

Dél-Nyírség, Erdőspuszták LEADER Egyesület Helyi Akciócsoport

LEADER HELYI FEJLESZTÉSI STRATÉGIA 2014-2020

2016. május 31.

Tartalom

Vezetői összefoglaló	3
1. A Helyi Fejlesztési Stratégia hozzájárulása az EU2020 és a Vidékfejlesztési Program céljaihoz	4
2. A stratégia elkészítésének módja, az érintettek bevonásának folyamata	6
3. A Helyi Fejlesztési Stratégia által lefedett terület és lakosság meghatározása.....	8
4. Az akcióterület fejlesztési szükségleteinek és lehetőségeinek elemzése	10
4.1 Helyzetfeltárás.....	10
4.2 A 2007-2013-as HVS megvalósulásának összegző értékelése, következtetések	22
4.3 A HFS-t érintő tervezési előzmények, programok, szolgáltatások	24
4.4 SWOT	27
4.5 Fejlesztési szükségletek azonosítása	30
5. Horizontális célok	32
5.1 Esélyegyenlőség.....	32
5.2 Környezeti fenntarthatóság.....	34
6. A HFS integrált és innovatív elemeinek bemutatása	35
7. A stratégia beavatkozási logikája	36
7.1 A stratégia jövőképe.....	36
7.2 A stratégia célhierarchiája	36
8. Cselekvési terv	41
8.1 Az intézkedések leírása.....	41
8.2 Együttműködések	62
8.3 A stratégia megvalósításának szervezeti és eljárási keretei.....	63
8.4. Kommunikációs terv.....	70
8.5. Monitoring és értékelési terv	71
9. Indikatív pénzügyi terv	73
Kiegészítő információk	75
Mellékletek.....	77

Vezetői összefoglaló

A Dél-Nyírség, Erdőspuszták LEADER Egyesület 2012.06.04-én alakult, melyet az Irányító Hatóság, mint LEADER Helyi Akciócsoportot 2013.02.15-től ismeri el. Megalakulásunkkor a térség legfőbb problémáira készítettük el Helyi Vidékfejlesztési Stratégiánkat, de emellett célunk volt az is, hogy minél többen megismerjék munkánkat, érdeklődéssel és bizalommal forduljanak hozzánk. A megalakulásunk óta eltelt közel négy évben elkezdődött egy pozitív folyamat, amit egyrészt szeretnénk folytatni, viszont változik a környezetünk, amire reagálnunk szükséges. Az új, 2014-2020-as Európai Unió programozási időszak kihívásai szükségessé teszik az új Helyi Fejlesztési Stratégia elkészítését.

A Helyi Fejlesztési Stratégia elkészítése során a 2007-2013 időszak tapasztalatait figyelembe véve, újra felmértük a térség erősségeit, gyengeségeit, lehetőségeit, és veszélyeit. Megszólítottuk valamennyi szférát (civil, köz és üzleti). Mindezt különböző módszerek segítségével tettük: személyes konzultáció során, fórumokon, kérdőívek segítségével, képzések megvalósításával, stb.

Mivel a kedvezményezett járások besorolásáról szóló 290/2014.(XI.26.) Korm. rendelet szerint működési területünk járásai közül kettő érintett (komplex programmal fejlesztendő járás – Nyíradonyi és Derecskei Járások), így a tervezés során fokozottan figyelünk a társadalmi kirekesztődéssel veszélyeztetett csoportokra, a fejlesztési szükségleteikre. Az összegyűjtött helyi fejlesztési igények alapján összeállításra került a Helyi Fejlesztési Stratégia Cselekvési Terve, melynek minimális tartalmát, a 1303/2013/EU számú közös stratégiai keret rendelet 33. cikk 1. pontja határozza meg. A tervezett intézkedések tartalmazzák a problémák leírását, az elérendő célokat és a megvalósítás módját.

A Helyi Fejlesztési Stratégia intézkedései:

1. Nonprofit szervezetek kis értékű eszközbeszerzése
2. Szakmai programok megvalósítása, térségi rendezvények
3. Turisztikai tevékenységek ösztönzése
4. Helyi termék előállítás, hozzáadott érték növelés és piacra jutás
5. Kedvezőtlen szocio-demográfiai térségi folyamatok megtörése
6. EFOP 1.7.: Kedvezőtlen szocio-demográfiai térségi folyamatok megtörése
7. Községi terek és kapcsolódó szolgáltatások
8. Helyi szolgáltatásfejlesztés, nem mezőgazdasági vállalkozások támogatása

Arra törekszünk, hogy a megfogalmazott helyi adottságokon alapuló, az értékmegőrzésen túlmutató, a helyi tudást és kreativitást magában foglaló fejlesztések legyenek támogathatóak, így reagálva a térség legfontosabb szükségleteire. Továbbra is arra törekszünk, hogy a projektek egymásra épüljenek, egymásra pozitív hatást gyakoroljanak.

Mivel a térség gazdasági mutatói elmaradnak az országos és megyei átlagértékektől, jelentős az elvándorlás és a munkanélküliség, így kiemelt figyelmet kell fordítanunk minden olyan lehetőségre és fejlesztésre, mely munkalehetőséget teremt, vagy tart meg. A térség mikrovállalkozásainak versenyképessége nagymértékben függ a technológiai fejlettségüktől, ezért ezeket a fejlesztéseket szintén támogatni kívánjuk.

Hangsúlyos területe stratégiánknak a turisztika. Cél a helyi szellemi és tárgyi örökség bemutatási színvonalának emelése, egy-egy helyi kulturális, gasztronómiai stb. érték turisztikai potenciáljának hatékonyabb kihasználása. Szálláshelyek fejlesztésével, új szolgáltatások megjelenésével és térségi rendezvények szervezésével nő a térség turisztikai vonzereje, és ennek jelentős gazdasági hatásai

vannak. Cél a turisztikai szolgáltatások színvonalának emelése, valamint a térségi marketing erősítése.

A fokozottan veszélyeztetett, hátrányos helyzetű csoportok támogatása kiemelt célja Stratégiánk. Arra törekedtünk, hogy az egyes intézkedéseinkben a kiválasztási kritériumokon keresztül helyzetbe hozzuk a sérülékeny csoportokat. Az Akcióterületen működő nonprofit szervezetek tevékenysége az élet számos területét lefedi. Jelentős számban vannak olyan civil szervezetek melynek célkitűzése a hátrányos és veszélyeztetett helyzetű családok és gyermekek, idősek, illetve fogyatékkal élők, a szociálisan rászorulóknak támogatása. A helyi közösségek népességmegtartó, identitást erősítő hatását működésük segítségével, új közösségi terek létrejöttével, a már meglévő közösségi terek fejlesztésével, valamint a hozzájuk kapcsolódó szolgáltatások támogatásával, eszközellátottságuk javításával fogjuk segíteni.

A Dél-Nyírség, Erdőspuszták LEADER Egyesület Helyi Fejlesztési Stratégia tervezési területének előzetes elismerése iránti kérelmét a Miniszterelnökség IHF/1186/28/2015 iktatószámán az 5/2014. (II.6.) IH közlemény alapján 2015. szeptember 25.-én jóváhagyta. A Stratégiánk megalkotásában a HACS feladata volt a térség szükségleteinek felmérése, melynek érdekében, fórumokat tartottunk, projekt javaslatokat kértünk, folyamatos személyes ügyfélfogadást biztosítottunk, interjúkat készítettünk, és kérdőívek segítségével szólítottuk meg a térség szereplőit. Ezek alapján kialakítottuk intézkedéseinket.

1. A Helyi Fejlesztési Stratégia hozzájárulása az EU2020 és a Vidékfejlesztési Program céljaihoz

A Dél-Nyírség, Erdőspuszták LEADER Egyesület Helyi Fejlesztési Stratégiája elsősorban a helyi igényekre reagál, ugyanakkor fontos a nagyobb léptékű tervezési programokhoz, megállapodásokhoz történő kapcsolódás, azoknak a céloknak a megerősítése.

Stratégiánk kapcsolódik az EU2020 stratégiához. A kapcsolódást a KSK rendelet 11 tematikus célkitűzéséhez való kapcsolódás jelenti.

A kis- és közepes vállalkozások versenyképességének fokozása.

- Specifikus célok: 1., 2.,
- Intézkedések: 3., 4., 5., 8.

Az alacsony szén-dioxid kibocsátású gazdaságra történő átállás támogatása.

- Specifikus célok: 1., 2.
- Intézkedések: 3., 4., 8.

Az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás elősegítése.

- Specifikus célok: 1., 2., 3., 4.
- Intézkedések: 1., 2., 3., 4., 5., 6., 7., 8.

Környezetvédelem és az erőforrások hatékonyságának növelése.

- Specifikus célok: 1., 2., 3., 4.

- Intézkedések: 1., 2., 3., 4., 5., 6., 7., 8.

A foglalkoztatás és a munkavállalói mobilitás ösztönzése.

- Specifikus célok: 1., 2.
- Intézkedések: 3., 4., 8.

A társadalmi befogadás előmozdítása és a szegénység elleni küzdelem.

- Specifikus célok: 3., 4.
- Intézkedések: 1., 2., 5., 6., 7.

A Helyi Fejlesztési Stratégia kapcsolódási pontjai a Partnerségi Megállapodás prioritásaihoz:

A gazdasági szereplők versenyképességének javítása és nemzetközi szerepvállalásuk fokozása.

- Specifikus célok: 1., 2.
- Intézkedések: 3., 4., 8.

A foglalkoztatás növelése (a gazdaságfejlesztési, a foglalkoztatási, oktatási, társadalmi felzárkózási szakpolitikák által, tekintettel a területi különbségekre).

- Specifikus célok: 1., 2.
- Intézkedések: 3., 4., 8.

Az energia- és erőforrás-hatékonyság növelése.

- Specifikus célok: 1., 2., 3., 4.
- Intézkedések: 1., 2., 3., 4., 5., 6., 7., 8.

A társadalmi felzárkózási és népesedési kihívások kezelése.

- Specifikus célok: 3., 4.
- Intézkedések: 1., 2., 5., 6., 7.

A gazdasági növekedést segítő helyi és térségi fejlesztések megvalósítása.

- Specifikus célok: 1., 2.,
- Intézkedések: 3., 4., 5., 8.

A Helyi Fejlesztési Stratégia kapcsolódási pontjai az EMVA rendeletben meghatározott prioritások és fókuszterületekhez:

6. Prioritás: a társadalmi befogadás előmozdítása, a szegénység csökkentése és a gazdasági fejlődés támogatása a vidéki térségekben, különös tekintettel a következő területekre:

6A fókuszterület: a diverzifikálásnak, kisvállalkozások alapításának és fejlesztésének, valamint a munkahelyteremtésnek a megkönnyítése.

- Specifikus célok: 1., 2.,
- Intézkedések: 3., 4., 5., 8.

6B fókuszterület: a helyi fejlesztés előmozdítása a vidéki térségekben.

- Specifikus célok: 1., 2., 3., 4.,
- Intézkedések: 1., 2., 3., 4., 5., 6., 7., 8.

A Helyi Fejlesztési Stratégia kapcsolódásai a VP LEADER intézkedésének céljaihoz:

1. a vidéki térségekben a gazdasági aktivitás mikro-szintjének fenntartása (helyi termékek és szolgáltatások).

- Specifikus célok: 1., 2.,
- Intézkedések: 3., 4.

2. a vidéki térségekben a lakosság humán közszolgáltatásokhoz való hozzájutásának, illetve azok elérésének előmozdítása.

- Specifikus célok: 3., 4.
- Intézkedések: 5., 6., 7., 8.

3. a vidéki térség, mint vállalkozási tér, lakóhely és turisztikai vonzóképségének erősítése.

- Specifikus célok: 1., 2., 4.
- Intézkedések: 1., 2., 3., 4., 5., 6., 7., 8.

4. a helyi közösségek tagjai egyéni aktivitásának, felelősségvállalásának és együttműködési készségeinek erősítése.

- Specifikus célok: 3., 4.
- Intézkedések: 1., 2., 5., 6., 7.

A Helyi Fejlesztési Stratégia megvalósítása során a Helyi Akciócsoportunk segítséget nyújt ahhoz, hogy egy fejlesztési elképzelésből sikeres projekt váljon. Projektgeneráló tevékenységének nyomán a térség szereplői folyamatosan segítséget és információt kaphatnak a különböző pályázati felhívások nyújtotta lehetőségekről. Munkaszervezetünk folyamatos segítségnyújtást biztosít az ügyfelek pályázatainak benyújtásához és elszámolásához. A jó gyakorlatok, megvalósult sikeres projektek bemutatása mindig ösztönzően hat. Fórumainkon, tematikus megbeszéléseinken egymást megismerve közös munkák, projektek és fejlesztések indulhatnak el, vagy egy már működő együttműködéshez újabb partner csatlakozhat.

A helyi vállalkozások népszerűsítését, együttműködési lehetőségeik szélesítését is fontosnak tartjuk. Az elmúlt időszakban megkezdett projektjeinkkel segítjük a helyi vállalkozásokat. A Stratégia elkészítése során kiemelt érdeklődést kapott a helyi turizmus területe, és ennek együttműködéseken (akár határon átvágó együttműködések) alapuló kihasználásának lehetőségei is.

2. A stratégia elkészítésének módja, az érintettek bevonásának folyamata

A Dél-Nyírség, Erdőpuszták LEADER Egyesület Helyi Akciócsoport Helyi Fejlesztési Stratégiájának alapját a 2007-2013-as programozási időszakban az Új Magyarország Vidékfejlesztési Program

LEADER tengelye keretében támogatott projektekről beérkezett projekt-beszámolók és visszajelzések adták (ez a támogatás feltétele volt az egyes intézkedéseink keretében).

Ezt az adatbázist egészítette ki az egy-egy megvalósult projekt átadásán, helyszíni ellenőrzéseken a személyes megbeszéléseink a projektek résztvevőivel, gazdáival és érintettjeivel.

A 2014-2020-as időszakra vonatkozó HFS tervezése során a lehető legszélesebb körben vontuk be az illetékességi területünkön található szereplőket. A Helyi Fejlesztési Stratégia tervezési folyamata a stratégia kidolgozásának teljes ideje alatt átlátható és nyílt volt. Igyekeztünk széles nyilvánosságot biztosítani, minden érintett számára lehetőséget biztosítottunk a bekapcsolódásra mind a hozzáférésben, mind az egyéni ötletek megfogalmazásában (3. ábra). A megfogalmazott vélemények alapján kiemelt figyelmet kell fordítani a helyi civil szervezetek által végzett tevékenységekre (szakmai programjaik és általános működési feltételeik javítása), a térségi turizmus maximalizálása, a helyi (főként agráriumhoz köthető) termékek fejlesztésére, a helyi életminőség javítására és természetesen a mikrovállalkozások gazdasági fejlesztésére is.

A tervezés folyamatában külön figyelmet fordítottunk a hátrányos helyzetű, kirekesztett csoportok megszólítására. A Dél-Nyírség, Erdőpuszták LEADER Egyesület tagjai, régi és új ügyfelei között több olyan szervezet található, mely hátrányos helyzetű csoportokkal kapcsolatos tevékenységet végez. Ezek mellett egyeztetéseket folytattunk a megyei nemzetiségi önkormányzattal is, érdekvédelmi és civil szervezetekkel. Ők is részt vettek a különböző találkozók, megfogalmazták javaslataikat az érintettek problémáiról, helyzetének javítási lehetőségeiről. Az érintettekkel folytatott konzultációk eredményeképpen külön intézkedést hozunk létre a helyi problémák mérséklésére, illetve minden egyes intézkedésünkben igyekszünk a kiválasztási kritériumokon keresztül helyzetbe hozni ezen leszakadással veszélyeztetett csoportokat.

A munkaszervezet koordinálta a tervezési munkát. Szervezte a fórumokat, tematikus megbeszéléseket és az ügyfélfogadásokat. Figyelmet fordítottunk arra, hogy ügyfeleink és tagjaink alapján a három szektor (üzleti-, civil-, és közsféra) képviseltesse magát, és vegyen részt a folyamatban (4. és 5. ábrák). A beérkezett információkat pedig rendszerezte és beépítette a Stratégiába. Tájékoztatta az Egyesület tagságát és a térség szereplőit. A Stratégia kidolgozásának egyes mérföldköveit a Közgyűlés fogadta el. További szereplők (az ügyfélként nyilvántartott egyéb vállalkozók, civil szervezetek, a helyi lakosság tagjai, az egyházi szervezetek, önkormányzatok), mint véleményező/javaslattevő szerepet láttak el.

Honlapunkon folyamatosan tájékozódhatnak a legfrissebb információkról, a Helyi Fejlesztési Stratégia kidolgozásának aktuális állomásairól. Letölthetik a Stratégia kidolgozásában való részvételükhöz szükséges nyomtatványokat. Ezek mellett elérhetővé tettük honlapunkon a Stratégia kidolgozására szolgáló felhívást, az elfogadott Operatív programokat, a különböző szakirodalmakat (Nemzeti Agrárgazdasági Kamara – VP Kézikönyv, etc.).

Kérdőívek segítségével felmértük a helyi általános igényeket, helyi fejlesztési ötleteket és szükségleteket. (Elérhető honlapunkon: <http://dnyeleader.eu/hirek/2015/11/13/93656/kerdoivek-es-tajekoztatasi/>)

Kérdőívezés segítségével saját adatgyűjtést végeztünk a helyi gazdaság állapotának feltérképezése, a helyi vállalkozások és szolgáltatók fejlesztési ötleteinek/igényeinek felmérése érdekében (Elérhető

honlapunkon: <http://dnyeleader.eu/hirek/2015/11/13/93656/kerdoivek-es-tajekoztatas/>). A kérdőíveket összesítettük és az ott megfogalmazott eredményekre is alapozva (6. ábra) alakítottuk ki a Stratégia vezérfonalát.

Folyamatos kapcsolattartás - a helyi önkormányzatokkal, polgármesterekkel, hogy minél szélesebb körben ismertessék a helyi közösségeikkel tevékenységünket, rendezvényeinket és szolgáltatásainkat.

A munkaszervezeti irodában, illetve más településeken kihelyezett fogadóórák keretében személyes projektötleti megbeszéléseket tartottunk, melyeken, bárki szabadon részt vehetett előzetes időpont egyeztetés után.

Két turnusban fórunsorozatot – képzésekkel egybekötve - bonyolítottunk le, ahol egyrészt a különböző Operatív programokat, a LEADER programot, másrészt a Stratégia kidolgozásához szükséges lépéseket mutatjuk be (projektötleti megbeszélések, SWOT analízis a helyi [települési] viszonyok felmérésére, a hálózatos együttműködés elősegítése, jó példák átadása). 2015-ben 9 fórumra és 2 nagyszabású rendezvényre (2015.09.25. – „Zöldségtermesztés a homokon” és Közgyűlés) került sor az illetékességi területen, 2016 elején pedig újabb 9 fórumot és két nagyobb szabású (Közgyűlések) rendezvényt valósítottunk meg. Ezen fórumok mellett kisebb csoportos (max 5 fő) műhelymunkákat is sort kerítettünk, melyek segítségével a helyi szereplők konkrétan meg tudták fogalmazni a fontos szükségleteket, problémákat és prioritásokat.

Az összeállított Helyi Fejlesztési Stratégia benyújtandó draft verzióját, és a végleges változatot egyrészt az Egyesület tagsága, illetve a Hajdú-Bihar megyei szintű stratégia-tervezési szakmai csoportokkal véleményeztettük, majd pedig ezen mérőföldkövekhez tartozó dokumentumokat a Közgyűlés véleményezi és fogadja el.

Ütemezés:

- HFS tervzet elkészülése (draft) 2016. március közepe
- végleges HFS elkészülése 2016. május 31.

A beérkezett projektjavaslatok (7. ábra), kérdőívek és személyes interjúk összesített adatait, illetve a megvalósításra került szakmai rendezvények pontos időrendjét a mellékletekként csatoltuk.

3. A Helyi Fejlesztési Stratégia által lefedett terület és lakosság meghatározása

3.1. A Dél-Nyírség, Erdőspuszták LEADER Egyesület akcióterületét (1. ábra) négy járás - Debreceni, Derecskei, Hajdúhadházi és Nyíradonyi (2. ábra) - 27 település alkotja, mely közül három település– Debrecen, Hajdúhadház és Hajdúsámson – csak külterülettel jogosult. Az akcióterületen 100.039 fő A jogosult népesség (KSH, 2013.01.01.).

Az összefüggő terület az ország keleti peremén, a magyar-román határ mentén, Hajdú-Bihar megye keleti részén, Debrecen várost körülölelve körülbelül 1828 négyzetkilométeren terül el. A közösség jól elkülöníthető három kistáj találkozásánál fekszik: a gyenge homoktalajú, ligetes Dél-Nyírség, a kedvezőbb termőképességű Erdőspuszták, valamint a zömében jó talajadottságokkal rendelkező Hajdúság találkozásánál. Illetékességi területünk homogén egységnek tekinthető határmenti

fekvését, a – nagyobb városoktól kivételével – alacsony gazdasági mutatóit, a települések alacsony a helyi szolgáltatásokkal való ellátottságát, illetve a gazdaság hagyományos mezőgazdaságra épülő termelési szerkezetét tekintve. Fontos, hogy az egész térségre jellemző Debrecen vonzáskörzetének meghatározó mivolta.

Települései - a fejlettebb városok kivételével – társadalmilag és gazdaságilag is hátrányos helyzetűek vagy elmaradottak. A térségen belül a kisebb létszámú, kevésbé fejlett falvak mellett nagyobb népességű vonzáskörzeti funkciókat ellátó települések is megtalálhatóak.

3.2. Az Akciócsoport a 2007-2013-as programozási időszakban főként turisztikai együttműködésekben alapuló projektekben vett részt, melyek a helyi turizmus színvonalának fejlesztését tűzték ki célul, ezeken belül is a lovasturisztikai szolgáltatások fejlesztését valósíthattuk meg sikeresen. A jó tapasztalatok és a lakosság egyre nagyobb érdeklődése a lovas turizmus iránt azt eredményezte, hogy sok ilyen fejlesztési cél fogalmazódott meg a tervezési folyamat (projektötletek) során, így hangsúlyos szerepet fog kapni a helyi (lovas) turizmusban rejlő lehetőségek minél hatékonyabb kiaknázása.

A LEADER programban megvalósult projektek esetében fontos szempont volt, hogy a projektek együttműködésen alapulva, tehát több helyi szereplő együttes munkájának eredményeként valósulhassanak meg. Ezeknek a kritériumoknak az eredményeként a jövőbeli fejlesztések alapjául szolgáló, kiemelt szerepű lokális együttműködési hálózatok alakultak ki (településein belül, illetve települések között).

3.3. A Helyi Akciócsoport eddigi működése során már kialakította a 2014-2020-as időszak Stratégiájának végrehajtásához szükséges kapcsolatokat, kezdeményezéseket. A Stratégia végrehajtásához szükséges erőforrások (önkormányzati kapcsolatrendszerek, helyi vállalkozások és megfelelő vállalkozói réteg, civil szervezetek, illetve magánszemélyek hálózata) és (pályázati) tapasztalattal rendelkező szereplők jelenleg is rendelkezésre állnak a Stratégia hatékony és eredményes végrehajtására, viszont a megváltozott „pályázati környezet” miatt továbbra szükség lesz folyamatos tájékoztatók, képzések tartására, különösen a pályázati munkában/projekt-koordinálásban tapasztalattal nem rendelkező, új szereplők/pályázók esetében. Tagságunk több mint 150 tagot (37. ábra) számlál (2015-ben), illetve ezen felül további (valamivel több, mint) 70 ügyféllel tartjuk rendszeresen a kapcsolatot. A Hajdú-Bihar Megyei Fejlesztési Ügynökséggel és a Hajdú-Bihar Megyei Vállalkozásfejlesztési Alapítvánnyal együttműködve a pályázati időszakban és a konkrét projektek megvalósításában (szakmai és pénzügyi lebonyolítás) is folyamatosan segítséget fogunk nyújtani a projektgazdáknak, hogy a területen életképes fejlesztési stratégiát hajthassunk végre (a beérkezett észrevételek alapján ezen segítségre főleg a vagyonnal nem rendelkező civil szereplők lesznek rászorulva). A legfőbb végrehajtási kapacitási probléma a „pénztelenség”, tehát a projektek előfinanszírozásában látjuk. Emiatt szorgalmazni fogjuk minden felhívásunkban az előleg lehetőségének meghirdetését, illetve több hitelintézettel folytattunk már tárgyalásokat az ügyfelek projektjeinek előfinanszírozási lehetőségei miatt.

3.4. Egyesületünk munkaszervezeti irodája az illetékességi területhez tartozó egyik járásközpontban, Nyíradonyban található. A közösség munkaszervezete hétköznapiakon általában 8-16 óráig (keddenként 8-18 óráig, pénteken 8-14 óráig) fogadja az ügyfeleket, melyeken személyre szabott segítségnyújtás biztosítunk a projektgazdáknak, illetve a pályázóknak. A helyi szereplők számára

személyes találkozásokra lehetőséget is biztosítunk, a különböző kommunikációs csatornáinkon keresztül pedig részt vehetnek tervezésben, és a Stratégia végrehajtásban.

4. Az akcióterület fejlesztési szükségleteinek és lehetőségeinek elemzése

4.1 Helyzetfeltárás

1. Térszerkezeti adottságok

Az Észak-alföldi régió gerincét a Budapest- Szolnok- Püspökladány- Debrecen- Nyíregyháza forgalmi tengely jelenti, amely a megye meghatározó térszerkezeti vonala is. Többek között Debrecen, Hajdúhadház és Téglás is e mentén helyezkedik el. A térszerkezeti erővonal fejlődése az elmúlt évtizedekben is jelentős volt. Kisebb szerepe a Debrecen- Nyírbátor- Mátészalka között húzódó regionális tengelynek, viszont a Dél-Tiszántúl forgalma szempontjából alapvető jelentősége van a Debrecen- Derecske- Berettyóújfalu- Szeghalom- Békéscsaba- Szeged regionális térszerkezeti vonalnak. Nemzetközi szerepe miatt fontos kiemelni a Debrecen- Vámspércs- Nyírábrány, valamint a Debrecen- Hosszúpályi- Létavértes megyei tengelyeket, melyek fejlődése elsősorban a határmenti kapcsolatok függvénye.

A megye keleti részén, a Dél-Nyírség (és Bihar) településszerkezetében a sűrű településhálózatú, kis lélekszámú községek dominálnak. Sem az akcióterület, sem maga Hajdú-Bihar megye a megyeközpont mellett nem rendelkezik egyetlen nagy/középvárosi (50 ezer fő feletti) lélekszámú településsel sem. Ennek következtében a megyében Debrecennek nincs olyan társtelepülése, amellyel központi funkcióinak egy részét megoszthatná.

A közösség legtávolabbi településeiről (1. ábra) is kevesebb, mint 50 perc alatt lehet eljutni a megyeszékhelyre, Debrecenbe. A nagyváros közelsége gazdaságilag a közvetlenül Debrecen szomszédságában fekvő települések életében érezteti erőteljes hatását. Debrecen gazdasági szerepe mellett a foglalkoztatottságban és az oktatásban bír nagy jelentőséggel. A megye gazdasági teljesítményének túlnyomó része a megyeszékhelyen koncentrálódik, ugyanakkor az illetékességi területhez tartozó öt centrumtelepülés – Derecske, Hajdúhadház, Létavértes, Nyíradony és Vámspércs – alkalmassá válhat a lakossági igények szélesebb körű, színvonalas kielégítésére. Különösen fontos ezeknek a lokális gócpontok központi funkciókkal való feltöltése, különösen Derecske, Hajdúhadház és Nyíradony járásközpontok esetében. (A közösséget alkotó négy járás és településeik leolvashatók a 2. ábrán.)

A közösség települései társadalmi-gazdasági helyzetük, földrajzi fekvésük alapján az alábbiak szerint csoportosíthatók:

A megyeszékhely agglomerációjához közel fekvő (Mikepércs, Bocskai kert, Sáránd) valamint a centrum települések: demográfiai, iskolázottsági, foglalkoztatási mutatóival kiemelkednek a térség községei közül. Népsűrűségük a városból való kiköltözőkkel gyorsabban növekszik. A kiköltözők nagy része bizonytalan, halmozottan hátrányos helyzetű.

A térség Debrecentől távolabb fekvő településeinek közös jellemzője, hogy folyamatosan veszítve lakosságukból, bizonytalan jövedelemszerző lehetőségekkel rendelkeznek. Lakói között magas a

tartós munkanélküliek, a rendszeres szociális segélyre jogosultak aránya. A tartós munkanélküliség okozója részben az alulképzettség is; az érintettek között magas a roma népesség aránya.

A kistelepülésekre a legkedvezőtlenebb adottságok, valamint alacsonyabb életminőség jellemző (Kokad, Álmosd, Bagamér, Fülöp, Konyár). Hajdú-Bihar megye térszerkezeti erővonalától távolabbra eső nagyobb települések (Nyírábrány, Nyíracsaád, Monostorpályi, Hajdúbagos) is kedvezőtlen helyzetben vannak.

A legfőbb problémák közé sorolhatjuk, hogy a kedvezőtlen infrastrukturális adottságokkal rendelkező települések nehezen tudnak bekapcsolódni abba a gazdasági vérkeringésbe, amely a térség központjában, Debrecenben koncentrálódik. A határmenti és határon túli együttműködések lehetőségei a térség híd szerepének erősítésével használható ki, különös tekintettel kell lenni a kereskedelmi és piaci kapcsolatokra.

2. Környezeti adottságok

Hajdú-Bihar megye mérsékelt meleg-száraz éghajlatú, csak ÉK-i terület éghajlata mérsékelt hűvös, mérsékelt meleg. A megye északkeleti részén 100-162 m közötti tszf-i magasságú szélhordta homokkal fedett hordalékkúp síkság, a Dél-Nyírség helyezkedik el, melynek északi részén széles sávban alakultak ki szélbarázdák, deflációs mélyedések, parabola és szegélybuckák. Itt a közepes defláció korlátozza a mezőgazdaságot. Területeit döntően homoktalajok uralják, futóhomok, humuszos homoktalaj és kovárványos barna erdőtalaj. Lössös felszíneken réti csernozjomok és szolonyecek, így a megye idetartozó területeinek mezőgazdasági potenciálja kicsi. Hajdú-Bihar megyei keleti területein a talajok zömmel lössös üledéken képződtek, főként öntés rétitalajok és szikesek keletkeztek. Mezőgazdasági szempontból a réti csernozjomok és a mészlepedékes alföldi csernozjomok meghatározóak. Gyengébbek a szikes szolonyecek, réti szolonyecek, illetve a Nyírségből áthúzódó homoktalajok.

A térség területén a klimatikus (mérsékelt meleg száraz) és domborzati adottságok nagy eltérést mutatnak, az öntözés lehetőségei korlátozottak. A keleti területek a Berettyó–Sebes Körös belvízi öblözetben helyezkednek el, a nyírségi területekről eredő Kati-ér, Nagy-ér és a Kálló elsősorban belvív elvezető funkciót tölt be. Az I-II. főfolyások leginkább a Debrecenhez tartozó jóléti és halastavak vízellátását szolgálják. Az térség erdőszűrsége jelenleg is igen magas, az országos átlag feletti (Erdőpuszták), várhatóan tovább emelkedik a gyenge minőségű mezőgazdasági területek szántóföldi termelésből való kivonásával, erdőszűrésével. Jellemző fafajták: tölgy, fenyő és akác. A kistáj legnagyobb összefüggő erdőterülete a Nyíracsaád és Nyíradony között található Gúthi- erdő, mely tovább folytatódik a halápi, vámospércsi, bagaméri akácerdőkkel, melyek nem csak erdőgazdálkodási szempontból fontosak, hanem vadgazdálkodási és turisztikai lehetőségeket is rejtnek.

Hajdú-Bihar megye északkeleti területéhez tartozó Dél-Nyírség a Nyírségi flórajárás része, jellegzetes társulásai a tölgy-körös-szil ligeterdők, a pusztai tölgyesek és a gyöngyvirágos tölgyesek. Nagy területet borítanak a homokpusztagyeppek és homokpusztarétek, jellegzetes fajok a magyar kökörtin, a debreceni csomolya és a réti angelica. Az erdők elsősorban lágylombú erdők. Legfontosabb mezőgazdasági kultúrák: rozs, őszi árpa, burgonya, dohány.

A Hajdúsági Tájvédelmi Körzet terület egységei, melyek a Dél-Nyírségben találhatóak: Nyíracsaádi Gúti-erdő, a Debreceni Dombos-tanyai legelő, a Hajdúsámsoni Martinkai-legelő, Nagycserei Kőrises

arborétum, Halápi Hármashegy alja és Rachbauer erdő, Nyírábrányi Káposztás lapos és Keszler tag, Nyírábrányi Teleki-legelő és Mogyorós-erdő, Halápi-, és Bodzás-víztározó, Haláp és Bánk közötti erdők, Bánki láprétek és erdők, Monostorpályi-legelő Újléti Kis-erdő és környéke Hajdúbagosi és Hosszúpályi erdők Hosszúpályi szikesek Debreceni Nagyerdő TT Hajdúbagosi földkútja-rezervátum TT Hencidai Csere-erdő TT. Az Érmelléki löszös hát Hajdúsági Tájvédelmi Körzetbe tartozó védett területei a Bagaméri Kék-Kálló-völgy és Álmosdi Daru-láp.

A megyében jelentős területek esnek a Natura 2000-es hálózatba, melyeknek egy része különleges madárvédelmi területnek minősül, másik része különleges és kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területnek. Említést érdemelnek: Gúti-erdő, Bánki-erdő, Derecske-konyári gyepek, Fülöpi láprétek, Hajdúbagosi-legelő, Halápi Álló-hegy.

Hajdú-Bihar felszíni vizekben szegénynek mondható, a Nyírség meglehetősen gazdag felszín-közeli vizekben, bár a kitermelhető vízhozam nem jelentős.

Hajdú-Bihar megyében a légszennyező pontforrások tekintetében kiemelkedik Debrecen, ahol a megye összesen 300 darab feletti, normával rendelkező légszennyező telephelyének több mint harmada található. A megyében a legjellegzetesebb problémát a kevésbé szabályozott mezőgazdasági eredetű légszennyezés okozza – az állattartás/komposztálás bűzkibocsátása, növényvédőszer/műtrágya kiszórás, betakarítás, terményszárítás és –tárolás, valamint a szabadtéri avar- és hulladékégetés (Környezeti Állapot, 2010).

A vízgazdálkodás jelenlegi rendszere nem hatékony, a ciklikusan jelentkező belvíz és aszály jelentős mértékben elbizonytalanítja a mezőgazdasági termelést.

Szélenergiából a természeti adottságok nem nevezhetők kiemelkedőnek, a megye területének nagy része a viszonylag szélcsendes kategóriába tartozik, 25 méteres magasságban mindössze 4 m/s az átlagos szélsősebesség. Még 75 méteres magasságban is csak 5-5,5 m/s szélsősebesség jellemző a megye területének legnagyobb részére.

Biomasszából optimális lehetőségek állnak rendelkezésre a területen, javarészt a mezőgazdasági melléktermékek ésszerű hasznosításával, illetve kisebb részben a lágyszárú energiaültetvényeken keresztül. A megye északkeleti területein jellemző erdőszűkség az utóbbi 20 évben nőtt, de a növekedés mértéke elmarad az országos trendektől.

A megye számos műemlékkel rendelkezik (203 országosan védett műemlék, amelyből 72 Debrecenben található), melyek a történeti értékük mellett fontos részei a térség turisztikai vonzerejének. A műértők és a laikusok számára egyaránt érdekesek és értékesek a kurgánok, a régi temetkezési helyek, az Árpádkori templomromok (herpályi, zeleméri, guti). Országos és külföldi ismeretségű Létavértesen a Vízi-vágóhíd, Monostorpályiban a Tubusmagtárak, Nyíracádön a református templom, Debrecenben a Református Nagytemplom, a Református Kollégium, a Református Kistemplom és egyéb egyházi épületek, a Megyeháza, a Városháza, a Ravatalozó, az Aranybika Szálloda, a Debreceni Egyetem központi épülete, a Déri Múzeum.

A műemlékek védelme, megóvása, azok bemutatása hozzájárul történelmünk, identitástudatunk megőrzéséhez, az Európai Unió csatlakozásunk után tovább gazdagítja a keresztény-európai épített értékek számát, egyúttal egyfajta hungarikumként is szolgálva képviseli a magyar építőművészetet.

3. Kulturális erőforrások

A térség legfőbb természeti erőforrásának a termőföld tekinthető. Az erre alapozott tradicionális mezőgazdasági termelés és az ehhez szorosan kötődő hagyományos vidéki életforma máig meghatározza a térség arculatát. Emellett a nagy múltú visszatekintő, s kifejezetten erre a területre jellemző klasszikus kézműipar (fafaragás, kosárfonás, kovács- és asztalosmesterség, etc.) kihalóban van. A népzenei és népművészeti hagyományok őrzésének szinte minden településen mély gyökerei és szerteágazó hagyományai vannak. Visszaszorulásával a térségi identitás sok település esetén ösztönzésre, támogatásra szorul, de a helyi társadalomba való beágyazódottsága miatt visszafordíthatatlan értékvesztés még nem történt. Célirányos beavatkozással a folyamat még stabilizálható, illetve megfordítható. Támogatni kell a helyi identitástudatot erősítő rendezvényeket, szakmai programokat, meg kell teremteni, hogy az Akcióterület lakosságának önszerveződéséhez minden feltétel rendelkezésre álljon.

További említésre méltó kulturális, természeti és történelmi jelentőségű értékek az illetékességi területünkhöz tartozó településeken a „Kiegészítő információk” részben kerültek feltüntetésre.

4 A társadalom állapota

Az akcióterület 27 települést foglal magába (3 település csak külterülettel jogosult). Kokad (669 fő, 2013) kivételével a térség valamennyi településének népességszáma meghaladja az 1000 főt. A közösség területén 100.039 fő a jogosult népesség (2013.01.01.). A legnagyobb lakónépességgel Debrecen, Hajdúsámson és Hajdúhadház (külterülettel jogosult települések) után Derecske (8848 fő), Nyíradony (7791 fő) és Létavértes (7097 fő) rendelkezik.

A megye demográfiai mutatói részben kedvezőbbek az országos átlagnál – különösen a reprodukció és a korszerkezet tekintetében, elsősorban a roma lakosság magasabb arányából fakadóan. Emiatt a jövőben a megye lakosságszáma mérsékeltebb ütemben fog csökkenni, mint az országos átlag. Debrecen, illetve a környezetében lévő – részben szuburbán – települések (Hajdúhadház, Hajdúsámson, Nyíradony, és környékük) lakosságszámának stagnálása, illetve mérsékeltebb növekedése prognosztizálható. Ebből következően fontos, hogy az itt születő gyermekek felnőttként is helyben telepedjenek le, az elvándorlást csökkenteni kell, vonzó „élettérre” kell formálni az itt megtalálható településeket. Ehhez természetesen a térségi marketing is alapszerepet játszik, kiemelten kell támogatni a térségi identitástudatot növelő rendezvényeket és eseményeket, hogy aktív, együttműködő, egymást segítő települési közösségek jöjjenek létre. A erőforrások korlátozottsága miatt a helyi, saját erőforrásokból nem lehetséges kellően vonzó színvonalú eseményeket (pl. Tormafesztivál, Káposztásnapok, Lovasnapok, Murcis Krumpli Fesztivál, Népzenei Találkozók, stb.) megrendezni, így ezek támogatására figyelmet kell fordítani. A több turistát, vendéget csábító rendezvények nagyobb ismertséget adnak a településnek, ez több ideutazó lakost, kevesebb elvándorló fiatalot és egy kedvező életminőséget idézhet elő. Saját adatgyűjtésünkől (projektadatlapok) is ez a pályázói szándék, ez az igény jelent meg hangsúlyosan.

A foglalkoztatottság, a munkanélküliség és az iskolázottsági viszonyok tekintetében legrosszabb helyzetben a kisebb határmenti települések vannak, ahol nagyarányú a hátrányos helyzetű társadalmi csoportok jelenléte. A jövőben a roma népesség jelentős számbeli és főként aránybeli növekedésével lehet számolni (a teljes népességen belüli arány 2020-ra megközelíti a 11%-ot, a 14 év alattiak körében meghaladja a 20%-ot) (Hablicsek L. 2007a). Startégiánk kiemelten igyekszik kezelni a komplex programmal fejlesztendő (határmenti) járásaink településeit.

A közösség népességének körében a nemi arányok megegyeznek a megyei és az országos átlaggal (48% férfi – 52% nő).

A térségre is az országos és megyei tendenciákhoz hasonlóan természetes fogyás (2,1‰) figyelhető meg (8. ábra). Hasonló, bár árnyalatnyival kisebb mértékben, mint a megyei (2,3‰), és harmadával kedvezőbb értékben, mint az országos (3,9‰) átlag. A térség több településén is jelentős természetes szaporodás figyelhető meg: Kokad, Újléta – 4,5‰, Hosszúpályi 4,4‰, Pocsaj 3,4‰ és Álmosd 3 ‰. Ennek oka ezeken a kisebb méretű településen élő nagyobb arányú roma lakosság szaporodási potenciáljában keresendő. A magas pozitív természetes szaporodással jellemezhető kistelepüléseken magas az elvándorlás értéke is (Kokad, Álmosd). Ennek oka a települések perifériás helyzetével, a szolgáltatások hiányával, a munkalehetőségek beszűkülésével és a roma népesség nagyobb arányú jelenlétéből fakadó társadalmi konfliktusokkal magyarázható. Az akcióterület 2006-ig pozitív vándorlási egyenleggel rendelkezett (szuburbanizációs folyamatok), ám 2007-óta folyamatosan elvándorlás tapasztalható (9. ábra).

A korösszetételt vizsgálva megállapítható, hogy a közösség területén 2-3 százalékkal magasabb a fiatalok aránya, mint a megyei és országos átlag (10. ábra). A 60 év felettiek aránya a térségben átlagosan 19,2%, mely kedvezőbb, mint a megyei és országos értékek (11. ábra). A legmagasabb értékekkel Fülöp és Tépe rendelkezik: 24,1%, míg a legkevesebb idős korú továbbra is Hosszúpályiban él (17,1%). A települések összességében az országos átlagnál fiatalosabb korstruktúrájúak. Az öregségi index (12. ábra) Fülöpön a legmagasabb (1,8), a legalacsonyabb pedig Pocsajon (0,8), átlagosan pedig 1,12. A települések közül Pocsaj, Bagamér, Újléta és Hosszúpályi népessége tekinthető a kedvezőbb korösszetételűnek. A statisztika számait árnyalja, hogy a fiatalok arányának növekedése elsősorban a térség szociális problémákkal jobban sújtott településeinek jellemzője, s ott is a halmozottan hátrányos helyzetű népesség körében. Ebből kifolyólag hangsúlyos szerepet kell fordítani ezen rétegek esélyegyenlőségére, kompetenciáik növelésére.

A 2001-es és 2011-es népszámlálás során magukat cigány (románi, beás) etnikai kisebbséghez tartozónak mindkét esetben az országos átlag kétszeresének megfelelő arányban vallották magukat a helyi lakosok (13. ábra, 14. ábra). A cigány lakosság demográfiai helyzetéből következően a fiatal korosztályokban az arányuk dinamikusan növekszik, és egyes településeken mind a gyermekkorúak, mind a munkát kereső fiatalok jelentős hányadát ők teszik ki. Az oktatási-képzési és foglalkoztatás-fejlesztési programok szempontjából egyik legfontosabb célcsoportnak kell őket tekinteni, Stratégiáinkkal külön intézkedés keretében próbáljuk meg szellemi tőkájukat emelni. Fontos az újratermelődő szegénység jelenlegi tendenciáinak megtörésére irányuló kezdeményezések szorgalmazása és támogatása. Az integráció létkérdés. Akár szintisza önzésből is. Ha a többségi társadalom nem oldja meg ezt a problémát, annak kárát látja. Mivel a sikeres gyerekből lesz a sikeres felnőtt, ami pedig az egész társadalom sikere, minél több sikertelen gyereket termel ki egy társadalom, annál sikertelenebb lesz a közösség maga.

A térség egyik legjelentősebb problémája, hogy a népességmegtartó képessége gyenge, erősödik a magasabban képzett munkaerő elvándorlása (szellemi tőke elvándorlás). Megoldási lehetőségként Debrecen jelenhet meg, és az ott meglévő gazdasági és szellemi erőforrások tudatosabb felhasználása az innovatívabb megoldások gyakorlatban hasznosítható elterjesztése érdekében.

Legfeljebb általános iskola 8. osztályát végzett 7 éves és idősebbek aránya 2001-es és 2011 között a közösség területén stagnált.

Kedvezőbb tendenciákra utal, hogy a felsőfokú végzettségű 25 éves és idősebb népesség aránya (15. ábra, 16. ábra) 2001 és 2011 közel megduplázódott (4,3%-ról 8,4%-ra), de még így is kevesebb, mint fele az országos és megyei érték.

A regisztrált nonprofit szervezetek ezer lakosra jutó száma (17. ábra, 18. ábra) enyhén, de folyamatosan nő (5.3 db/1000 lakos, 2010; 5.6/1000 lakos, 2013), bár még mindig jelentősen elmarad az országos és megyei értékektől. Kevesebb, mint feleannyi regisztrált nonprofit szervezet jut 1000 lakosra, mint országosan. Fontos a helyi társadalom önszerveződő képességének növelése. A Stratégiának elő kell segítenie új nonprofit szervezetek létrehozását, illetve a meglévők megmaradását, és tevékenységük fejlesztését, hogy a társadalom minél szélesebb rétegét érhesse el munkájukkal. A munkaszervezethez beérkezett adatok (projektötletek, kérdőívek, interjúk) alapján az általános pénztelenség a munkán kívüli tevékenységekben, kifejezetten a civil szervezetek tevékenységében kikristályozódik, ezért kiemelt figyelmet fordítunk a civil szervezetek kisléptékű szervezetfejlesztésére, pl. eszközrendszerük „felrisszálására”.

Stratégiánknak elő kell segítenie, hogy a mellékletekben feltüntetett (Kiegészítő információk) tevékenységterületeken működő nonprofit szervezetek mindenképpen fennmaradjanak, illetve, hogy ezen tevékenységüket magasabb szinten végezhessek, több embert elérve, magasabb színvonalon.

Az akcióterületen bűncselekmények száma ezer lakosra vetítve kedvezőbb értéket mutat mind az országos, mind a megyei átlag, bár itt is megfigyelhető a 2008-as gazdasági válság miatti növekedés (19 ábra).

A 20. ábrán jól látható, hogy a száz lakosra jutó adófizetők száma alapján a legkedvezőtlenebb helyzetben a közösség kisebb, és a határmenti települések vannak (Bagamér: 2013-ban 27,4 fő adófizető/100 lakos), a jobb mutatókkal rendelkező települések a megyeszékhelyhez és a főbb közlekedési útvonalak mentén helyezkednek el.

A jövelemmel kapcsolatos mutatók mind-mind körvonalazzák a közösség kedvezőtlen gazdasági helyzetét, országos viszonylatban jóval alacsonyabb jövedelemmel rendelkeznek a közösség településein élők. Száz lakosra, csak 22 személygépkocsi jut, mely az országos átlagtól harmadával kevesebb (21. ábra). Ezen mutatók egyrészt utalnak az itteni mikrovállalkozások, továbbá a lakosságon keresztül a civil szervezetek nehéz anyagi helyzetére is.

A munkanélküliség, a pénztelenség és az egyéb szociokulturális tényezők is segítik a munkanélküliséggel sújtott rétegek újratermelődését. Nehezítik a továbbtanulást az ahhoz kapcsolódó költségek is, így olyan társadalmi csoportok gyerekei is képzetlenek maradnak és kerülnek perifériára, akiknél a szociokulturális környezet még a tanulás szükségességét tekinti értéknek. Éppen ezért fontos feladat a meglévő munkahelyek stabilitásának megőrzése (gazdaságfejlesztésre fordítandó forrásunk minden egyes forintja hozzá fog járulni a munkahelymegőrzéshez – kritérium), a munkáltatók munkahelyteremtő szándékának erősítése (előnyt élveznek a munkahelyteremtő beruházások), hiszen gyermekeink és általuk településeink jövője a tét. Fontos olyan programok megfogalmazása, amelyek segítségével a munkanélküliek aktivitását növelni lehessen, hogy akár önfoglalkoztatóvá válva, de visszakerüljenek a munkaerőpiacra (háztáji integrációs rendszerek, jövedelem-kiegészítő tevékenységek elterjesztése).

Rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesítettek átlagos száma 2011-ben érte el maximumát, jelenleg csökkenő tendenciát mutat (11 180 fő, 2013). A legmagasabb értékkel Nyíradony rendelkezik: 1276 fő 2013-ban.

A lakhatási viszonyokat jól mutatja, hogy a komfort nélküli, félkomfortos és szükséglakások aránya a lakott lakásokon belül 2001 és 2011 között a felére csökkent (42%-ról 20,5%-ra), mely megyegyezik az országos és megyei tendenciákkal, de azoktól még mindig kétszeresen magasabb értékkel tér el (22. ábra, 23. ábra). Így elmondható, hogy kedvezően alakul a folyamat, de még mindig jelentős lemaradás van a lakhatási körülmények terén is. Legrosszabb helyzetben a megyeszékhelytől távolabbra eső, periférikus területeken található kistelepüléseken élők vannak. Kismarja és Kokad települések esetében ez az érték az országos átlag közel négyszeresét mutatja. A gazdasági válság hatásai érezhetők az épített lakások számának alakulását megfigyelve is (24. ábra). Hasonlóan az országos és megyei értékek alakulásához, itt is 2004 óta folyamatosan, évről-évre kevesebb új lakás épül. Ezek alapján a nem gazdaságfejlesztésre fordítandó erőforrásainknak mindeképpen hozzá kell járulniuk a településen élők életminőségének javításához.

Az infrastruktúra kiépítettsége: a vezetékes ivóvíz ellátás (94%), az elektromos ellátás (99%) és a vezetékes gázellátás közel teljes körűen megtörtént az elmúlt években, miközben a kommunikációs szolgáltatások (telefon) fejlődtek a leggyorsabban (a legkevesebb internet-hozzáféréssel még mindig a kistelepülések rendelkeznek!). Csak legutóbbi időszakban fejlődött a térségi szennyvízgyógytárolás területe (Derecske, Bagamér, Vámospércs, Nyírmártonfalva, Hosszúpályi, Hajdúbagos, Monostorpályi), 2013-ban még a lakások csak 36,8%-a volt közcsonnahálózatba bekapcsolódva. Fejlesztésre szorul a csapadékvíz-csatorna és a belterületi szilárd burkolatú utak kiépítettsége. A településekhez kapcsolódó településrészek, tanyák, hétvégi kertek, kerteségek infrastruktúrája erősen hiányos.

A lakosság által szelektíven gyűjtött hulladék aránya (0,2%) szinte elhanyagolható. Fontos lesz a környezettudatos magatartásformák elterjesztésére irányuló kezdeményezések felkarolása, mivel ezek alapján a környezetvédelem helyi társadalmi szintű modelljei még nem alakultak ki. Itt egyrészt a környezettudatosságot szem előtt tartó projekteket, illetve a témához kapcsolódó civil szektor szereplőinek tevékenységét kell fokozni a társadalom szélesebb körű szemléletváltásához.

Az Akcióterületen a lakosság közszolgáltatásokhoz való hozzáféréseinek lehetőségei (bölcsőde, óvoda, iskola, házi- és gyermekorvos) jóval korlátozottabbak, mint az országos átlag. Feladatuk ellátásának színvonala erősen fejlesztésre és bővítésre szorul, illetve az egyes településekről jelenleg nem megoldott ezen szolgáltatások tömegközlekedéssel való teljeskörű elérése. Fontos szerepet fognak kapni a különböző főutak (pl. 471. sz főút) és a további infrastruktúrális fejlesztések, melyek a tömegközlekedésre is pozitív hatással lehetnek.

Az Egyesület által lefedett négy járás közül kettő járás – Derecskei és Nyíradonyi - a 290/2014.(XI.26.) Kormányrendelet alapján komplex programmal fejlesztendő járás. A 105/2015.(IV.23.) Kormányrendelet alapján az Akciócsoport által lefedett 27 település több mint a fele (14 település) kedvezményezett település. Az esélyegyenlőség kérdésében az egyik legsúlyosabb gondot a szegénységben élők és a roma népesség helyzetének fokozatos romlása jelenti. A velük kapcsolatos problémák vizsgálatakor figyelembe vettük, hogy a mélyszegénységben élők és a romák helyzete teljes egészében nem független egymástól, a két csoport fedésben van egymással, így indokolt a két csoport problémáit együttesen, komplex módon kezelni.

5. A gazdaság helyzete

Az Akcióterület természeti adottságaiból és gazdálkodási hagyományaiból adódóan a mezőgazdaság hosszabb távon is a helyi gazdaság kulcsszereplője marad. Az ágazat jövedelem-termelő képességének érdekében a nagyobb hozzáadott értéket képviselő tevékenységek erősítése, valamint az agrártermékek előállításához, feldolgozásához, logisztikájához és értékesítéséhez kötődő értékteremtési lépések mind teljesebb mértékű helyben tartása jelenhet meg követendő célként.

A Stratégia kidolgozása során megállapítottuk, hogy mind a térség egészét, mind az Akcióterület egyes településeit tekintve a legjelentősebb probléma továbbra is a foglalkoztatottság alacsony, szintje, a nagyarányú munkanélküliség, és az ezekből következő általános pénztelenség és kedvezőtlen életkörülmények, a kitörési lehetőségek drasztikus beszűkülése.

A Központi Statisztikai Hivatal 2001-es adatiból leolvasható (25. ábra), hogy az akcióterületen a foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességen belül 39,6%-os értéket mutatott, jóval alacsonyabban a 46,6%-os megyei és a 53%-os országos átlaghoz képest. 2011-re ez az akcióterület estében 47,2%-ra emelkedett. Még mindig elmaradva a megyei (52,3%) és az országos (57,9%) értékektől, a növekedés kedvezőbb képet mutatott a megyei és országos átlaghoz képest.

A 26. ábráról leolvasható, hogy a legkedvezőbb mutatókkal a megyeszékhelyhez, illetve a fő közlekedés tengelyekhez közel eső települések rendelkeznek (Tépe – 55,7%, Mikepércs – 52,8%, Bocskai kert 52,6%), ám ezek sem érik el az országos átlagot. Ezekről távolodva a foglalkoztatottak aránya 15-64 éves népességen belül csökken, a legkedvezőtlenebb mutatókkal Bagamér (31,1%), Kokad (34%) és Újléta (39,7%) rendelkezik.

A rendszerváltást követően, a helyi foglalkoztatók megszűntével a munkavállalók tömegesen kerültek ki a munkaerőpiacról, váltak munkanélkülivé vagy inaktív keresővé. A térségen belül igen komoly területi különbségek figyelhetők meg, elsősorban annak megfelelően, hogy az egyes települések mekkora távolságra helyezkednek el a megyeszékhelytől. A Debrecennel jó összeköttetésben lévő településeken, az ingázás révén több munkahely válik elérhetővé, még ha helyben alacsony is a lehetőségek száma. Jól látható (a 2011-es adatok alapján), hogy az ingázás a foglalkoztatottak közel felét érinti (49,6%) a közösség területén (27. ábra). Várhatóan a 471. sz és 48. számú főutak fejlesztésével szélesebb társadalmi rétegek számára lesz lehetőség, hogy amennyiben helyben nem, úgy egy másik településen (különösen Debrecenben) találjanak munkát.

A 28. és 29. ábrákon jól látható, hogy az akcióterület értékei 2013-ra kedvezőbb képet mutatnak, a 2008-as válság előtti állapotokba tért vissza. A munkanélküliségi ráta több mint kétszerese (13,5%, 2013) az országos átlagnak (6,3%, 2013).

A 30. ábrán leolvasható, hogy az összes munkanélküli közül a 180 napnál hosszabb ideje regisztrált munkanélküliek aránya 55,7%-os értéket mutat, mely ugyancsak magasabb a megyei (54,6%) és az országos (49,9%) értékeknél.

Foglalkoztatott nélküli háztartások aránya 2001 és 2011 között a megyei és országos tendenciától magasabb mértékben csökkent (51,2%-ról 45%-ra), de még mindig kedvezőtlenebb képet mutat.

A közösség területén a 15-59 éves állandó népesség majdnem harmada dolgozik alacsony presztizsú munkákban, mely arány ugyancsak negatív képet mutat az ország és a megyéhez képest (31. ábra).

Kritikus helyzetre világít rá a legfeljebb 8 általános iskolát végzett regisztrált munkanélküliek aránya (32. ábra). Jól látható, hogy az összes munkanélkülinek több mint a felének (54,3%) legfeljebb 8 általános iskolai végzettsége van. Mindezek alapján látható, hogy kiemelt figyelmet kell fordítani a munkahelyekre az illetékességi területünkön, hangsúlyos szerepet kell kapnia a munkanélküliek kompetenciájának növelése, új képzettségek megszerzésének, a munka fogalmának visszaállításának.

A 33. ábrán jól látható, hogy a 25 év alattiak aránya 19,6%, mely ugyancsak magasabb az országos (17,9%) és a megyei (16,4%) értékekhez képest. Ennek oka a térség fiatalos korszerkezete. Ez a fiatalos korszerkezet a magyarázata a 45 év feletti regisztrált munkanélküliek kedvező arányának (34. ábra). Fontos, hogy ezen fiatalok a társadalom aktív, dolgozó felnőtt tagjaivá válhassanak, a kedvezőtlen térségi folyamatokat csak a fiatalok szemléletváltásával lehet megfordítani, vagy lassítani.

A közösségben a vállalkozások jegyzet tőkéje egy lakosra vetítve (90,7 eFt) messze elmarad mind a megyei, mind az országos értékektől, így kijelenthetjük, hogy a helyi vállalkozások erősen tőkeszegények (35. ábra). A térség fontosabb gazdasági mutatói (egy lakosra jutó bruttó hozzáadott érték, egy lakosra jutó iparüzési adó) mind-mind igazolják a helyi vállalkozások nehéz helyzetét, illetve az ebből befolyó bevételek alacsony voltát. A közösség területén működő vállalkozások száma ezer lakosra vetítve közel fele az országos átlaghoz viszonyítva, arányuk stagnált, illetve az utóbbi két évben enyhe csökkenés figyelhető meg (36. ábra). A vállalkozások nagy része csak 1-2 főt foglalkoztató egyéni vállalkozás, vagy betéti társaság, kisebb részt tesznek ki az átlagban 20-30 főt foglalkoztató társas vállalkozások, a 50-249 fős működő társas vállalkozások száma 14 db (2012), s mindössze egy vállalat (Hajdúsági Iparművek) van, amelyik 500 főnél több embert foglalkoztat.

A gazdaságfejlesztést közvetlenül szolgáló infrastruktúra elemei közül kiemelkednek a megye ipari parkjai, melyeket két nagyobb hullámban, 1997-2000, illetve 2005-2012 között alapítottak. Jellemző ugyanakkor, hogy a megye ipari parkjainak sűrűsége elmarad mind a vidéki megyék, mind Kelet-Magyarország átlagától. A létesítmények célja – mint mindenütt az országban – új befektetők vonzása és a gazdasági szerkezetváltás felgyorsítása. Az akcióterületen kettő településen található ipari park – Tégláson és Hajdúsámsonban.

A hivatalos „ipari park” címmel rendelkező objektumokon túl, korábbi iparforgalmi területek, valamint egykori laktanyák kínálnak barnamezős tartalékterületeket a gazdasági szereplők számára. A legtöbb ilyen terület (közel 170 hektárnyi) Debrecenben található, de számottevő kiterjedésű Derecske barnamezős területe is. A megyeszékhelyen a megújításra váró régi iparforgalmi területek, valamint a működő ipari parkok mellett – a repülőtér közelében – új déli iparterület kialakítása is folyamatban van.

A térség gazdaságában a mezőgazdaság jelentős szerepet tölt be. A termelési szerkezetben elsődleges helyet foglal el a szántóföldi növénytermesztés (különösen: búza, kukorica), valamint a munka-intenzív zöldség- és gyümölcstermesztés (torma, zeller, málna, etc.) Az illetékességi területen előforduló helyi termékek jelentős része kapcsolódik az agráriumhoz (torma, káposzta, fafaragások, szalmafüzés). Ezen termékek helyi kivételességét meg kell őrizni, hiszen mint piaci lehetőségeket rejtő terméket jelenthetnek. A magas erdőszűlségből adódóan, az erdő- és vadgazdálkodás szerepe szintén kiemelkedő. Az előzőeket jól alátámasztja, hogy a térségben a mező-vad-erdőgazdálkodás és halászat nemzetgazdasági ágakban működő vállalkozások aránya az összes vállalkozáson belül meghaladja az országos és a megyei átlagot.

A korábbi centralizált fejlesztések egyértelműen hozzájárultak a megyén belüli különbségek felerősödéséhez, amely a térséget alkotó településeken is érzékelhetők. A foglalkoztatottak igen jelentős része a térségen kívül, túlnyomó többségében a megyeszékhelyen vállal munkát. Bár érezhető bizonyos területeken a társadalmi-gazdasági lemaradás, az utóbbi évtizedben az akcióterületen is folyamatosan nőtt a kis- és közepes-, valamint az egyéni vállalkozások száma. A legkedvezőbb helyzetben a vállalkozói aktivitás szempontjából is a Debrecen szomszédságában elhelyezkedő, a szuburbanizációs folyamatok által érintett települések vannak. A működő vállalkozás-sűrűség Bocskaiert esetében a legmagasabb. A megyeszékhelytől távolabb elhelyezkedő községek nagyon gyenge vállalkozói aktivitást mutatnak (különösen Kismarja, Esztár, Konyár, Hajdúbagos), kivéve Kokad mutatói átlag feletti. Jellemző, hogy a legkisebb vállalkozásszámmal rendelkező településeken a legmagasabb a csekély tőkeerővel rendelkező egyéni vállalkozások részaránya.

A közösség területén működő vállalkozásainak/vállalkozóinak tipikus problémái a Kiegészítő információk részben kerültek feltüntetésre.

Hajdú-Bihar megyében található az ország összes kereskedelmi szállásférőhelyeinek mintegy 5%-a, amely alacsonynak mondható mind a megye országon belüli lakosságarányához (5,4%), mind területarányához (6,7%) viszonyítva. A megyén belül található szállásférőhelyek tekintetében kiemelkedően magas a szállodák (44,3%), közepes a panziók (14 %) és a kempingek (18%) aránya. A megye szállásférőhelyeinek térbeli eloszlása azonban rendkívül koncentrált, Hajdúszoboszló és Debreceni adja az összes szállásférőhely 85%-át.

A megye vendég száma a kereskedelmi szállásférőhelyeken 2007-ig emelkedett, azóta csökken, az elmúlt években 350 ezer fő körül mozog. A területi koncentráció szintén érvényesül a Debrecen-Hajdúszoboszló-Hortobágy háromszögben, ami jelzi az egészségturizmus, azon belül is a gyógyturizmus kiemelkedő jelentőségét. Az akcióterületen említést érdemel az erdőszőlésből fakadó vadászturizmus, a természetjárás, a sport, a vallási turizmus erős szerepe - a református és a görög katolikus vallásra alapozva -, és a történelmi hagyományokon alapuló kulturális és örökségturizmus.

A KSH adatai alapján a 70 db volt a kereskedelmi szálláshelyek férőhelyeinek száma a térségben (2013). A Turisztikai tevékenységek ösztönzése jogcím keretében (104/2013. (XI. 14.) VM rendelet) a Dél-Nyírség, Erdőpuszták LEADER Egyesület további 16 férőhely létrehozását tudta támogatni, így jelenleg az akcióterületen 86 db körüli lehet a kereskedelmi szálláshelyek férőhelyeinek száma. A falusi szálláshelyek férőhelyeinek száma a KSH adatai alapján 2013-ban 124 db volt. A Turisztikai tevékenységek ösztönzése jogcím keretében további 138 férőhelyet tudtak létrehozni a helyi szereplők, így több mint kétszeresére, 262 fő elszállásolására képesek a térségi falusi szállások (2014, becsült adat). A gazdasági visszaesést követően 2010 óta folyamatosan nő az itt töltött vendégéjszakák száma. 2013-ban a kereskedelmi szálláshelyek 70 férőhelyén 619 vendégéjszakát (átlagos tartózkodási idő 2,4 nap/fő), a 124 falusi szálláshely férőhelyein 2389 vendégéjszakát (átlagos tartózkodási idő 3,1 nap/fő) töltöttek itt a turisták. A külföldről érkező vendégek nagyobb arányban a kereskedelmi szálláshelyeket preferálják (28,2%-a az összes vendégnek, 2013), mint a falusi szálláshelyeket, bár az arány még mindig alacsonyabb, mint a megyei (35,1%) vagy az országos átlag (52,2%). Hajdú-Bihar megye sajátosságaiából kifolyólag nagyobb arányban veszik igénybe a falusi szálláshelyek szolgáltatásait a külföldről érkező turisták, mint az országos átlag (másfélszeresen haladja meg). Ezek alapján kimondható, hogy van alapja a falusi turizmusnak az akcióterületen is a jelenleg már működő helyi turisztikai attrakciók, szolgáltatók és szolgáltatások miatt. Az közösség

területén az idegenforgalomból származó bevételek csak a töredéke a megyei vagy az országos átlagoknak, így az ebben rejlő lehetőségek még kiaknázatlanok. A nagyváros mérete, közelsége, és annak infrastrukturális lehetőségei miatt (autópálya, repülőtér) fejlesztendő a vidéki élethez, falusi turizmushoz, ökoturizmushoz, vadász és sportturizmushoz, egészségturizmushoz, műemlékturizmushoz (kulturális turizmus) és vallási turizmushoz kapcsolódó szolgáltatások, attrakciók és szálláshelyek.

Hajdú-Bihar megyében – és az akcióterületen - a kereskedelmi szálláshelyeken a külföldiek által eltöltött vendégéjszakákat vizsgálva elmondható, hogy a szálláshelyeken legnagyobb arányban a németek, a lengyelek, a románok és a szlovákok részesednek.

Konklúzió

A Helyi Fejlesztési Stratégiánk kidolgozása során megállapítottuk, hogy a Stratégia lefontosabb célcsoportjainak és fejlesztési területeinek a következőt kell tekintenünk:

- mikro méretű vállalkozások – munkahelymegőrzés
- mikro méretű vállalkozások – munkahelyteremtés
- álláskereső, inaktív, valamint a munkaerő-piacon hátrányos helyzetű személyek: tartós munkanélküliek, romák, 50 év feletti, megváltozott munkaképességűek, gyes-ről, gyed-ről visszatérők, diplomás pályakezdők, alacsony iskolai végzettségűek, elavult szakmával rendelkezők – visszatérés a munka világába (jövedelemkiegészítő tevékenységek, elhelyezkedés, vállalkozások indítása, fiatalok vállalkozóvá válása)
- önkormányzatok helyi identitástudatot formáló akciói (tematikus rendezvények, fesztiválok)
- helyi termékeket előállító vállalkozások
- hátrányos helyzetű népcsoportok - komplex szocio-demográfiai problémák
- civil szektor szereplői
- életminőség javítása –lakosság.

A Dél-Nyírség, Erdőspuszták LEADER Egyesület Akcióterületére vonatkozóan pozitívumként megállapítható:

- Az Észak-alföldi régió gerincét a Budapest – Szolnok – Püspökladány – Debrecen - Nyíregyháza forgalmi tengely jelenti, amely a megye meghatározó térszerkezeti vonala is.
- Nemzetközi szerepe miatt fontos kiemelni a Debrecen – Vámspércs - Nyírábrány, valamint a Debrecen – Hosszúpályi - Létavértes megyei tengelyeket, melyek fejlődése elsősorban a határmenti kapcsolatok függvénye.
- Nagyvárosok – Debrecen és Nagyvárad – közelsége.
- A megyeszékhely agglomerációjához közel fekvő (Mikepércs, Bocskai kert, Sáránd) valamint a centrum települések: demográfiai, iskolázottsági, foglalkoztatási mutatóival kiemelkednek a térség községei közül.
- Az térség erdőszűtsége jelenleg is igen magas, az országos átlag feletti.
- A térség adottságai nemcsak erdőgazdálkodási szempontból fontosak, hanem vadgazdálkodási és turisztikai lehetőségeket is rejtnek (a vadgazdálkodás színvonal a nemzetközi hírű – Gúth).

- Jelentős területek esnek a Natura 2000-es hálózatba, melyeknek egy része különleges madárvédelmi területnek minősül, másik része különleges és kiemelt jelentőségű természet-megőrzési területnek.
- Az akcióterület gazdag páratlan történelmi emlékekben és kulturális kincsekben, számos műemlékkel rendelkezik. Fontosak a térségi, település szintű rendezvények, fesztiválok.
- Intenzíven jelen vannak a népi hagyományok, nemzetiségi kultúrák, jellemző a sokszínűség.
- Kialakult, kialakított sport- és szabadidő központok (Nyíradony, Hajdúhadház, Vámospércs, Nyíracád).
- A korösszetételt vizsgálva megállapítható, hogy magas a fiatalok aránya.
- Az akcióterületen bűncselekmények száma kedvező értéket mutat.
- Az akcióterület természeti adottságaiból és gazdálkodási hagyományaiból adódóan a mezőgazdaság hosszabb távon is a helyi gazdaság kulcsszereplője.
- A termelési szerkezetben elsődleges helyet foglal el a szántóföldi növénytermesztés (különösen: búza, kukorica), valamint a munka-intenzív zöldség- és gyümölcstermesztés (torma, zeller, málna, etc.).
- A térségben a mező-vad-erdőgazdálkodás és halászat nemzetgazdasági ágakban működő vállalkozások aránya az összes vállalkozáson belül meghaladja az országos és a megyei átlagot
- Komoly lehetőségek rejlenek a falusi turizmus kiaknázásában.
- A területen található helyi termékek főként a mezőgazdasági alapanyagok feldolgozására épülnek.

Negatívumként emelendő ki, hogy

- A kedvezőtlen infrastrukturális adottságokkal rendelkező települések nehezen tudnak bekapcsolódni abba a gazdasági vérkeringésbe, amely a térség központjában, Debrecenben koncentrálódik.
- A vízgazdálkodás jelenlegi rendszere nem hatékony, a ciklikusan jelentkező belvíz és aszály jelentős mértékben elbizonytalanítja a mezőgazdasági termelést.
- A térségben a mezőgazdasági termékszerkezeten belül az extenzív és intenzív kultúrák aránya nem megfelelő, az állatállomány száma alacsony. A mezőgazdasági termékek jelentős mennyisége feldolgozatlanul hagyja el az akcióterületet. Az innovációs képesség alacsony vagy nincs hatékonyan kihasználva.
- Legjelentősebb probléma továbbra is a foglalkoztatottság alacsony, szintje, a nagyarányú munkanélküliség, a foglalkoztatottak pedig nagy arányban az alacsony presztízsű foglalkoztatási csoportokhoz tartoznak.
- A foglalkoztatottság, a munkanélküliség és az iskolázottsági viszonyok tekintetében legrosszabb helyzetben a kisebb és határmenti települések vannak, ahol nagyarányú a hátrányos helyzetű társadalmi csoportok jelenléte.
- A térség Debrecentől távolabb fekvő településeinek közös jellemzője, hogy folyamatosan veszítve lakosságukból, bizonytalan jövedelemszerző lehetőségekkel rendelkeznek. Lakói között magas a tartós munkanélküliek, a rendszeres szociális segélyre jogosultak aránya.
- A térség problémája, hogy a népességmegtartó képessége gyenge, erősödik a magasabban képzett munkaerő elvándorlása.
- Kevesebb (feleannyi) regisztrált nonprofit szervezet jut 1000 lakosra, mint országosan. Az általános pénztelenségből kifolyólag a nonprofit szektor lehetőségei korlátozottak.

- Jóval alacsonyabb jövedelemmel rendelkeznek a közösség településein élők.
- A munkanélküliség, a pénztelenség és az egyéb szociokulturális tényezők is segítik a munkanélküliséggel súlytott rétegek újtermelődését.
- Még mindig jelentős lemaradás van a lakhatási körülmények terén is. Legrosszabb helyzetben a megyeszékhelytől távolabbra eső, periférikus területeken található kistelepüléseken élők vannak. Életminőség javítását, élettereket célzó fejlesztések saját erőforrásokból, külső támogatások nélkül nem megvalósíthatóak.
- Környezetvédelem helyi társadalmi szintű modelljei még nem alakultak ki., alacsony a szelektíven gyűjtött hulladék.
- A helyi vállalkozások erősen tőkeszegények, és a vállalkozások nagy része csak 1-2 főt foglalkoztató egyéni vállalkozás, vagy betéti társaság, a településeken található szolgáltatások kínálata kevés és alacsony színvonalú.
- Nincs elérhető, megfizethető, rugalmas vállalkozásfejlesztési intézmény- és szolgáltatási rendszer.
- A településeknek nincs összehangolt elképzelése a térség vállalkozásainak fejlesztésére.
- A térségben élők számára megoldatlan a szakmai képzés, átképzés, személyiség és készségfejlesztés.
- A térségben élő vállalkozók nem járatosak a projektmenedzsmentben.
- Debrecennek nincs olyan társtelepülése, amellyel központi funkcióinak egy részét megoszthatná.

4.2 A 2007-2013-as HVS megvalósulásának összegző értékelése, következtetések

A Dél-Nyírség, Erdőspuszták LEADER Egyesületet 22 település önkormányzata, vállalkozása, civil szervezete és több magánszemély alakította meg 2012-ben (a Dél-Nyírség, Erdőspuszták LEADER Egyesület létesítő okiratának kelte 2012. június 4.) azzal a céllal, hogy előmozdítsa a LEADER térségünk fejlődését. Közel négy éve indult az a kezdeményezés és tervezői munka, amelynek közbelső eredményeképpen az Dél-Nyírség, Erdőspuszták LEADER Egyesület 2013. Február 15-től elnyerte a Helyi LEADER Akciócsoport címet. Az illetékességi területen ezen időpont előtt az Érmelléki Vidékfejlesztési Nonprofit Kft. látta el ezt a feladatot.

A Dél-Nyírség, Erdőspuszták LEADER Egyesület Helyi Akciócsoport Helyi Vidékfejlesztési Stratégiája a 2013-as HVS felülvizsgálat után, Irányító Hatóság 51/2013. számú (VI.5.) közleményével került elfogadásra és meghirdetésre.

A 2007-2013-as időszakban a következő települések tartoztak illetékességi területünkhöz: Álmosd, Bagamér, Bocskai kert, Debrecen (külterület), Derecske, Fülöp, Hajdúbagos, Hajdúsámson (külterület), Hosszúpályi, Kokad, Konyár, Létavértes, Mikepércs, Monostorpályi, Nyírábrány, Nyíracsad, Nyíradony, Nyírmártonfalva, Sáránd, Téglás, Újléta és Vámospercs.

Az illetékességi területünkről beérkezett projektekre az Új Magyarország Vidékfejlesztési Program III. tengelye esetében meghirdetett három jogcím (Falumegújítás és –fejlesztés, Vidéki örökség megőrzése, Turisztikai tevékenységek ösztönzése) keretében összesen 641.214.582 Ft-tal tudtuk támogatni a helyi önkormányzatokat, civil szervezeteket, egyházakat és vállalkozásokat. Ezen projektek közül kiemelendők a turisztikai szolgáltatásokra, illetve szálláshelyek kialakítására vagy fejlesztésére irányuló projektek. Megállapítható, hogy az előző időszakban, illetve a mostani

programozási időszakban is meghatározó fejlesztési szándék (projektadatlapok) összpontosul a térség turisztikai adottságainak hasznosítására. A falusi életmód, mint turisztikai termék felértékelődésével, a határmenti helyzet és a két nagyváros – Debrecen és Nagyvárad - közelségéből eredendően a falusi turizmusban rejlő lehetőségek kiaknázásával jelentős gazdaságfejlesztő hatást érhetünk el.

Az ÚMVP IV. (LEADER) tengelye esetében meghirdetett hét intézkedésünk keretében pedig 43 projektre, összesen 172.571.682 Ft támogatással tudtuk segíteni a helyi szereplőket.

Az Új Magyarország Vidékfejlesztési Program III. tengely keretében benyújtott támogatási kérelmek egyértelműen a település szintű fejlesztés volt a jellemző. A pályázók legfőbb szempontként az adott település és a saját igényeikre, mintsem a térség igényeinek kielégítésére fogalmazták meg ötleteiket és projektjeiket.

A pályázati kiírások (forrásszerzési lehetőség) határozták meg a pályázók céljait és projektjeik felépítését, mintsem a helyi szükségletek kielégítése lett volna a hangsúlyosabb szempont. A fejlesztések felhíváshoz igazított projektek és pontszerűek voltak. Hangsúlyos szerepet kaptak a turisztikai szálláshelyek kialakítása és fejlesztése, a munkahelyteremtés, de a közparkok és játszótérek (sportlétesítmények) kialakítása is nagy figyelmet kapott.

A III. tengely keretében a Dél-Nyírség, Erdőpuszták LEADER Egyesület által kezelt három támogatási kiírás (Falumegújítás és –fejlesztés, Vidéki örökség megőrzése, Turisztikai tevékenység ösztönzése) keretében összesen 24 db pályázat került támogatásra.

Az Új Magyarország Vidékfejlesztési Program IV. (LEADER) tengelyre vonatkozóan is hasonlóak a tapasztalatok, mint a III. tengely esetében. Itt a helyi közösség kifejezett célja volt a több szereplős, területi projektek megvalósítása, melyeket például kötelező együttműködésekkel próbált elősegíteni. Ennek ellenére a támogatott projektek pontszerűek, és csak az adott település saját prioritásai kerültek előtérbe, mintsem a helyi közösség (térség, akcióterület), és az együttműködési lehetőségek kiaknázása lett volna a fontosabb szempont. A kötelező (intézkedésekben kötelezően előírt) együttműködések túl további együttműködésre nem, vagy csak érintőlegesen került sor.

A közösség által vezérelt fejlesztések elveit (LEADER elvek) átültettük a gyakorlatba is. A közösség tagjai jelölik ki térségük fejlesztési prioritásait. Szükséges az integrált, több szektort érintő, együttműködésekben alapuló fejlesztések, és közös projektek megvalósításának hangsúlyosabb szorgalmazása is. Fontos a helyi tudás-, illetve tapasztalatcseré előmozdítása, így a szubregionális, regionális és országos, továbbá nemzetközi kapcsolatok erősítése kiemelt célunk lesz („jó példák átadása”, innovációk elterjesztésének támogatása).

A 2007-2013 programozási időszakban a LEADER forrás keretében meghirdetett intézkedések tapasztalatai helyszűke miatt a „Kiegészítő Információk” fejezetben kerültek feltüntetésre.

Az eltelt évek tapasztalatai, a megvalósult projektek alapozzák meg a 2014 – 2020 fejlesztési időszakot. A HVS – ben megjelenő célok részben megvalósultak. A 2014 – 2020 fejlesztési időszakban egyrészt folytatnunk kell eddigi munkánkat, de új megoldási lehetőségeket is keresnünk kell a térség problémáira. Arra törekszünk, hogy a megfogalmazott helyi adottságokon alapuló, az értékmegőrzésen túl mutató, a helyi tudást és kreativitást magában foglaló fejlesztések legyenek támogathatóak, így reagálva a térség legfontosabb szükségleteire. Törekszünk arra, hogy a projektek

egymásra épüljenek, együttműködésekén keresztül valósuljanak meg, egymásra pozitív hatással legyenek.

4.3 A HFS-t érintő tervezési előzmények, programok, szolgáltatások

A Helyi Fejlesztési Stratégia elkészítését megelőzően az Európai Bizottság által elfogadott Operatív Programok, illetve a Hajdú-Bihar Megyei Területfejlesztési Program 2014- 2020 (Stratégiai és Operatív Program), a Debreceni és Derecskei Integrált Településfejlesztési Stratégiák (ITS) is áttekintésre kerültek. Az áttekintés során azokat a lényeges elemeket, melyek a Helyi Fejlesztési Stratégia céljaihoz hozzájárulhat, illetve a Helyi Fejlesztési Stratégia céljai hozzájárulnak a fent megnevezett dokumentumokban található intézkedésekhez, kapcsolódási pontként jelen stratégia cselekvési tervében beépítésre kerültek. Ennek a célja a kölcsönös szinergia, mely megteremti a fejlesztési célok összhangját, azok egymást erősítve hozzájárulnak a nem csupán a térség, hanem Magyarország egészének fejlődéséhez.

A Dél-Nyírség, Erdőpuszták LEADER Egyesület Helyi Fejlesztési Stratégiájához az operatív programok közül a legtöbb kapcsolódást a Vidékfejlesztési Program, a Terület- és Településfejlesztési Operatív Program, az Emberi Erőforrás Fejlesztési Operatív Program és a Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program hordozza. Általánosságban megállapítható, hogy az akciócsoport települési önkormányzatainak, civil szervezeteinek, egyházainak nagyobb léptékű egyedi fejlesztési elképzeléseit a VP 7.2 és 7.4 intézkedéseinek keretében kívánják megvalósítani, de a Terület- és Településfejlesztési Operatív Program releváns intézkedései keretében is (főként önkormányzatok) részesülhetnek támogatásban. Bár igény természetesen lenne rá a beérkezett projektötletek alapján, de a HACS rendelkezésére álló LEADER fejlesztési forrás mértéke nem teszi lehetővé a nagyobb egyedi projektek támogatását a HFS-ben. A Stratégia gazdaságfejlesztési törekvéseiben kulcsszerepet játszó helyi termék előállítók, vendéglátók leginkább a majdani VP kiírások segítségével tudják megvalósítani nagyobb léptékű terveiket.

Amennyiben a térségi igényeknek megfelelő feltételekkel jelennek meg a kapcsolódó pályázati kiírások, a HFS céljainak megvalósulása szempontjából kulcsfontosságúak lehetnek az alábbi intézkedések

Vidékfejlesztési Program:

- VP 4.2.1 Mezőgazdasági termékek feldolgozásának fejlesztése – helyi termék előállítás
- VP 6.2.1 Nem mezőgazdasági tevékenységek elindítása – turisztikai tevékenységek és szolgáltatások fejlesztése.
- VP 6.4.1 Nem mezőgazdasági tevékenységek fejlesztése – turisztikai tevékenységek és szolgáltatások fejlesztése.
- VP 16.4.1 REL együttműködések – Helyi termék előállítók, turisztikai és egyéb szolgáltatók térségi együttműködésének erősítése.
- VP 7.2.1 Kisméretű infrastruktúrák fejlesztése a vidéki térségekben – Közösségi terek és kapcsolódó szolgáltatások fejlesztése.
- VP 7.4.1 Alapvető szolgáltatások fejlesztése a vidéki térségekben – Közösségi célú fejlesztések megvalósítása a településeken.

Terület- és Településfejlesztési Operatív Program:

- TOP 1.1.3 Helyi gazdaságfejlesztés, melynek célja: A helyi gazdaság üzleti infrastrukturális hátterének támogatása, a helyi alapanyagokra alapozott, helyi termelők piacra jutását segítő térségi fejlesztés. A 4. intézkedésünk keretében támogatandó projektek kiegészítik (igaz kisebb méretű projektek segítségével [TOP 30 mFt-tól 170 mFt-ig projektméret]) ezen intézkedést.
- TOP 1.1.3. Helyi gazdaságfejlesztés: A helyi termelők, helyi termékek piacra jutásának támogatása, közétkeztetési célokat szolgáló fejlesztések támogatása, helyi termékek piacra jutását segítő agrár-logisztikai fejlesztések támogatása gyűjtőpont (hub) jelleggel. Az intézkedést a LEADER HFS úgy egészíti ki, hogy a kisebb léptékű fejlesztéseket kívánja támogatni, melyek ebben a TOP intézkedés keretében nem támogathatók, de a kialakítandó gazdasági együttműködések alapuló rendszer oszlopos tagjai lehetnek.
- 1.2.1. Turizmusfejlesztés: melynek célja: a térségi szintű, turisztikai termékcsomagok és kisléptékű tematikus turisztikai fejlesztések támogatása. Ezt az intézkedést egészíti ki a HFS 3. intézkedésével, mivel a TOP keretein belül szálláshelyek kialakítására/fejlesztésre nincs lehetőség, illetve az ügyfélkör nem a vállalkozói szféra.

Emberi Erőforrás Fejlesztési Operatív Program

- 1.7 intézkedés „Az egymást erősítő, elmaradottságot konzerváló területi folyamatok megtörése” intézkedés a Dél-Nyírség, Erdőspuszták LEADER Egyesület Helyi Akciócsoport tevékenységével érintett területek kedvezőtlen szocio-demográfiai folyamatainak megfordításához, vagy legalábbis lassításához fog hozzájárulni. Ennek a lehetőségnek a kihasználásával és a HFS 5. intézkedésével együtt igyekszik a HACS kezelni ezen tendenciákat. Ezen felül ez egy hatékony eszköz lehet az akciócsoport számára a fiatalok megtartását, az elvándorlás csökkentését és a munka világába való visszatérést szolgáló térségi programok megvalósításához.

Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program:

- Bejárható Magyarország alprogram: Célja, hogy a természetjárás tag értelmezésével, a természetben megvalósuló, környezetbarát szabadidős tevékenységek integrált kapcsolatrendszerét hozza létre. Az öt járásmód fejlesztését (lovas, gyalogos, kerékpáros (pl. EuroVelo), vitorlás, kenus) célul kitűzve hozzájárul Magyarországon az országos hálózatok kiépítésével az aktív és ökoturizmus kínálatának bővítéséhez. A LEADER HACS a területén megvalósuló turisztikai tevékenységek ösztönzésével (3. intézkedés) kíván hozzájárulni ezen célhoz, mindezt úgy, hogy a Bejárható Magyarország gerinc-útvonalai mentén fekvő településeken megvalósuló turisztikai fejlesztéseket szorgalmazza legfőképp és köztük is legfőképp a lovas, de a gyalogos és kerékpáros útvonalak szolgáltatásainak fejlesztését tűzte ki célul. A tematikus utak, hálózatok fejlesztésének alappillére, hogy a teljes nyomvonal fejlesztése egységesen, rendszerszerűen valósuljon meg, és ezáltal járuljon hozzá a turisztikai szezon meghosszabbításához, a vendégszám növekedéséhez. A létrejövő országos gerincvonalak fejlesztéséhez a Terület és Településfejlesztési Operatív Program által támogatott hálózatok is kapcsolódhatnak.

A HFS turisztikai vonatkozásai (különösen a 3. intézkedés) kapcsán folyamatos kooperációt tervez a HACs a Bejárható Magyarország tematikus alprogram szakmai koordinátoraival (pl. Magyar Lovas Turisztikai Szövetség, Hajdú-Bihar Megyei Fejlesztési Ügynökség). Térségek közötti együttműködési projektünk keretében partnerré tudtunk válni a Bejárható Magyarország Program jármódjainak térségi kijelölésében (lovas útvonal), szolgáltatásainak fejlesztésében, és a jövőben az adatok rendszeres frissítésében (térségek közötti együttműködési projektünk folytatása) is szeretnénk részt venni.

A jelenlegi tervek között szerepel a Bejárható Magyarország alprogram Románia határmenti területeire való kiterjesztése, összekapcsolása. Fontos, hogy a helyi turisztikai szolgáltatók becsatornázásra kerüljenek a gyalogos, kerékpáros és lovas turizmus rendszereibe (pl. útvonal-jelek, karám elhelyezése lovaknak, stb.).

A 2015. évben aktuális térséget érintő területi fejlesztési dokumentumokban fellelhető fontosabb HFS kapcsolódási pontok többek között:

Debrecen Megyei Jogú Város Integrált Településfejlesztési Stratégiája:

- „R3. A város felsőoktatási és kutatási intézményei infrastruktúrájának a fejlesztése, a tudományos eredmények gyakorlati hasznosításának erősítése” cél alapvető fontosságú Akcióterületünk szempontjából. A helyzetelemzés és a SWOT elemzés is rámutatott, hogy a területnek elkerülhetetlen szüksége van a helyi tudástőkéket emelni, illetve azt hasznosítani. Kiváló lehetőség Debrecen, mint felsőoktatási központ közelségéből fakadó előnyök kihasználása, azaz a gyakorlatban könnyen alkalmazható innovációk mielőbbi hasznosításának lehetőségeinek megteremtése a Dél-Nyírség, Erdőspusztákon.
- „R4. A nemzetközi szintű, minőségi turizmus feltételeinek javítása, a meglévő adottságok magasabb szintre emelése” LEADER HFS-ünk kiemelten kezeli a térségi turizmust, és ezen belül a határon átnyúló turisztikai kezdeményezések ösztönzését.

A Dél-Nyírség, Erdőspuszták LEADER Egyesület Helyi Fejlesztési Stratégiájának intézkedései véleményünk szerint hozzájárulnak Debrecen Megyei Jogú Város településfejlesztési szándékainak eléréséhez.

Derecske Város Integrált Településfejlesztési Stratégiája:

- „T1: A versenyképes gazdaság feltételeinek megteremtése” cél egy fontos kapcsolódási pont Stratégiánk esetében. Céljuk szerint „Derecske legyen erős helyi gazdasággal rendelkező kisváros, mely pozitív hatással van a járás gazdasági életére is”. Ezen cél eléréséhez járulnak hozzá gazdaságfejlesztési intézkedéseink.
- „T2: A járásközponti szerepkör megerősítése” cél eléréséhez pl. szálláshelyek kialakítását tervezi a város, melyekhez jól illeszkedik 3. intézkedésünk, de akár a többi intézkedésünket is ide sorolhatjuk, mind-mind hozzájárulhatnak Derecske központi szerepkörének erősítéséhez.

A HFS céljainak elérése érdekében az akciócsoport folyamatosan törekszik az együttműködésre a térséget érintő releváns projektekkel, programokkal.

4.4 SWOT

ERŐSSÉGEK	GYENGESÉGEK
E1 Földrajzi elhelyezkedése kedvező	GY1 Legjelentősebb probléma továbbra is a foglalkoztatottság alacsony, szintje, a nagyarányú munkanélküliség, a foglalkoztatottak pedig nagy arányban az alacsony presztízsű foglalkoztatási csoportokhoz tartoznak.
E2 Nagyvárosok – Debrecen és Nagyvárad - közelsége (európai szintű felsőoktatás és szolgáltatások, munkalehetőségek, illetve potenciális felvevő piac)	GY2 A térség problémája, hogy a népességmegtartó képessége gyenge, erősödik a magasabban képzett munkaerő elvándorlása
E3 A megyeszékhely agglomerációjához közel fekvő, valamint a centrum települések: demográfiai, iskolázottsági, foglalkoztatási mutatóival kiemelkednek a térség községei közül.	GY3 A foglalkoztatottság, a munkanélküliség és az iskolázottsági viszonyok tekintetében legrosszabb helyzetben a kisebb és határmenti települések vannak, ahol nagyarányú a hátrányos helyzetű társadalmi csoportok jelenléte.
E4 A térség erdősültsége jelenleg is igen magas, az országos átlag feletti	GY4 A térség Debrecentől távolabb fekvő településeinek közös jellemzője, hogy folyamatosan veszítve lakosságukból, bizonytalan jövedelemszerző lehetőségekkel rendelkeznek. Lakói között magas a tartós munkanélküliek, a rendszeres szociális segélyre jogosultak aránya.
E5 A térség adottságai nemcsak erdőgazdálkodási szempontból fontosak, hanem vadgazdálkodási és turisztikai lehetőségeket is rejtene (a vadgazdálkodás színvonala nemzetközi hírű – Gúth).	GY5 A munkanélküliség, a pénztelenség és az egyéb szociokulturális tényezők is segítik a munkanélküliséggel sújtott rétegek újtermelődését, szűkítik a munkán kívüli tevékenységeket
E6 A térségben a mező-vad-erdőgazdálkodás és halászat nemzetgazdasági ágakban működő vállalkozások aránya az összes vállalkozáson belül meghaladja az országos és a megyei átlagot	GY6 A kedvezőtlen infrastrukturális adottságokkal rendelkező települések nehezen tudnak bekapcsolódni abba a gazdasági vérkeringésbe, amely a térség központjában, Debrecenben koncentrálódik
E7 Jelentős területek esnek a Natura 2000-es hálózatba	GY7 A térségben a mezőgazdasági termékszerkezeten belül az extenzív és intenzív kultúrák aránya nem megfelelő, az állatállomány száma alacsony. A mezőgazdasági termékek jelentős

	mennyisége feldolgozatlanul hagyja el az akcióterületet. Az innovációs képesség alacsony vagy nincs hatékonyan kihasználva.
E8 Az akcióterület gazdag páratlan történelmi emlékekben és kulturális kincsekben, számos műemlékkel rendelkezik	GY8 Az akcióterület szereplőinek együttműködése gyenge, a fejlesztéseket egymástól függetlenül valósítják meg, kockázatkerülő magatartás jellemzi a térséget.
E9 Intenzíven jelen vannak a népi hagyományok, nemzetiségi kultúrák, jellemző a sokszínűség.	GY9 A helyi civil szervezetek, önkormányzatok és vállalkozások erősen tőkeszegények. A vállalkozások nagy része csak 1-2 főt foglalkoztató egyéni vállalkozás, vagy betéti társaság.
E10 Kialakult, kialakított sport- és szabadidő központok (Nyíradony, Hajdúhadház, Vámospércs, Nyíracsad)	GY10 A vízgazdálkodás jelenlegi rendszere nem hatékony, a ciklikusan jelentkező belvíz és aszály jelentős mértékben elbizonytalanítja a mezőgazdasági termelést.
E11 Magas a fiatalok aránya	GY11 Környezetvédelem helyi társadalmi szintű modelljei még nem alakultak ki.
E12 Az akcióterület természeti adottságaiból és gazdálkodási hagyományaiból adódóan a mezőgazdaság hosszabb távon is a helyi gazdaság kulcsszereplője.	GY12 Turisztikai lehetőségek kiaknázatlansága
E13 A termelési szerkezetben elsődleges helyet foglal el a szántóföldi növénytermesztés (különösen: búza, kukorica), valamint a munka-intenzív zöldség- és gyümölcsstermesztés (torma, zeller, málna, etc.).	GY13 Debrecennek nincs olyan társtelepülése, amellyel központi funkcióinak egy részét megoszthatná.
E14 Kiemelkedően magas a megújuló energia potenciál	

LEHETŐSÉGEK	VESZÉLYEK
L1 A technológiai fejlődés hatására, az innovációk szétterjedésével az alternatív, megújuló energiaforrások kiaknázásának hatékonysága növekszik	V1 Az infrastrukturális fejlesztések elmaradása, illetve elhúzódása ronthatja a térség versenypozícióját.

L2 A klímaváltozás és a környezetszennyezés hatásai miatt felértékelődhetnek a térség eddig kihasználatlan adottságai (megújuló energia potenciál, tiszte levegő, turisztikai attrakciók)	V2 A mezőgazdasági termelés bizonytalansága és a piacra jutás feltételeinek elmaradása folyamatos termelésekiesést jelenthet.
L3 Tradicionális falusi és kisvárosi életmód modellek felértékelődése, szuburbanizációs folyamatok felerősödése	V3 Az éghajlatváltozás negatív hatásai az akcióterület mezőgazdasági termelésére.
L4 Egészséges háztáji termékek iránti növekvő belföldi és külföldi kereslet.	V4 A térség további tőkegyengülése a termelés szűkítését eredményezheti, valamint csökken a vidék települések munkahelyteremtő képessége.
L5 A fogyasztók keresik a friss és jó minőségű termékeket.	V5 A vidéki településeken található szolgáltatások hiánya miatt a térség népességmegtartó képessége tovább gyengül, az elvándorlás fokozódik
L6 Határmenti és nemzetközi együttműködések felértékelődése - "híd szerep" erősítése a határmenti területeken	V6 A területfejlesztési és vidékfejlesztési források kiesése, illetve alacsony hatásfokú felhasználása tovább növeli a meglévő társadalmi feszültségeket, rontja a meglévő erőforrások egymásra épülő felhasználását.
L7 A gazdasági válság után a turizmus fellendülésével új, alternatív turisztikai szolgáltatások (falusi-, öko-, természetjáró-, egészség-turizmus) iránti kereslet növekedése	V7 A helyi önkormányzatoknak saját forrásaiknak nagyobb arányát kell a szociális problémák kezelésére fordítaniuk.
L8 A nonprofit szektor szerepvállalásában, illetve a társadalomra jellemző civil aktivitásban bekövetkező szemléletváltás	V8 A munkanélküliség megoldatlansága, a pénztelenség és az egyéb szociokulturális tényezők tovább segítik a halmozottan hátrányos helyzetű, perifériára szorult társadalmi rétegek újtermelődését.

SWOT mátrix elemzés

Ha „L1 A technológiai fejlődés hatására, az innovációk szétterjedésével az alternatív, megújuló energiaforrások kiaknázásának hatékonysága növekszik” lehetőséget, és a „E14 Kiemelkedően magas a megújuló energia potenciál” erősséget, illetve, ha a „E2 Nagyvárosok – Debrecen és Nagyvárad - közelsége (európai szintű felsőoktatás és szolgáltatások, munkalehetőségek, illetve potenciális felvevő piac)” erősséget a „L4 Egészséges háztáji termékek iránti növekvő belföldi és külföldi kereslet.” lehetőséggel kapcsoljuk össze, akkor abból egy offenzív stratégia következik. A

Stratégiának ösztönöznie kell, hogy olyan helyi termékeket előállító vállalkozásokat támogasson, melyek termékei a nagyobb városokban értékesíthetőek, és mindezt a megújuló energiák hasznosításával, illetve környezettudatos magatartással tegyék. A választott megoldások optimális esetben megteremtik a körülményeket a piacképes, és kis ökológiai lábnyommal rendelkező vállalkozások számára.

Ha a „GY12 Turisztikai lehetőségek kiaknázatlansága” és „GY1 Legjelentősebb probléma továbbra is a foglalkoztatottság alacsony, szintje, a nagyarányú munkanélküliség, a foglalkoztatottak pedig nagy arányban az alacsony presztízsű foglalkoztatási csoportokhoz tartoznak” gyengeségeket összekapcsoljuk a „L7 A gazdasági válság után a turizmus fellendülésével új, alternatív turisztikai szolgáltatások (falusi-, öko-, természetjáró-, egészség-turizmus) iránti kereslet növekedése.” lehetőséggel, akkor abból egy fejlesztő stratégia következik. A HFS-nek ösztönöznie kell azt, hogy a munkanélküliséggel sújtott területeken új, a helyi sajátosságokra épülő turisztikai fejlesztések valósuljanak meg, melyek új, minőségi munkahelyeket, új szolgáltatásokat, és bevételt jelenthetnek. Ezen felül a terület ismertségének növekedésével új, potenciális befektetők jelenhetnek meg, melyek hatására a magasabb hozzáadott értékű termékek és szolgáltatások „előállítására” irányuló tevékenységeket végző (nemzetközi forgalmat is lebonyolító – RO-HU) vállalkozások telepedhetnek meg az az Akcióterületen.

Ha a „E11 Magas a fiatalok aránya” és „E6 A térségben a mező-vad-erdőgazdálkodás és halászat nemzetgazdasági ágakban működő vállalkozások aránya az összes vállalkozáson belül meghaladja az országos és a megyei átlagot” erősségeket összekapcsoljuk a „V8 A munkanélküliség megoldatlansága, a pénztelenség és az egyéb szociokulturális tényezők tovább segítik a halmozottan hátrányos helyzetű, perifériára szorult társadalmi rétegek újtermelődését” veszéllyel, úgy abból egy védekező stratégiai irány következik. A Helyi Fejlesztési Stratégiának hozzá kell járulnia ahhoz, hogy az erősségeink kihasználásával megállítsuk a negatív szoci-demográfiai folyamatokat. A nagy munkaigényű mezőgazdasági ágak, és az ezekre épülő feldolgozás (helyi termékek) fejlesztésével a hamarosan már kezelhetetlenné váló problémákat okozó folyamatokat tudjuk lassítani, vagy megfordítani.

Ha a „GY2 A térség problémája, hogy a népességmegtartó képessége gyenge, erősödik a magasabban képzett munkaerő elvándorlása” gyengeséget a „V5 A vidéki településeken található szolgáltatások hiánya miatt a térség népességmegtartó képessége tovább gyengül, az elvándorlás fokozódik” veszéllyel kapcsoljuk össze, úgy ebből egy elkerülő stratégia következik. A HFS-nek el kell kerülnie azt, hogy passzív elszenvedője legyen az Akcióterület a „brain-drain”-nek. A helyben található szolgáltatásokat nyújtó vállalkozások fejlesztésével munkahelyeket teremtünk és őrzünk meg, illetve a helyi munkán kívüli tevékenységeket aktívan végző nonprofit szektor fejlesztésével életminőségbeli javulást érhetünk el, mellyel el lehet kerülni, vagy lassítani lehet a további elvándorlást.

4.5 Fejlesztési szükségletek azonosítása

Tekintettel arra, hogy a Helyi Fejlesztési Stratégiában rendelkezésre álló fejlesztési források mértéke korlátozott, így jelen stratégiának nem célja valamennyi, a térségben jelentkező probléma kezelése, sokkal inkább az egyes fókuszterületekre (átfogó, specifikus célok) összpontosít. A stratégia célja, hogy a (lentebb) meghatározott beavatkozási területeken olyan fejlesztések történjenek, mely viszonylag csekély forrás felhasználásával, a későbbiekben nagyobb fejlesztéseket tud indukálni, így

mint egy katalizáló jelleggel hat a térségben, illetve kiegészíti az Operatív Programok nyújtotta fejlesztési lehetőségeket.

A SWOT elemzés alapján látható, hogy a térség legnagyobb problémája a munkanélküliség, a vállalkozások alacsony száma, és tőkehiánya. Legfőbb célunk Stratégiánk végrehajtásával ezen problémák orvoslása. Ezek a feszültségek a vállalkozások technológiai és energetikai fejlesztésével enyhíthetők. A vállalkozásoknak a már meglévő munkaerőigénye nem csökkenhet, minden egyes intézkedésünkben kritérium a munkaerő megtartás. Induló vállalkozások támogatásával csökken a térségben a munkanélküliség, az új vállalkozások a térség gazdasági potenciálját erősítik. Gazdaságfejlesztési célokhoz járulnak hozzá a helyi sajátosságokon alapuló turisztikai fejlesztések.

A Helyi Fejlesztési Stratégiának kiemelten kell foglalkoznia munkahelyek, azon belül különösen a minőségi munkahelyek létrehozásával és megőrzésével, a jövedelemszerzési lehetőségek bővítésével (GY1, GY2, GY3, GY4, GY5, GY7, GY9, GY12). A térségi adottságok ehhez: a tradicionális mezőgazdaság, az erre épülő helyi termékek és a turizmus területén biztosítanak elsősorban terepet. Az Akcióterületen ezek alapján logikus, hogy a gazdaságfejlesztési irányoknak ezen területek fejlesztésére kell koncentrálniuk (helyi termékek piacra jutása, turisztikai kínálat bővítése a határmenti és két nagyváros közötti fekvés miatt). A helyi termékek fejlesztése kiemelt feladat, amelyek közül néhányat már a korábbi LEADER stratégiánk által elért eredmények tapasztalatai, illetve a helyi fejlesztés igények/szándékok sokasága támasztanak alá. Mivel a Vidékfejlesztési Program más intézkedéseiben jelentős forrás érhető el a mezőgazdasági, feldolgozási tevékenységek fejlesztésére, ezért kisléptékű beruházásokat fogunk a LEADER forrásból közvetlenül támogatni. Azonban az elmúlt évek tapasztalatai rámutattak, hogy számos olyan – máshonnan nem finanszírozott – fejlesztési feladat van a témában, amelyhez adottak az előfeltételek (E2, E9, E14, L4, L5), és amelynek köszönhetően stabilabbá válhat a helyi termék piac, növekedhetnek a bevételek és javulhat a helyi vállalkozások versenyképessége. Szükségletet jelent a minden korábbinál intenzívebb térségi együttműködés előmozdítása, például a gasztroturisztikai és helyi termékekre épülő programok megvalósításával, illetve a helyi termékek marketingjének és piacra jutásának fokozásával.

A helyi termékeken túl a HFS-ben indokolt lehetőséget biztosítani az innovatív, térségi adottságokra építő, szolgáltatói szektorban tevékenykedő vállalkozói projektek támogatására is. Ezek a más OP-k keretében nem finanszírozható kezdeményezések fontos láncszemek lehetnek a helyi gazdaság fejlesztésében, a munkahelyek megőrzésében és létrehozásában, illetve a helyi szolgáltatások kapacitásának bővítésével és minőségének javításával az életszínvonal növekedésén keresztül az elvándorlás lassításában.

A helyzetelemzés megállapította, hogy a lakosság, a civil szervezetek, önkormányzatok és a vállalkozások pénztelensége/tőkeszegénysége miatt a munkán kívüli, közösségépítő és egyéb civil tevékenységekre kevés lehetőség adott (GY2, GY4, GY5, GY9, L8, V4, V7, V8). A társadalom önszerveződésének elősegítését kiemelten kell kezelni, cél az atomizálódó társadalom és a közösségek szétesésének megakadályozása. A közösségépítést, az elmagányosodást, a hátrányos helyzetű rétegeket érintő projektek (civil szervezetek tevékenységének támogatása, térségi rendezvények, szociális problémákat irányzó ötletek) megvalósulásának igénye/szükséglete jelentős, mely a Stratégia tervezése során is jelentkezett a munkaszervezet által lefolytatott képzéseken, fórumokon és interjúkon. A civil szervezetek működésének támogatása, a közösségi terek fejlesztése,

a helyi rendezvények és táborok támogatása az itt működő közösségeket erősítik, a térség hagyományainak összegyűjtése, bemutatása a harmonikus társadalmi együttélést, kölcsönös szemléletformálást szolgálja.

A térség egyik legsúlyosabb problémája a folyamatos népességfogyás (GY2, GY4, V4, V8), amelynek ütemét a gazdaságfejlesztési eszközök alkalmazásán kívül közösségi jellegű programokkal kell mérsékelni. Az elvándorlás megállításában kulcsszereplők a települések helyi közösségei, és a civil szervezetek. Az önszerveződő közösségek helyi igényeknek megfelelő támogatására (közösségi terek, eszközzrendszer fejlesztéssel és alaptevékenységükhöz kapcsolódó szakmai programokkal) kitűnő eszköz lehet a LEADER módszer. Az egyedi projektek támogatásán túl fontos feladat a közösségfejlesztésben a térségi identitástudat növelése, amely a kitűnő adottságokra (E4, E5, E7, E8, E9, E10, E14) épül, másrészt a rendelkezésre álló szűkös erőforrások (V4, V5, V6, V7) miatt is szükséges elem kell, hogy legyen a HFS-ben.

5. Horizontális célok

5.1 Esélyegyenlőség

Az esélyegyenlőség elősegítésének célja a megkülönböztetésből fakadó hátrányok helyi, társadalmi szintű csökkentése. A Stratégia végrehajtása során ez olyan csoportok segítését és szempontjaik kiemelt figyelembevételét jelenti, melyek saját erejükből nem lennének képesek a hátrányaikból fakadó nehézségek leküzdésére, fokozottan ki vannak téve a hátrányos megkülönböztetés veszélyének.

A1303/2013/EU rendelettel összhangban a cél keretében érvényesül:

- a hozzáférhetőség horizontális célkitűzése, biztosítva a LEADER program által támogatott javakhoz és szolgáltatásokhoz történő hozzáférést mindenki számára,
- a népesedési kihívások kezelése, melynek keretében elősegítjük az összes életkori csoport társadalmi befogadását.

Hátrányos megkülönböztetés által leginkább sújtott csoportok (felsorolás):

- akadályozott/fogyatékossgal élő/megváltozott munkaképességű emberek
- nők
- alacsony végzettségűek, iskolából lemorzsolódók
- pályakezdő fiatalok, munkatapasztalattal nem rendelkezők
- (tartósan) munkanélküliek
- alacsony munkaintenzitású háztartásban élő emberek
- romák
- szegregátumok lakói
- rossz közlekedésű településen élők
- (jövedelmi, lakhatási) szegények
- migránsok
- fogvatartottak, börtönből szabadultak
- szenvedélybetegek
- hajléktalanok
- hátrányos helyzetű családokban/ állami gondoskodásban élő gyerekek, fiatalok
- 45 év feletti inaktívak

- idősek

A csoportok között átfedések lehetségesek, illetve a hátrányok halmozódhatnak.

Tevékenységek/területek, amelyekhez az Stratégia (közvetlenül vagy közvetetten) hozzájárulhat:

Megfelelő

1. képzettséghez való hozzáférés
2. munkaerő-piaci pozícióhoz és foglalkoztatási feltételekhez való hozzáférés
3. lakhatáshoz és lakhatási környezethez való hozzáférés
4. egészségügyi szolgáltatáshoz való hozzáférés
5. közlekedéshez való hozzáférés
6. társadalmi és közösségi kapcsolatrendszerhez való hozzáférés
7. információhoz való hozzáférés
8. közszolgáltatásokhoz való hozzáférés (szociális, gyermekjóléti, és más kormányzati, önkormányzati közszolgáltatások)
9. Hatalomhoz, önrendelkezéshez, önérvényesítéshez való hozzáférés
10. Befogadó közösséghez való hozzáférés – szemléletformálás

A horizontális szempontok biztosításának alapelvei, lépései:

Az Helyi Fejlesztési Stratégia megvalósítása során az Akciócsoport koordinációjával biztosítja az alábbi esélyegyenlőségi feltételek teljesülését:

Tervezés:

- az esélyegyenlőségi elvek érvényesülésében meghatározó szerepet játszó szervezetek részvétele az Stratégia kialakításában;
- egységes szabályozás és eljárásrendek;
- az esélyegyenlőségi elvek és a program specifikus célkitűzéseinek nyomon követését biztosító szempontrendszer megtervezése

Projektek kiválasztása:

- az esélyegyenlőség elősegítése a pályázatadás esetén a releváns kiválasztási kritériumok meghatározásában érvényesül, annak érdekében, hogy a kiválasztandó pályázatok tevékenységei a lehető legnagyobb mértékben járuljanak hozzá az esélyegyenlőségi elvek érvényesítéséhez.
- projektkiválasztás esetén konkrét, a projekt tartalmához igazodó követelményrendszer meghatározása az esélyegyenlőségi elvek érvényre juttatásának érdekében.

Végrehajtás:

- támogatott pályázatok esetében projekt szinten a releváns esélyegyenlőségi elvárásoknak való megfelelés érvényesítése;
- minden épületre, tárgyra, technológiára, szolgáltatásra irányuló tervezési, fejlesztési projektben a fizikai és infokommunikációs hozzáférhetőség szempontjainak alkalmazása;
- a hátrányos helyzetűek alkalmazása, és az egyenlő munkáért egyenlő bér követelményének biztosítása;
- a férfiak és nők közötti esélyegyenlőségre a foglalkoztatási, szociális, egészségügyi, közlekedési, oktatási és képzési szolgáltatásokban, a közkincsekhez, közjavakhoz, közszolgáltatásokhoz való hozzáférésben
- a nők gazdasági függetlenségének, illetve vállalkozóvá válásának előmozdítására

- kisgyermeket nevelő nőkkel szembeni foglalkoztatási diszkrimináció csökkentésére; a munkahelyek családbaráttá tételére, atipikus foglalkoztatási formák (részmunkaidő, munkakör-megosztás, távmunka) és rugalmas munkaszervezési módok alkalmazására a kisgyermekes szülők számára
- szükség esetén esélyegyenlőségi képzés a munkaszervezet munkatársai részére.

Nyomonkövetés:

Az Akciócsoport monitoring tevékenységet végez, melynek keretében biztosítja a Stratégia esélyegyenlőségi szempont érvényre jutását a programszintű értékelések keretében, és az eredmények tapasztalatainak visszacsatolását a végrehajtás folyamataiba.

A Stratégia intézkedései, amelyek a horizontális célkitűzéshez közvetlenül hozzájárulnak:

- 1., 2., 3., 4., 5., 6., 7., 8. intézkedés

5.2 Környezeti fenntarthatóság

A környezeti fenntarthatóság elősegítésének alapcélja a környezetünk védelme, hiszen a vidéki társadalom és gazdaság nagymértékben függ a jó minőségű természeti és környezeti erőforrásoktól. A Stratégia végrehajtása során (a 1303/2013/EU rendelettel összhangban) e cél keretében kiemelt figyelmet kell kapnia:

- a környezet védelmére vonatkozó követelmények megfogalmazásának,
- a források hatékony felhasználásának,
- az éghajlatváltozás mérséklésének és az ahhoz történő alkalmazkodásnak,
- a biológiai sokféleség megőrzésének,
- valamint a katasztrófákkal szembeni ellenálló képesség fejlesztésének és a kockázat megelőzésének, továbbá annak esetleges kezelésének.

A Nemzeti Vidékstratégiával összhangban Stratégiánk célja: „(...) természeti és kulturális örökségünk védelme és a méltányos jólét biztosításához az erőforrások fenntartható, bölcs használata, minőségének megőrzése; környezeti, gazdasági és társadalmi szempontból egyaránt kiegyensúlyozott fejlődés.”

A horizontális szempontok biztosításának alapelvei, lépései:

Az Helyi Fejlesztési Stratégia megvalósítása során az Akciócsoport koordinációjával biztosítja az alábbi feltételek teljesülését a környezeti fenntarthatóság érdekében.

Tervezés:

- a fenntartható fejlődés elvének érvényesülésében meghatározó szerepet játszó szervezetek részvétele az Stratégia kialakításában;
- a cél érvényesülésének nyomon követését biztosító szempontrendszer megtervezése

Projektek kiválasztása:

A kiválasztás fontos horizontális alapelve a környezeti fenntarthatóság, amely szerint figyelembe vesszük az erőforrás-hatékonyságot, az alacsony károsanyag-kibocsátást és környezetterhelést, a környezettudatosságot (pl. a fejlesztésekben az energiahatékonysági szempontok érvényesítése, a

kedvezőbb környezeti kibocsátásokkal járó megoldások előnyben részesítése). A fenntarthatósági szempontokat a projekt teljes folyamatában vizsgálni kell, a fenntarthatósághoz való hozzájárulás kiemelt szempont.

Végrehajtás:

- támogatott pályázatok esetében projekt szinten a releváns környezeti fenntarthatósági elvárásoknak való megfelelés érvényesítése;
- szükség esetén környezetvédelemhez, környezeti fenntarthatósághoz, klímavédelemhez kapcsolódó képzés a munkaszervezet munkatársai részére.

Nyomonkövetés:

Az Akciócsoport monitoring tevékenységet végez, melynek keretében biztosítja a Stratégiai szempont érvényre jutását a programszintű értékelések keretében, és az eredmények tapasztalatainak visszacsatolását a végrehajtás folyamataiba

A Stratégia intézkedései, amelyek a horizontális célkitűzéshez közvetlenül hozzájárulnak:

1., 2., 3., 4., 5., 6., 7., 8. intézkedések

6. A HFS integrált és innovatív elemeinek bemutatása

Amellett, hogy a Stratégiánk szervesen kapcsolódik a 2014-2020-as időszakban alkalmazott Operatív Programokhoz, és más megyei, térségi fejlesztési tervekhez, stratégiákhoz, több olyan innovatív és kiegészítő elemet is tartalmaz, melyek tovább fokozzák a központi programok pozitív hatásait az Egyesület működési területén. Fontos és egyedi megközelítésnek gondoljuk azon térségi induló vállalkozások támogatását a szolgáltatási szektorban, melyek számára az alapvető feltételek sem adóttak tevékenységeik végzéséhez (tevékenység végzéséhez szükséges eszközök, pénz hiánya miatti munkaerő deficit, elégtelen vagy hiányzó marketingtevékenység miatti teljes ismeretlenség, kapcsolati tőke hiánya), így a más operatív programok által kínált fejlesztési lehetőségekkel sem tudnak élni. Ugyan ezen megfontolásból kívánjuk támogatni (egyfajta „kezdőlökést” adni) a térségre egyedileg jellemző hagyományos-, bio- és kézműves termékek, élelmiszerek piacra jutását, hozzásegítve ezzel pályázóinkat a további fejlődéshez (pl.: VP és GINOP további forrásaiból). Természeti értékeinkre építve, kitorési pontként kezeljük a zöldenergia hasznosításával elérni kívánt fejlesztéseket, ill. a turisztikai beruházásokat. Zöldenergia hasznosítási projektek kapcsán innovatív elemként megfogalmazódik ezen irányultságú projektek bemutató, közösségi jellegének kihangsúlyozása (ez más OP-kban nem található meg), mellyel a térség többi szereplője számára kívánjuk elérhetővé és vonzóvá tenni az alkalmazott technológiákat, további fejlesztéseket indukálva. Turisztikai téren kifejezetten a térségi hagyományokra épülő, lovas-, falusi-, vadász és horgászturisztikai célú fejlesztéseket tekintjük kitorési pontnak, melyek hozzájárulhatnak a megyei turisztikai célok megvalósulásához, illetve a Bejárható Magyarország (gerinc-útvonalak térségünket érintő részei) programhoz. Fontosnak tartjuk HFS-ünkben a működési terültünkön működő non-profit szervezetek számára olyanfajta támogatások elérhetővé tételét, melyek felhasználásával nagyobb nyilvánosságot kapnak programjaik, továbbá nem csak közvetlen (tárgyasult) formában jelentkeznek fejlesztési eredmények, hanem a térségi társadalom általános állapotának javulásához járulnak hozzá (pl.: egészséges életmódhoz köthető, sport és szűrő rendezvények, fiatalokat célzó, térségi

hagyományokat felelevenítő és szórakoztató rendezvények, nevelő, szemléletformáló és oktató programok megvalósítása).

7. A stratégia beavatkozási logikája

7.1 A stratégia jövőképe

A Dél-Nyírség, Erdőpuszták térsége 2030-ra megőrzi természeti értékeit, a sikeres közösségeinek és vállalkozásainak köszönhetően javul a térségben élők életminősége, javul a Közösség népességmegtartó képessége, nő a térség versenyképessége és turisztikai vonzereje. A helyi közösségek adottságaira és hagyományaira építve – támaszkodva a megyeszékhely gazdaságélénkítő és munkahelyteremtő hatására – fenntartható, kiegyensúlyozott, lakosai számára minőségi szinten élhető környezet lesz.

Az Dél-Nyírség, Erdőpuszták LEADER Egyesület Helyi Akciócsoport jövőképe szerint:

- A térség kedvező földrajzi fekvését (határmenti fekvés, térszerkezeti vonalak), természeti adottságait és kulturális értékeit fenntartható módon kihasználva fokozza a térség gazdaságban betöltött súlyát, és nő a foglalkoztatottak száma. Mindezek hozzájárulnak ahhoz, hogy a térség kiegyensúlyozottan fejlődjön, valamint minden lakosa számára élhető környezet legyen.
- A térség területén egészséges települési környezet kerül kialakításra, megőrizve a meglévő természeti értékeket, minőségi szinten élhető környezet jön létre, amely hozzájárul a térség népességmegtartó erejének növeléséhez is. A vidéki területek olyan értékekkel rendelkező lélettérre válnak, ahol a fiatalok és idősek egyaránt megtalálják jövőjüket, boldogulásukat.
- A társadalom megújítása terén fontos szerepet kapnak a helyi közösségek, ezáltal hozzájárulva a társadalmi tőke, az állampolgári részvétel és civil szektor, valamint a közösségi művelődés intézményeinek megerősítéséhez, a közösségfejlesztés módszertanának alkalmazásához.
- Debrecen (és Nagyvárad) meglévő gazdasági és szellemi erőforrásainak tudatosabb felhasználása az innovációk elterjesztésének érdekében.

A Dél-Nyírség, Erdőpuszták LEADER Egyesület Helyi Akciócsoport 2014-2020-as időszakra vonatkozó vidékfejlesztési célrendszerének kialakítását a térségre vonatkozó, korábban bemutatott pozitív és negatív adottságainak, lehetőségeinek és veszélyeinek maximális figyelembe vétele mellett befolyásolta számos kapcsolódó európai uniós és hazai tervezési dokumentum, a Miniszterelnökség Agrár-vidékfejlesztésért Felelős Államtitkárságának és a Lechner Nonprofit Kft. iránymutatásai, továbbá a tervezés egyes stádiumaiban lefolytatott társadalmi egyeztetés során elhangzott számos előremutató vélemény, észrevétel és javaslat.

7.2 A stratégia célhierarchiája

Jövőkép

A Dél-Nyírség, Erdőpuszták térsége 2030-ra megőrzi természeti értékeit, a sikeres közösségeinek és vállalkozásainak köszönhetően javul a térségben élők életminősége, javul a Közösség népességmegtartó képessége, nő a térség versenyképessége és turisztikai vonzereje. A helyi közösségek adottságaira és hagyományaira építve – támaszkodva a megyeszékhely gazdaságélénkítő és munkahelyteremtő hatására – fenntartható, kiegyensúlyozott, lakosai

számára minőségi szinten élhető környezet lesz.

	Átfogó célok
1.	A Dél-Nyírség, Erdőpuszták természeti adottságaira, hagyományaira és közösségeire alapozott, fenntartható helyi gazdaságfejlesztés, mely növeli a foglalkoztatást és erősíti a térség versenyképességét.
2.	A térségben jelentkező szegénység és társadalmi kirekesztés csökkentéséhez, a munkaképes korú lakosság munkanélküliségi szintjének mérsékléséhez szükséges, illetve a helyi társadalom életminőségének javításához kapcsolódó szolgáltatásfejlesztés.

37

Ssz.	Specifikus célok	Eredménymutatók megnevezése	Célértékek
1.	A térség értékein és a helyi termékeken alapuló fenntartható és versenyképes vállalkozások	Támogatott projektek által létrehozott új munkahelyek száma (FTE (Full Time Equivalent, Teljes munkaidő egyenértékes)	5 db
2.	A térség adottságaira épülő turizmus fejlesztése	Támogatott projektek által létrehozott új munkahelyek száma (FTE (Full Time Equivalent, Teljes munkaidő egyenértékes)	3 db
3.	A helyi társadalom önszerveződő képességének növelése, közösségfejlesztés, leszakadó társadalmi csoportok esélyegyenlőségének növelése	Nonprofit szervezetek taglétszámának növekedése	250 fő
4.	Településkép megőrzése megújuló erőforrások alkalmazásával, a településen élők életminőségének javítása	A fejlesztéssel érintett személyek száma	50000 fő

	Intézkedések (beavatkozási területek)	Melyik specifikus cél(ok)hoz járul hozzá ¹			
		1.	2.	3.	4.
1.	Nonprofit szervezetek kis értékű eszközbeszerzése			X	
2.	Szakmai programok megvalósítása, térségi rendezvények			X	
3.	Turisztikai tevékenységek ösztönzése		X		
4.	Helyi termék előállítás, hozzáadott érték növelés és piacra jutás	X			
5.	Kedvezőtlen szocio-demográfiai térségi folyamatok megtörése			X	
6.	EFOP 1.7.: Kedvezőtlen szocio-demográfiai térségi folyamatok megtörése			X	
7.	Közösségi terek és kapcsolódó szolgáltatások				X
8.	Helyi szolgáltatásfejlesztés, nem mezőgazdasági vállalkozások támogatása	X			

A választott célok szöveges indoklása:

A célok meghatározásakor az akciócsoport a helyzetfeltárás eredményeit, a beazonosított fejlesztési szükségleteket vette alapul.

¹ Egy intézkedés több célhoz is hozzájárulhat. Jelölje X-szel!

Sorszám	Specifikus célok	Kapcsolódó SWOT elemek
1.	A térség értékein és a helyi termékeken alapuló fenntartható és versenyképes vállalkozások	Erősségek: 1, 2, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 12, 13, 14. Gyengeségek: 1, 2, 3, 4, 5, 7, 9, 12. Lehetőségek: 1, 2, 4, 6, 7. Veszélyek: 1, 2, 3, 4, 5, 8.
2.	A térség adottságaira épülő turizmus fejlesztése	Erősségek: 1, 2, 4, 5, 7, 8, 9, 10. Gyengeségek: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 12. Lehetőségek: 1, 2, 6, 7. Veszélyek: 1, 5.
3.	A helyi társadalom önszerveződő képességének növelése, közösségfejlesztés, leszakadó társadalmi csoportok esélyegyenlőségének növelése	Erősségek: 3, 8, 9, 10, 11. Gyengeségek: 1, 2, 3, 5, 9, 11. Lehetőségek: 3, 6, 7, 8. Veszélyek: 5, 6, 7, 8.
4.	Településkép megőrzése megújuló erőforrások alkalmazásával, a településen élők életminőségének javítása	Erősségek: 2, 8, 9, 10, 14. Gyengeségek: 2, 4, 5, 9, 11, 12. Lehetőségek: 1, 2, 3, 7, 8. Veszélyek: 1, 5, 6, 7.

1. A térség értékein és a helyi termékeken alapuló fenntartható és versenyképes vállalkozások

Cél, hogy már 2020-ra a térség gazdasági folyamataiban látható és minden érintett számára érezhető javulás következzen be. A térségben a mikro-és kisvállalkozások alapvető tökehiánnyal küzdenek, melyek gátat szabnak a fejlődésüknek, az innováció elterjedésének, így tulajdonképpen fennmaradásuknak. A térségben található vállalkozások támogatásával új, innovatív technológiák, megújuló erőforrások alkalmazását helyezzük előtérbe. A cél elérésével javul a térségben működő vállalkozások versenyképessége, nő a vállalkozások száma, új munkahelyek jönnek létre, illetve jelenlegi munkahelyek megőrzése is megvalósul. A cél megvalósulása hozzájárul a térség fenntartható fejlődéséhez, a klímaváltozás hatásainak csökkentéséhez, a természetes ökoszisztémák megőrzéséhez, a környezetvédelemhez és az erőforrások kihasználásának hatékonyságának növeléséhez. Fontos cél továbbá a lakosság – különösen a fiatalok- helyben tartása is.

A helyi termékek, mint a térség történelmi hagyományait tükröző hozzáadott értékek jelennek meg. Kiemelt feladatunk, hogy ezeket a helyi sajátosságokat materializáló helyi termékeket fenntartsuk, előállításuk hatékonyságát - a helyi sajátosság megőrzésével együtt – emeljük, népszerűsítjük, illetve ezek előállításán, feldolgozásán és értékesítésén keresztül növeljük a térség foglalkoztatottságát.

A Cél megvalósulásának fő forrása a LEADER program.

A Cél megvalósulását kiegészíti, elősegíti:

- Vidékfejlesztési Program:

- M04 – Beruházások tárgyi eszközökbe
- M06 – A mezőgazdasági üzemek és a vállalkozások fejlesztése
- Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program
  - 1. prioritás: Vállalkozások versenyképességének javítása és foglalkoztatásának ösztönzése.
- Terület- és Településfejlesztési Operatív Program
  - 1. prioritás: Térségi gazdaságfejlesztés a foglalkoztatási helyzet javítása érdekében.

2. A helyi társadalom önszerveződő képességének növelése, közösségfejlesztés, leszakadó társadalmi csoportok esélyegyenlőségének növelése

A Dél-Nyírség, Erdőpuszták által lefedett térség nagyvárosok – Debrecen és Nagyvárad – közelében terül el. Természeti és történelmi értékeit tekintve igen sokrétű, akcióterület gazdag páratlan történelmi emlékekben és kulturális kincsekben, számos műemlékkel rendelkezik. Jelentős területek esnek a NATURA 2000 hálózatba. Az térség erdőszültsége jelenleg is igen magas.

Cél, hogy a kedvező adottságok miatt meglévő, de jelenleg még kihasználatlan turisztikai potenciál kiaknázásra kerüljön. A helyi adottságokra épülő turizmus fejlesztése eredményeképp a természeti értékek megőrzésre kerülnek, turisztikai vonzerőt jelentenek, mely növelni fogja a turisztikai szálláshelyek kihasználtságát, illetve a turisztikai attrakciók látogatottságát. A fejlesztések elsődleges célja a térségben egyedi attrakciókban rejlő gazdasági potenciál kiaknázása, olyan módon, hogy hozzájáruljanak a környezeti állapot megőrzéséhez.

A specifikus cél megvalósulását a térségek közötti együttműködések keretében létrejövő projektek is elősegíthetik.

A Cél megvalósulásának fő forrása a LEADER program.

A Cél megvalósulását kiegészíti, elősegíti:

- Vidékfejlesztési Program:
  - M06 – A mezőgazdasági üzemek és a vállalkozások fejlesztése
  - M08 – Az erdőterületek fejlesztésére és az erdők életképességének javítására irányuló beruházások
  - M10 – Agrár-környezetvédelmi és éghajlattal kapcsolatos intézkedések
  - M12 – Natura 2000 kifizetések és a víz-keretirányelvhez kapcsolódó kifizetések
  - M15 – Erdő-környezetvédelmi és éghajlattal kapcsolatos szolgáltatások, természetmegőrzés
- Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program
  - 1. prioritás: Vállalkozások versenyképességének javítása és foglalkoztatásának ösztönzése.
  - 4. prioritás: Természeti és kulturális erőforrások megőrzése, az örökségi helyszínek hasznosításán és az energiahatékonyság növelésén keresztül.
- Terület- és Településfejlesztési Operatív Program
  - 1. prioritás: Térségi gazdaságfejlesztés a foglalkoztatási helyzet javítása érdekében.
- Környezet és Energhiahatékonysági Operatív Program:
  - 4. prioritás: Természetvédelmi és élővilág védelmi fejlesztések.

3. A helyi társadalom önszerveződő képességének növelése

A térségben található civil szervezetek száma elmarad az országos és megyei átlagtól. Kevesebb feleannyi regisztrált nonprofit szervezet jut 1000 lakosra, mint országosan. Fontos a helyi társadalom önszerveződő képességének növelése, a Stratégiának elő kell segítenie új nonprofit szervezetek létrehozását, illetve a meglévők megtartását. Ezenfelül pedig tevékenységük fejlesztését, hogy a társadalom minél szélesebb rétegét érhessék el tevékenységeikkel.

A Dél-Nyírség, Erdőpuszták LEADER Egyesület Helyi Fejlesztési Stratégiája által lefedett terület a 290/2014. (XI. 26.) Korm. rendelet szerint kedvezményezett járásokkal és/vagy a 105/2015. (IV. 23.) Korm. rendelet szerinti kedvezményezett településekkel az állandó népességének legalább 15%-ában érintett Hely Akciócsoport. Emiatt az illetékességi területen a fokozottan veszélyeztetett, hátrányos helyzetű csoportok felzárkóztatására kiemelt figyelmet kell fordítani. Ezen népcsoportok elsődleges kiugrási pontja a térségi munkalehetőségek által elvárt megfelelő szakmai kompetenciák, végzettségek megszerzése, a különféle képzések elvégzése, helyi tudás növelése. Cél, hogy szemléletformáló akciókkal, beruházásokkal, képzésekkel és innovatív projekkel az egymást erősítő, elmaradottságot konzerváló folyamatok mérséklődjenek, akár meg is forduljanak. A cél megvalósulása hozzájárul a térség népességmegtartó képességének növeléséhez, az esélyegyenlőség megteremtéséhez, illetve a helyi életminőség javításához.

A helyi civil szervezetek támogatása eredményeképpen a közösségi kezdeményezések száma növekszik, ágazatközi szolgálatok valósul meg, mely együttműködések hatékonyan képesek reagálni a helyi sajátos problémákra.

A Cél megvalósulásának fő forrása a LEADER program.

A Cél megvalósulását kiegészíti, elősegíti:

- Vidékfejlesztési Program:
  - M01 – Tudásátadás és tájékoztatási tevékenységek
  - M07 – Alapvető szolgáltatások és a falvak megújítása a vidéki térségekben
  - M16 – Együttműködés
- Nemzeti Együttműködési Alap
- Emberi Erőforrás Fejlesztési Operatív Program
  - 1. prioritás: infrastrukturális beruházások a társadalmi befogadás területén
    - 1.7. intézkedés: Az egymást erősítő, elmaradottságot konzerváló területi folyamatok megtörése
  - 2. prioritás: befogadó társadalom
- Terület- és Településfejlesztési Operatív Program
  - 1. prioritás: Térségi gazdaságfejlesztés a foglalkoztatási helyzet javítása érdekében.
  - 4. prioritás: A társadalmi befogadás erősítése és a közösségi szolgáltatások helyi szintű fejlesztése.

4. Településkép megőrzése megújuló erőforrások alkalmazásával, a településen élők életminőségének javítása

A LEADER akcióterület településeinek épített örökségének megóvása fontos érdek. A nonprofit szervezeteknek és a hagyományokat magas szinten ápoló, helyi közösségeknek tevékenységük

végzéséhez nem áll rendelkezésre megfelelő tér. A táji és épített elemek, a múzeumok, tájházak, galériák, kultúrházak, faluházak, művelődési házak, közösségi házak, szabadidős és sportteretek és rendezvényterek elhanyagoltak, igen rossz állapotban vannak. A közösségi terek hiánya vagy rossz állapota, gyenge infrastrukturális, technológiai, illetve műszaki adottságai miatt a helyi közösségi élet gyenge. A különböző szervezetek, egyesületek csak igen kevés embert tudnak megszólítani. Cél, hogy a térségben megvalósuló közösségi célokat szolgáló fejlesztések hatására az életszínvonal és -minőség javuljon. A rendezett településkép a turizmus területén elérhető látogatói számot nagymértékben növelheti, mely gazdasági előnyökkel jár együtt.

Tevékenységük végzésének optimális körülményeit biztosítva összetartó, jól működő közösségek alakulnak ki, a már meglévők hosszú távú működése biztosabbá válik, illetve erősödik a helyi identitás-tudat és fokozódik a helyben maradás.

A Cél megvalósulásának fő forrása a LEADER program.

A Cél megvalósulását kiegészíti, elősegíti:

- Vidékfejlesztési Program:
  - M07 – Alapvető szolgáltatások és a falvak megújítása a vidéki térségekben
- Terület- és Településfejlesztési Operatív Program
  - 4. prioritás: A társadalmi befogadás erősítése és a közösségi szolgáltatások helyi szintű fejlesztése.
- Környezet és Energiahatékonysági Operatív Program:
  - 4. prioritás: Természetvédelmi és élővilág védelmi fejlesztések.
- Emberi Erőforrás Fejlesztési Operatív Program
  - 1. prioritás: infrastrukturális beruházások a társadalmi befogadás területén
- Környezet és Energiahatékonysági Operatív Program:
  - 5. prioritás: Energiahatékonyság növelése, megújuló energiaforrások alkalmazása.

8. Cselekvési terv

8.1 Az intézkedések leírása

1. **Az intézkedés megnevezése: I. Nonprofit szervezetek kis értékű eszközbeszerzése**
2. **Specifikus cél:** 3. A helyi társadalom önszerveződő képességének növelése, közösségfejlesztés, leszakadó társadalmi csoportok esélyegyenlőségének növelése
3. **Indoklás, alátámasztás:** A helyi társadalom önszerveződő képessége alacsony. A térség civil szervezeteinek és egyházainak támogatása kiemelt feladat, mivel tevékenységük számtalan területet érintenek, helyi problémákra közvetlen választ/megoldást képesek nyújtani. Nonprofit jellegük miatt támogatásuk elengedhetetlen a térség működéséhez, a helyi szolgáltatások bővüléséhez, illetve a helyi társadalom életszínvonalának növeléséhez. Támogatásuk eredményeként a térségben a közösségi kezdeményezés alapelv és a kohézió erősödik, ágazatköziesség valósul meg, mely hatékonyan képes reagálni a meglévő és időközben felmerülő új típusú problémákra.
  - SWOT kapcsolódás: E3, E5, E7, E8, E9, E10, E11, GY2, GY3, GY5, GY9, GY11, L1, L3, L6, L7, L8, V5, V6, V7, V8.

4. **A támogatható tevékenység területek meghatározása** Támogatás keretében a civil szervezet vagy egyházi jogi személy alapcél szerinti tevékenységéhez kapcsolódó, építéssel nem járó eszközbeszerzés és fejlesztés támogatható.

Támogatni tervezett fő költségtípusok:

1. Előkészítés költségei
2. Beruházások
3. Szolgáltatásvásárlások
4. Saját teljesítés
5. Projektmenedzsment
6. Adók és közterhek, le nem vonható általános forgalmi adó.

5. **Kiegészítő jelleg, lehatárolás:**

Az intézkedés forrása: LEADER

Az intézkedés a Dél-Nyírség, Erdőspuszták ELADER Egyesület által 2013-2015 között megnyitott, hasonló célú intézkedésének 2014-2020-as időszakra vonatkozó folytatása.

Kiegészíti:

Vidékfejlesztési Program - M07 – Alapvető szolgáltatások és a falvak megújítása a vidéki térségekben intézkedés – az intézkedés keretében infrastrukturális fejlesztések nem valósíthatóak meg.

Nemzeti Együttműködési Alap: Civil szervezetek működési célú támogatása – az intézkedés keretében általános működéshez kapcsolódó tételek nem számolhatóak el, csak eszközbeszerzéssel lehet javítani a szervezetek tevékenységét.

6. **A jogosultak köre:**

a) Az Akciócsoport területén székhellyel vagy telephellyel rendelkező civil és nonprofit szervezetek, egyházi jogi személy.

b) Az a) pontban meghatározott közül, az alábbi alapcél szerinti tevékenységeket ellátó szervezetek nyújthatják be pályázatukat:

- kulturális tevékenység, közművelődés, hagyományápolás,
- tudomány és kutatás,
- szak- és felnőttképzés, ismeretterjesztés, nevelés és oktatás, képességfejlesztés, gyermek- és ifjúságvédelem,
- társadalmi párbeszéd, település és közösségfejlesztés,
- élet és vagyonbiztonság, közbiztonság, polgári védelem, önkéntes tűzoltás, mentés és katasztrófa-elhárítás, közrend és közlekedésbiztonság védelme,
- szabadidő, hobbi és sport,
- a nők és férfiak esélyegyenlőségének védelme, az európai integráció elősegítése, a Magyarországon élő nemzetiségek védelme, az emberi és állampolgári jogok védelme,
- szociális tevékenység, családsegítés, időskorúak gondozása, hátrányos helyzetű rétegek segítése,
- egészségmegőrzés, betegségmegelőzés, gyógyító, és egészségügyi rehabilitációs tevékenység, kábítószer-megelőzés,
- természet- és környezetvédelem.

7. **A kiválasztási kritériumok, alapelvek:**

- a) A támogatást igénylő átlátható szervezetnek minősül az államháztartásról szóló 2011. évi CXCV. törvény (a továbbiakban: Áht.) 1. § 4. pontja és 50. § (1) bekezdés c) pontja szerint.
- b) Az igényelt támogatás összege nem haladja meg a maximálisan igényelhető támogatási összeget és eléri a minimálisan igényelhető támogatást.
- c) A támogatást igénylő alaptevékenysége és az alaptevékenység projekttel való kapcsolata egyértelmű módon bemutatásra kerül és megfelelő.
- d) A kedvezményezett vállalja, hogy a megvalósítást követően bemutatkozó anyagot készít a fejlesztésről, melyet eljuttat a LEADER Helyi Akciócsoport számára, honlapon történő megjelenés céljából, biztosítva a nyilvánosságot és a LEADER program népszerűsítését.
- e) A tartalmi értékelés során figyelmet kell fordítani a fejlesztés megvalósításának helyére a kedvezményezett járáskor besorolásáról szóló 290/2014 (XI. 26.) Korm. rendelet alapján.
- f) A kedvezményezett a pályázat benyújtásakor nyilatkozatban vállalja, hogy fejlesztés egy részét vagy egészét a helyi vagy HACs térségi vállalkozásokkal valósítja meg. Amennyiben nincs megfelelő szállító, kivitelező szervezet, vagy bizonyíthatóan jóval kedvezőbb áron tudja beszerezni az illetékességi területen kívülről az adott terméket, úgy az ügyfél köteles nyilatkozatot benyújtani erről.
- g) Az illetékességi területen a szervezet tevékenységével elért személyek számának nagysága.
- h) A fejlesztésnek együttműködés keretében kell megvalósulnia, amely kiterjedhet közös megjelenésre, rendezvények szervezésére (pl.: projektzáró rendezvény), projekt eredmények népszerűsítésére.
- i) A LEADER program eredményeit népszerűsítő marketingtevékenység a projekt kötelező része, melynek költségei a pályázat keretében elszámolandó.

Ennek módjai:

- Kedvezményezett honlapján belül aloldal létrehozása: A támogatást igénylő a támogatás visszafizetésének terhe mellett vállalja, hogy a kedvezményezett honlapján belül, a projekt számára létrehoz egy aloldalt. Az azon közzétett tartalmakat, projektelemekek elérhetőségét, a demonstrációs elemeket tartalmazó helyét a projekt pénzügyi befejezésétől számított 3 évig fenntartja, VAGY
  - Helyi (településen elérhető) újságban hirdetés (min 1/8 oldal méretű) feladása a fejlesztés megvalósulásáról a projekt utolsó kifizetési kérelmének benyújtása előtt
- k) A projektmegvalósítása során kötelező a környezettudatos magatartás (például újrahasznosítható anyagból készült poharak, papír, tollak, stb. használata)

8. Tervezett forrás:

- az adott beavatkozási területre/intézkedésre allokált forrás (összes közpénz: EU és nemzeti tárfinanszírozás) nagyságát: 100.000.000 Ft
- a támogatás arányát:
  - i. Nyíradonyi Járás: 95 %
  - ii. Derecskei Járás: 95 %
  - iii. Hajdúhadházi Járás: 85 %
  - iv. Debreceni Járás: 70 %
- a projektméret korlátait: 100.000 – 1.000.000 Ft

- a támogatás módját (hagyományos vagy egyszerűsített² költségelszámolás) – Hagományos vagy egyszerűsített költségelszámolás.

9. **A megvalósítás tervezett időintervalluma:** 2016. második félév – 2020 második félév

10. **Kimeneti indikátorok:**

- támogatott projektek száma: 120 db
- A támogatott kedvezményezettek száma típus alapján megbontva:
  - Vállalkozás 0 db
  - Nonprofit szervezet– 120 db
  - Önkormányzat - 0db

1. **Az intézkedés megnevezése: II. Szakmai programok megvalósítása, térségi rendezvények**

2. **Specifikus cél:** 3. A helyi társadalom önszerveződő képességének növelése, közösségfejlesztés, leszakadó társadalmi csoportok esélyegyenlőségének növelése

3. **Indoklás, alátámasztás:** A helyi társadalom önszerveződő képessége alacsony. A térség nonprofit szervezeteinek támogatása kiemelt feladat, mivel tevékenységük számtalan területet érintenek, helyi problémákra közvetlen választ/megoldást képesek nyújtani. Nonprofit jellegük miatt támogatásuk elengedhetetlen a térség működéséhez, a helyi szolgáltatások bővüléséhez, illetve a helyi társadalom életszínvonalának növeléséhez. Támogatásuk eredményeként a térségben színvonalas szakmai programok és szabadidős rendezvények valósulhatnak meg.

- SWOT kapcsolódás: E1, E2, E3, E5, E7, E8, E9, E10, E14, GY2, GY3, GY4, GY5, GY8, GY9, GY11, L1, L3, L4, L5, L6, L7, L8, V5, V7, V8.

4. **A támogatható tevékenység területek meghatározása:**

Támogatás adható:

- a) szakmai műhelyek, konferenciák, megrendezésére, ahol módszertanilag koordinált szakmai munka vagy tudásátadás folyik, az alábbi tématerületekhez kapcsolódva:
  - kulturális tevékenység, közművelődés, hagyományápolás,
  - tudomány és kutatás,
  - társadalmi párbeszéd, település és közösségfejlesztés,
  - élet és vagyonbiztonság, közbiztonság, polgári védelem, önkéntes tűzoltás, mentés és katasztrófa-elhárítás, közrend és közlekedésbiztonság védelme,
  - szabadidő, hobbi és sport,
  - a nők és férfiak esélyegyenlőségének védelme,
  - az európai integráció elősegítése, a Magyarországon élő nemzetiségek védelme,
  - az emberi és állampolgári jogok védelme,
  - szociális tevékenység, családsegítés, időskorúak gondozása, rehabilitációs foglalkoztatás, hátrányos helyzetű rétegek segítése,
  - nevelés és oktatás, képességfejlesztés, gyermek- és ifjúságvédelem,

² Egyszerűsített költségelszámolás fajtái: egyösszegű átalány, egységköltség-alapú átalány, %-ban meghatározott átalány.

- egészségmegőrzés, betegségmegelőzés, gyógyító, és egészségügyi rehabilitációs tevékenység, kábítószer-megelőzés,
- természet- és környezetvédelem,
- térségi civil szervezetek működési feltételeinek, tevékenységeinek és hatékonyságuk javításához kapcsolódó programok, rendezvények.
- b) helyi közösségek bevonásával megvalósuló helyi, illetve szakmai identitást erősítő események, vidéki közösségek erősítését szolgáló kezdeményezések, úgymint:
  - mezőgazdasági, kulturális, gasztronómiai, egészséges életmódot népszerűsítő és helyi termékekhez kapcsolódó rendezvény, fórum.

Támogatni tervezett fő költség típusok:

1. Előkészítés költségei
  2. Beruházások
  3. Szolgáltatásvásárlások
  4. Saját teljesítés
  5. Projektmenedzsment
  6. Adók és közterhek, le nem vonható általános forgalmi adó.
  7. Útiköltség, kiküldetés költség
  8. Általános (rezsi) költségek
5. **Kiegészítő jelleg, lehatárolás:** Az intézkedés fő forrása LEADER.
- Terület- és Településfejlesztési Operatív Program: 2.A. Térségi gazdasági környezet fejlesztése a foglalkoztatás elősegítésére prioritási tengely,
    - Társadalmi és környezeti szempontból fenntartható turizmusfejlesztés
- Az intézkedés egyértelműen kapcsolódik a LEADER ezen intézkedéséhez, hiszen mindkettő turizmusfejlesztésre irányul. Kiegészítő jellege abban mutatkozik meg, hogy a TOP felhívás keretében rendezvények szervezése nem támogatható tevékenység.
- Az TOP-ban támogatható infrastrukturális fejlesztésekhez kapcsolódóan a LEADER támogatás révén a rendezvények megvalósíthatóak.
- Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program: GINOP 7 Turizmus prioritási tengely
- A rendezvények ebben az esetben sem támogathatóak, így nincs átfedésben a LEADER intézkedéssel, a turisztikai attrakciók fejlesztésének lehetősége, amelyre a GINOP irányul, pedig kiegészíti azt.
6. **A jogosultak köre:**
- Az Akciócsoport területén székhellyel vagy telephellyel rendelkező önkormányzatok, civil és nonprofit szervezetek, egyházi jogi személy.
7. **A kiválasztási kritériumok, alapelvek:**
- a) A támogatást igénylő átlátható szervezetnek minősül az államháztartásról szóló 2011. évi CXCV. törvény (a továbbiakban: Áht.) 1. § 4. pontja és 50. § (1) bekezdés c) pontja szerint.
  - b) Az igényelt támogatás összege nem haladja meg a maximálisan igényelhető támogatási összeget és eléri a minimálisan igényelhető támogatást.
  - c) A támogatást igénylő alaptevékenysége és az alaptevékenység projekttel való kapcsolata egyértelmű módon bemutatásra kerül és megfelelő.

d) A kedvezményezett vállalja, hogy a megvalósítást követően bemutatkozó anyagot készít a projektről, melyet eljuttat a LEADER Helyi Akciócsoport számára, honlapon történő megjelenés céljából, biztosítva a nyilvánosságot és a LEADER program népszerűsítését.

e) A tartalmi értékelés során figyelmet kell fordítani a program/rendezvény megvalósításának helyére a kedvezményezett járások besorolásáról szóló 290/2014 (XI. 26.) Korm. rendelet alapján.

f) A kedvezményezett a pályázat benyújtásakor nyilatkozatban vállalja, hogy projekt egy részét vagy egészét a helyi vagy HACs térségi vállalkozásokkal valósítja meg. Amennyiben nincs megfelelő szállító, kivitelező szervezet, vagy bizonyíthatóan jóval kedvezőbb áron tudja beszerezni az illetékességi területen kívülről az adott terméket, úgy az ügyfél köteles nyilatkozatot benyújtani erről.

g) Az illetékességi területen a szervezet projektjével elért személyek számának nagysága.

h) A fejlesztésnek együttműködés keretében kell megvalósulnia, amely kiterjedhet közös megjelenésre, rendezvény szervezésére, projekt eredmények népszerűsítésére. A projektben együttműködési megállapodás keretében előzetesen biztosítani kell legalább egy helyi/térségi előadó csoport fellépésének a lehetőségét, és/vagy együttműködési megállapodás keretében biztosítani kell legalább egy helyi termék előállító számára a rendezvény keretén belüli bemutatkozási lehetőséget.

i) A rendezvényen 1 fő résztvevőre jutó költség.

j) A LEADER program eredményeit népszerűsítő marketingtevékenység a projekt kötelező része, melynek költségei a pályázat keretében elszámolandó.

Ennek módjai:

- Kedvezményezett honlapján belül aloldal létrehozása: A támogatást igénylő a támogatás visszafizetésének terhe mellett vállalja, hogy a kedvezményezett honlapján belül, a projekt számára létrehoz egy aloldalt. Az azon közzétett tartalmakat, projektelemek elérhetőségét, a demonstrációs elemeket tartalmazó helyét a projekt pénzügyi befejezésétől számított 3 évig fenntartja. VAGY
- Helyi (településen elérhető) újságban hirdetés (min. 1/8 oldal méretű) feladása a fejlesztés megvalósulásáról a projekt utolsó kifizetési kérelmének benyújtása előtt.

k) A projektmegvalósítása során kötelező a környezettudatos magatartás (például újrahasznosítható anyagból készült poharak, papír, tollak, stb. használata).

l) Előnyben kell részesíteni a Bejárható Magyarország alprogram útvonalai mentén megvalósuló projekteket.

8. Tervezett forrás:

- az adott beavatkozási területre/intézkedésre allokált forrás (összes közpénz: EU és nemzeti tárfinanszírozás) nagyságát: 100.000.000 Ft
- a támogatás arányát:
  - i. Nyíradonyi Járás: 95 %
  - ii. Derecskei Járás: 95 %
  - iii. Hajdúhadházi Járás: 85 %
  - iv. Debreceni Járás: 70 %

- *a projektméret korlátait: 200.000 Ft – 2.000.000 Ft*
a támogatás módját (hagyományos vagy egyszerűsített³ költségelszámolás) –
Hagyományos vagy egyszerűsített költségelszámolás.

9. **A megvalósítás tervezett időintervalluma:** 2016. második félév – 2020. második félév

10. **Kimeneti indikátorok:**

Támogatott projektek száma: 60 db

A támogatott kedvezményezettek száma típus alapján megbontva:

Vállalkozás - 0 db

Nonprofit szervezet– 35 db

Önkormányzat – 25 db

-
- **Az intézkedés megnevezése: III. Turisztikai tevékenységek ösztönzése**
  - **Specifikus cél:** 2. A térség adottságaira épülő turizmus fejlesztése
  - **Indoklás, alátámasztás:** A térség turisztikai lehetőségei kiaknázatlanok. Nagyvárosok – Debrecen és Nagyvárad - közelsége (európai szintű felsőoktatás és szolgáltatások, illetve potenciális látogatók). Az térség erdőszűtsége jelenleg is igen magas, az országos átlag feletti, ez nemcsak erdőgazdálkodási szempontból fontos, hanem vadgazdálkodási és turisztikai lehetőségeket is rejt (a vadgazdálkodás színvonala nemzetközi hírű – Gúth). Az akcióterület gazdag páratlan történelmi emlékekben és kulturális kincsekben, számos műemlékkel rendelkezik Az akcióterületen található hungarikumok (torma, pálinka) és a térség gazdag történelmi, kulturális, népi hagyományaira épülő turisztikai, környezetgazdálkodási szolgáltatások fejlesztése kitörési pont lehet.
    - SWOT kapcsolódás: E1, E2, E4, E5, E7, E8, E9, E14, GY1, GY2, GY3, GY4, GY5, GY8, GY9, GY12, L1, L2, L3, L4, L6, L7, V1, V4, V5, V6, V8.
  - **A támogatható tevékenység területek meghatározása**
Támogatás vehető igénybe
    - a) a falusi szálláshely és kapcsolódó szolgáltatások kialakításához, már működő falusi szálláshelyek bővítéséhez, korszerűsítéséhez, akadálymentesítéséhez, szolgáltatásaik fejlesztéséhez
    - b) egyéb szálláshely és kapcsolódó szolgáltatások kialakításához, már működő egyéb szálláshely és kapcsolódó szolgáltatások kialakításához, már működő egyéb szálláshelyek bővítéséhez, korszerűsítéséhez, akadálymentesítéséhez, szolgáltatásaik fejlesztéséhez.
    - c) gyermek- és ifjúsági turizmushoz kapcsolódó minőségi szálláshelyek és kapcsolódó szolgáltatások kialakításához, már működő szálláshelyek bővítéséhez, korszerűsítéséhez, akadálymentesítéséhez, szolgáltatásainak fejlesztéséhez
    - d) szálláshelyhez nem kötődő:
      - da) agroturisztikai szolgáltató tevékenységhez,
      - db) lovas turisztikai szolgáltatáshoz,
      - dc) sport- és vadászturizmushoz,
      - dd) erdei és ökoturizmushoz,

---

³ Egyszerűsített költségelszámolás fajtái: összegszegű átalány, egységköltség-alapú átalány, %-ban meghatározott átalány.

de) horgászturizmushoz,
df) vízi turizmushoz,
kapcsolódó épület, építmény illetve, egyéb attrakció kialakításához, bővítéséhez, fejlesztéséhez, átalakításához, marketing tevékenységéhez és eszközrendszer fejlesztéséhez.

Támogatni tervezett fő költségtípusok:

1. Előkészítés költségei
2. Beruházások
3. Szolgáltatásvásárlások
4. Saját teljesítés
5. Projektmenedzsment
6. Adók és közterhek, le nem vonható általános forgalmi adó.

• **Kiegészítő jelleg, lehatárolás:**

Az intézkedés fő forrása: LEADER

Kiegészíti:

- Vidékfejlesztési Program: M06 - A mezőgazdasági üzemek és a vállalkozások fejlesztése (19. cikk)

- Az intézkedésen belül két alintézkedés releváns a LEADER támogatás szempontjából, a 6.2.1 Nem mezőgazdasági tevékenységek elindítása, valamint a 6.4.1 Nem mezőgazdasági tevékenységek fejlesztése.

A két intézkedés tevékenység diverzifikációra, szolgáltatásfejlesztésre, falusi turizmus fejlesztésére irányul, így ezáltal összhangban van jelen LEADER intézkedéssel, azonban le is határolható, hiszen ezekben a konstrukciókban mikrovállalkozások csak mezőgazdasági termelőként indulhatnak, természetes személyek pedig csak vállalkozás indítása esetén pályázhat.

- Terület- és Településfejlesztési Operatív Program: 2.A. Térségi gazdasági környezet fejlesztése a foglalkoztatás elősegítésére prioritási tengely,

- Társadalmi és környezeti szempontból fenntartható turizmusfejlesztés

Az intézkedés egyértelműen kapcsolódik a LEADER ezen intézkedéséhez, hiszen mindkettő turizmusfejlesztésre irányul. Kiegészítő jellege abban mutatkozik meg, hogy a TOP felhívás keretében a szállásfejlesztés nem támogatható tevékenység, azonban lehetővé teszi a turisztikai vonzerők infrastrukturális fejlesztését, melyekhez kapcsolódóan a LEADER támogatás révén a szállások és a turisztikai szolgáltatások fejlesztése megvalósítható.

- Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program:

- GINOP 7 Turizmus prioritási tengely

A prioritás célja olyan fejlesztések támogatása, amelyek hozzájárulnak természeti és kulturális örökségünk megóvásához, az örökséghelyszínek gazdasági fenntarthatóságát szolgálják. Szálláshelyek fejlesztése tehát ebben az esetben sem támogathatóak, így nincs átfedésben a LEADER intézkedéssel, a turisztikai attrakciók fejlesztésének lehetősége pedig kiegészíti azt.

- Bejárható Magyarország Program (GINOP)

A LEADER intézkedés célja (intézkedési területünkön releváns) lovas-, gyalogos- és kerékpáros gerincvonalak menti turisztikai szolgáltatások fejlesztése.

- **A jogosultak köre:** Induló és működő mikrovállalkozás.

- **A kiválasztási kritériumok, alapelvek:**

- a) A támogatást igénylő átlátható szervezetnek minősül az államháztartásról szóló 2011. évi CXCV. törvény (a továbbiakban: Áht.) 1. § 4. pontja és 50. § (1) bekezdés c) pontja szerint.
- b) Az igényelt támogatás összege nem haladja meg a maximálisan igényelhető támogatási összeget és eléri a minimálisan igényelhető támogatást.
- c) A támogatást igénylő alaptevékenysége és az alaptevékenység projekttel való kapcsolata egyértelmű módon bemutatásra kerül és megfelelő.
- d) A kedvezményezett vállalja, hogy a megvalósítást követően bemutatkozó anyagot készít a projektről, melyet eljuttat a LEADER Helyi Akciócsoport számára, honlapon történő megjelenés céljából, biztosítva a nyilvánosságot és a LEADER program népszerűsítését.
- e) A tartalmi értékelés során figyelmet kell fordítani a program/rendezvény megvalósításának helyére a kedvezményezett járások besorolásáról szóló 290/2014 (XI. 26.) Korm. rendelet alapján.
- f) A kedvezményezett a pályázat benyújtásakor nyilatkozatban vállalja, hogy projekt egy részét vagy egészét a helyi vagy HACs térségi vállalkozásokkal valósítja meg. Amennyiben nincs megfelelő szállító, kivitelező szervezet, vagy bizonyíthatóan jóval kedvezőbb áron tudja beszerezni az illetékességi területen kívülről az adott terméket, úgy az ügyfél köteles nyilatkozatot benyújtani erről.
- g) A fejlesztésnek együttműködés keretében kell megvalósulnia, amely kiterjedhet közös megjelenésre, szolgáltatások biztosítására, rendezvények szervezésére (pl.: projektzáró rendezvény), projekt eredmények népszerűsítésére.
- h) A LEADER program eredményeit népszerűsítő marketingtevékenység a projekt kötelező része, melynek költségei a pályázat keretében elszámolandó.

Ennek módjai:

- Kedvezményezett honlapján belül aloldal létrehozása: A támogatást igénylő a támogatás visszafizetésének terhe mellett vállalja, hogy a kedvezményezett honlapján belül, a projekt számára létrehoz egy aloldalt. Az azon közzétett tartalmakat, projektelemelek elérhetőségét, a demonstrációs elemeket tartalmazó helyét a projekt pénzügyi befejezésétől számított 3 évig fenntartja, VAGY
  - Helyi (településen elérhető) újságban hirdetés (min 1/8 oldal méretű) feladása a fejlesztés megvalósulásáról a projekt utolsó kifizetési kérelmének benyújtása előtt.
- i) Kiemelt előnyben kell részesíteni az országos lovasturisztikai gerinchálózat mentén elhelyezkedő településeken (illetékességi terültünkön: Nyíradony, Fülöp, Vámospercs, Létavértes, Pocsaj, Kokad, Debrecen, Hajdúsámson), és az Alföldi Kéktúra útvonal mentén elhelyezkedő településeken megvalósuló fejlesztéseket. Előnyben kell részesíteni a Bejárható Magyarország alprogram további tematikus (hálózatos) útvonalai mentén megvalósuló fejlesztéseket.
- j) A beruházásnak munkahelyet kell megőriznie. Az értékelésénél előnyben kell részesíteni az új munkahelyet létrehozó fejlesztéseket.
- k) Falusi szálláshely fejlesztés és kialakítás esetén 4 napraforgós minősítés elérése – FATOSZ névjegy
- l) Szálláshely fejlesztése legalább egy új szolgáltatás (saját) kialakításával, fejlesztésével (pl.: III. intézkedés 4. pont d) ponthoz kapcsolódó szolgáltatások) - együtt jelenik meg a kérelemben
- m) Új szálláshelyek esetén legalább három turisztikai szolgáltatás vagy program(csomag) biztosítása, melyek közül kettő a szálláshely saját szolgáltatásaként jelenik meg.

- n) Turisztikai attrakciók közelsége
- o) Hátrányos helyzetű munkavállalók alkalmazása.

- **Tervezett forrás:**

- az adott beavatkozási területre/intézkedésre allokált forrás (összes közpénz: EU és nemzeti tárfinanszírozás) nagyságát: 200.000.000 Ft
- a támogatás arányát:
  - i. Nyíradonyi Járás: 70%
  - ii. Derecskei Járás: 70%
  - iii. Hajdúhadházi Járás: 60%
  - iv. Debreceni Járás: 50%
- a projektméret korlátait: 200.000 Ft – 25.000.000 Ft
- a támogatás módját (hagyományos vagy egyszerűsített⁴ költségelszámolás) – Hagyományos vagy egyszerűsített költségelszámolás.

11. A megvalósítás tervezett időintervalluma: 2016. második félév – 2020 második félév

- **Kimeneti indikátorok:**

Támogatott projektek száma: 10 db

A támogatott kedvezményezettek száma típus alapján megbontva:

Vállalkozás 10 db

Nonprofit szervezet– 0 db

Önkormányzat – 0 db

-
1. **Az intézkedés megnevezése:** IV. Helyi termék előállítás, hozzáadott érték növelés és piacra jutás
  2. **Specifikus cél:** 1. A térség értékein és a helyi termékeken alapuló fenntartható és versenyképes vállalkozások
  3. **Indoklás, alátámasztás:** A helyi termékek, mint a térség hagyományait tükröző hozzáadott értékek jelentkezők, melyek támogatása, megőrzése nemzeti érdek. A vidékfejlesztés kiemelt területe ezen értékek megőrzése, mellyel gazdasági célokat (vállalkozásfejlesztés), illetve szociális területeken is érhetünk el célokat (hátrányos helyzetű csoportok bevonása). A nagyvárosok – Debrecen és Nagyvárad - közelsége potenciális felvevő piacot jelent a magasabb hozzáadott értékű, kézműves, illetve helyi termékeknek. A térség termelési szerkezetében elsődleges helyet foglal el a szántóföldi növénytermesztés (különösen: búza, kukorica), valamint a munka-intenzív zöldség- és gyümölcsstermesztés (torma, zeller, málna, etc.). A mezőgazdasági termékek jelentős mennyisége feldolgozatlanul hagyja el az akcióterületet. Legjelentősebb probléma továbbra is a foglalkoztatottság alacsony, szintje, a nagyarányú munkanélküliség. Az akcióterületen található hungarikumok (torma, pálinka) kiaknázása új munkahelyek létrehozását jelentheti.

---

⁴ Egyszerűsített költségelszámolás fajtái: összegszegű átalány, egységköltség-alapú átalány, %-ban meghatározott átalány.

- SWOT kapcsolódás: E2, E4, E5, E6, E9, E12, E14, GY1, GY2, GY3, GY4, GY5, GY6, GY7, GY8, GY9, L1, L2, L4, L5, V1, V2, V3, V4, V8.
4. **A támogatható tevékenység területek meghatározása:** Támogatás vehető igénybe a helyi termékek előállítására, hozzáadott érték növelésének és piacra juttatásának elősegítése érdekében. A helyi termék a Dél-Nyírség, Erdőspuszták LEADER HACS illetékességi területén honos, vagy ott megtermelt, előállított termék, vagy a LEADER HACS által a pályázati felhívásban helyi termékként meghatározott hagyományos termék.

Támogatni tervezett fő költségtípusok:

1. Előkészítés költségei
2. Beruházások
3. Szolgáltatásvásárlások
4. Saját teljesítés
5. Projektmenedzsment
6. Adók és közterhek, le nem vonható általános forgalmi adó.
7. Útiköltség, kiküldetés költség
8. Általános (rezsi) költségek

5. **Kiegészítő jelleg, lehatárolás:**

Az intézkedés fő forrása: LEADER

Kapcsolódik:

- Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program:
    - 1. Kis- és középvállalkozások versenyképességének javítása
Tény, hogy Magyarországon a mikrovállalkozások vannak többségben a kis- és középvállalkozások számához képest. A GINOP-ban megjelenő felhívások azonban sokak számára nem elérhető lehetőség, mert a minimum támogatási összegekhez biztosítandó önerő sem áll rendelkezésre. Erre nyújt megoldást ez az intézkedés.
  - Vidékfejlesztési Program:
    - M06 - A mezőgazdasági üzemek és a vállalkozások fejlesztése (19. cikk)
A 6.3 intézkedésben meghatározott ügyfélkör nem pályázhat jelen intézkedés keretében (kritériumok).. A 6.2 intézkedésben csak új vállalkozások indítása támogatott, a nem mezőgazdasági tevékenységet már évek óta végzők így kiesnek a támogatásból.
    - M04 - Beruházások tárgyi eszközökbe (17. cikk)
A 4.2 intézkedésben csak teljes lezárt üzleti évvel rendelkező vállalkozásokat és mezőgazdasági termelőket támogat, így a feldolgozó tevékenységet indítani kívánók csak a LEADER intézkedésből kaphatnak támogatást.
6. **A jogosultak köre:** Induló és működő mikrovállalkozás, őstermelő, mezőgazdasági termelő
7. **A kiválasztási kritériumok, alapelvek:**
- a) A támogatást igénylő átlátható szervezetnek minősül az államháztartásról szóló 2011. évi CXCV. törvény (a továbbiakban: Áht.) 1. § 4. pontja és 50. § (1) bekezdés c) pontja szerint.
  - b) Az igényelt támogatás összege nem haladja meg a maximálisan igényelhető támogatási összeget és eléri a minimálisan igényelhető támogatást.
  - c) A támogatást igénylő alaptevékenysége és az alaptevékenység projekttel való kapcsolata egyértelmű módon bemutatásra kerül és megfelelő.

d) A kedvezményezett vállalja, hogy a megvalósítást követően bemutatkozó anyagot készít a projektről, melyet eljuttat a LEADER Helyi Akciócsoport számára, honlapon történő megjelenés céljából, biztosítva a nyilvánosságot és a LEADER program népszerűsítését.

e) A tartalmi értékelés során figyelmet kell fordítani a program/rendezvény megvalósításának helyére a kedvezményezett járások besorolásáról szóló 290/2014 (XI. 26.) Korm. rendelet alapján.

f) A kedvezményezett a pályázat benyújtásakor nyilatkozatban vállalja, hogy projekt egy részét vagy egészét a helyi vagy HACs térségi vállalkozásokkal valósítja meg. Amennyiben nincs megfelelő szállító, kivitelező szervezet, vagy bizonyíthatóan jóval kedvezőbb áron tudja beszerezni az illetékességi területen kívülről az adott terméket, úgy az ügyfél köteles nyilatkozatot benyújtani erről.

g) A fejlesztésnek együttműködés keretében kell megvalósulnia, amely kiterjedhet közös megjelenésre, szolgáltatások biztosítására, rendezvények szervezésére (pl.: projektzáró rendezvény), projekt eredmények népszerűsítésére.

h) A LEADER program eredményeit népszerűsítő marketingtevékenység a projekt kötelező része, melynek költségei a pályázat keretében elszámolandó.

Ennek módjai:

- Kedvezményezett honlapján belül aloldal létrehozása: A támogatást igénylő a támogatás visszafizetésének terhe mellett vállalja, hogy a kedvezményezett honlapján belül, a projekt számára létrehoz egy aloldalt. Az azon közzétett tartalmakat, projektelemelek elérhetőségét, a demonstrációs elemeket tartalmazó helyét a projekt pénzügyi befejezésétől számított 3 évig fenntartja, VAGY
- Helyi (településen elérhető) újságban hirdetés (min 1/8 oldal méretű) feladása a fejlesztés megvalósulásáról a projekt utolsó kifizetési kérelmének benyújtása előtt.

a) Non-annex termék előállítás esetében:

Mezőgazdasági termelőnek minősülő mikrovállalkozás nem támogatható

Induló nem mezőgazdasági vállalkozás nem támogatható

b) Feldolgozott élelmiszer előállítás esetében:

Az intézkedés keretében induló vagy 50% alatti mezőgazdasági árbevéttel rendelkező mezőgazdasági termelő, őstermelő helyi termék előállításra vonatkozó fejlesztése támogatható;

c) Mezőgazdasági termék előállítás (Annex 1) esetében:

Az intézkedés keretében elsődleges mezőgazdasági termék előállítás esetében induló (40 év feletti) vagy a 3000 STÉ alatti mezőgazdasági termelőnek minősülő mikrovállalkozás, őstermelő fejlesztése támogatható.

3000 EUR $\leq$ STÉ $\leq$ 6000 EUR esetén a nem főállású őstermelő, egyéni vállalkozó, társas vállalkozás fejlesztése támogatható.

d) Helyi termék: a LEADER HACs illetékességi területén honos, vagy ott megtermelt, előállított termék, vagy a LEADER HACs által a pályázati felhívásban helyi termékként meghatározott hagyományos termék.

g) A beruházás munkahelyet kell megőriznie. Előnyben kell részesíteni az új munkahelyet létrehozó fejlesztéseket. Hátrányos helyzetű munkavállalók alkalmazása.

i) Építéssel járó projekt esetén kötelező a megújuló energiák hasznosítására irányuló fejlesztést megvalósítani a projekt keretén belül. A projektmegvalósítása során kötelező a

környezettudatos magatartás (például újrahasznosítható anyagból készült poharak, papír, tollak, stb. használata).

j) Hozzájárul a térség helyi termékeinek népszerűségének növeléséhez.

k) Nem lehet piactorzító, kiszorító hatású.

8. Tervezett forrás:

- az adott beavatkozási területre/intézkedésre allokált forrás (összes közpénz: EU és nemzeti tárfinanszírozás) nagyságát: 100.000.000 Ft
- a támogatás arányát:
  - i. Nyíradonyi Járás: 70 %
  - ii. Derecskei Járás: 70 %
  - iii. Hajdúhadházi Járás: 60 %
  - iv. Debreceni Járás: 50 %
- a projektméret korlátait: 500.000 Ft -25.000.000 Ft
- a támogatás módját (hagyományos vagy egyszerűsített⁵ költségelszámolás) – Hagyományos vagy egyszerűsített költségelszámolás.

9. A megvalósítás tervezett időintervalluma: 2016. második félév – 2020 második félév
Kimeneti indikátorok:

Támogatott projektek száma: 10 db

A támogatott kedvezményezettek száma típus alapján megbontva:

Vállalkozás: 10 db

Nonprofit szervezet– 0 db

Önkormányzat – 0 db

1. Az intézkedés megnevezése: V. Kedvezőtlen szocio-demográfiai térségi folyamatok megtörése

2. Specifikus cél: 3. A helyi társadalom önszerveződő képességének növelése, közösségfejlesztés, leszakadó társadalmi csoportok esélyegyenlőségének növelése

3. Indoklás, alátámasztás: A térségben a legjelentősebb probléma továbbra is a foglalkoztatottság alacsony szintje, a nagyarányú munkanélküliség, továbbá a foglalkoztatottak pedig nagy arányban az alacsony presztízsű foglalkoztatási csoportokhoz tartoznak. A akcióterület problémája, hogy a népességmegtartó képessége gyenge, erősödik a magasabban képzett munkaerő elvándorlása. A munkanélküliség, a pénztelenség és az egyéb szociokulturális tényezők is segítik a munkanélküliséggel sújtott rétegek újtermelődését. A térség Debrecentől távolabb fekvő településeinek pedig közös jellemzője, hogy folyamatosan veszítve lakosságukból, bizonytalan jövedelemszerző lehetőségekkel rendelkeznek. Lakói között magas a tartós munkanélküliek, a rendszeres szociális segélyre jogosultak aránya.

- SWOT kapcsolódás: E2, E3, E9, E11, E12, E13, GY1, GY2, GY3, GY4, GY5, L3, L4, L6, L7, L8, V5, V6, V7, V8.

⁵ Egyszerűsített költségelszámolás fajtái: egyösszegű átalány, egységköltség-alapú átalány, %-ban meghatározott átalány.

4. **A támogatható tevékenység területek meghatározása:**

A támogatás keretében a következő tevékenységekre irányuló projektek támogathatók:

- Hátrányos helyzetű népcsoportok esélyegyenlőségének előmozdítására, kompetenciáik és képzettségük növelése.
- Aktív idősödés és egészséges életmód lehetőségeinek megteremtése.
- Fiatalok helyben tartása. Sajátos vagy nehéz helyzetben lévő családokat segítő programok, tanácsadás, csoportfoglalkozások, tréningek lebonyolítása
- Helyi tudástőke növelése.
- Integrációs rendszerek elindítása, működtetése, fejlesztése – háztáji gazdálkodás, mint jövedelemkiegészítő tevékenység.

Támogatni kívánjuk a térségi szükségletekhez igazodó képzéseket; tanácsadásokat; mentorálási programok beindítását a vidéki identitás (háztáji állattartás, növénytermesztés) visszaállítására. Parasport népszerűsítését; hátrányos helyzetű társadalmi rétegek számára tanulás technikai, szociális, és kulturális képzések.

A fenti témakörökhöz kapcsolódó (1. célterület) térségi szintű (célközönség/ügyfélkör: legalább két település lakossága), több - legalább három hátrányos helyzetű társadalmi réteget megcélzó - szolgáltatást magában foglaló intézmények kialakítása (pl.: „Egészségházak”, és (2. célterület) közösségi programok, képzések tájékoztatók, információs események szervezése, valamint a szolgáltatások igénybevételét segítő kiegészítő szolgáltatások (pl. gyermekfelügyelet a foglalkozások ideje alatt) biztosítása.

Támogatni tervezett fő költségtypusok:

1. Előkészítés költségei
2. Beruházások
3. Szolgáltatásvásárlások
4. Saját teljesítés
5. Projektmenedzsment
6. Adók és közterhek, le nem vonható általános forgalmi adó.
7. Útiköltség, kiküldetés költség
8. Általános (rezsi) költségek

5. **Kiegészítő jelleg, lehatárolás:**

Az intézkedés fő forrása: LEADER.

Kiegészíti: Emberi Erőforrás Operatív Program 1.7. intézkedés

Az intézkedés keretében az adott településen az a fejlesztés valósulhat meg, amelyre közösségfejlesztési szempontból valóban szükség van és egyébként nem pályázható meg más pályázati kiírásból. A fejlesztéseknek multiplikátor, tovagyűrűző hatásuk kell, hogy legyen. Az intézkedés nem támogatja a VP 7.2.1 illetve 7.4.1 intézkedések keretében támogatható tevékenységeket.

6. **A jogosultak köre:**

Non-profit szervezetek, önkormányzatok, nemzetiségi önkormányzatok, egyházi jogi személy.

7. **A kiválasztási kritériumok, alapelvek:**

a) A támogatást igénylő átlátható szervezetnek minősül az államháztartásról szóló 2011. évi CXCV. törvény (a továbbiakban: Áht.) 1. § 4. pontja és 50. § (1) bekezdés c) pontja szerint.

b) Az igényelt támogatás összege nem haladja meg a maximálisan igényelhető támogatási összeget és eléri a minimálisan igényelhető támogatást.

c) A támogatást igénylő alaptevékenysége és az alaptevékenység projekttel való kapcsolata egyértelmű módon bemutatásra kerül és megfelelő.

d) A kedvezményezett vállalja, hogy a megvalósítást követően bemutatkozó anyagot készít a projektről, melyet eljuttat a LEADER Helyi Akciócsoport számára, honlapon történő megjelenés céljából, biztosítva a nyilvánosságot és a LEADER program népszerűsítését.

e) A tartalmi értékelés során figyelmet kell fordítani a program/rendezvény megvalósításának helyére a kedvezményezett járások besorolásáról szóló 290/2014 (XI. 26.) Korm. rendelet alapján.

f) A kedvezményezett a pályázat benyújtásakor nyilatkozatban vállalja, hogy projekt egy részét vagy egészét a helyi vagy HACS térségi vállalkozásokkal valósítja meg. Amennyiben nincs megfelelő szállító, kivitelező szervezet, vagy bizonyíthatóan jóval kedvezőbb áron tudja beszerezni az illetékességi területen kívülről az adott terméket, úgy az ügyfél köteles nyilatkozatot benyújtani erről.

g) A fejlesztésnek együttműködés keretében kell megvalósulnia, amely kiterjedhet közös megjelenésre, szolgáltatások biztosítására, rendezvények szervezésére, projekt eredmények népszerűsítésére.

h) A LEADER program eredményeit népszerűsítő marketingtevékenység a projekt kötelező része, melynek költségei a pályázat keretében elszámolandó.

Ennek módjai:

- Kedvezményezett honlapján belül aloldal létrehozása: A támogatást igénylő a támogatás visszafizetésének terhe mellett vállalja, hogy a kedvezményezett honlapján belül, a projekt számára létrehoz egy aloldalt. Az azon közzétett tartalmakat, projektelemek elérhetőségét, a demonstrációs elemeket tartalmazó helyét a projekt pénzügyi befejezésétől számított 3 évig fenntartja, VAGY
- Helyi (településen elérhető) újságban hirdetés (min 1/8 oldal méretű) feladása a fejlesztés megvalósulásáról a projekt utolsó kifizetési kérelmének benyújtása előtt.

i) Kifejezetten térséget érintő problémákra reagáló programok támogatandóak, a térségben élők esélyegyenlőségének és életminőségének javítására irányultan.

j) Építéssel járó projekt esetén kötelező a megújuló energiák hasznosítására irányuló fejlesztést megvalósítani a projekt keretén belül. A projektmegvalósítása során kötelező a környezettudatos magatartás (például újrahasznosítható anyagból készült poharak, papír, tollak, stb. használata).

k) Hozzájárul a térségben élők életszínvonalának emeléséhez.

8. Tervezett forrás:

a. az adott beavatkozási területre/intézkedésre allokált forrás (összes közpénz: EU és nemzeti tárfinanszírozás) nagyságát: 90.000.000 Ft

b. a támogatás arányát:

i. Nonprofit szektor:

1. Nyíradonyi Járás: 95 %
2. Derecskei Járás: 95 %
3. Hajdúhadházi Járás: 85 %
4. Debreceni Járás: 70 %

c. a projektméret korlátait: 500.000 Ft - 25.000.000 Ft

d. a támogatás módját (hagyományos vagy egyszerűsített⁶ költségelszámolás) –
Hagyományos vagy egyszerűsített költségelszámolás.

9. **A megvalósítás tervezett időintervalluma:** 2016. második félév – 2020 második félév

10. **Kimeneti indikátorok:**

Támogatott projektek száma: 8 db

A támogatott kedvezményezettek száma típus alapján megbontva:

Nonprofit szervezet– 5 db

Vállalkozás: 0 db

Önkormányzat – 3 db

---

1. **Az intézkedés megnevezése: - VI. EFOP: Kedvezőtlen szocio-demográfiai térségi folyamatok megtörése**

2. **Specifikus cél:** 3. A helyi társadalom önszerveződő képességének növelése, közösségfejlesztés, leszakadó társadalmi csoportok esélyegyenlőségének növelése

3. **Indoklás, alátámasztás:** A térségben a legjelentősebb probléma továbbra is a foglalkoztatottság alacsony szintje, a nagyarányú munkanélküliség, továbbá a foglalkoztatottak pedig nagy arányban az alacsony presztízsű foglalkoztatási csoportokhoz tartoznak. A akcióterület problémája, hogy a népességmegtartó képessége gyenge, erősödik a magasabban képzett munkaerő elvándorlása. A munkanélküliség, a pénztelenség és az egyéb szociokulturális tényezők is segítik a munkanélküliséggel sújtott rétegek újtermelődését. A térség Debrecenről távolabb fekvő településeinek pedig közös jellemzője, hogy folyamatosan veszítve lakosságukból, bizonytalan jövedelemszerző lehetőségekkel rendelkeznek. Lakói között magas a tartós munkanélküliek, a rendszeres szociális segélyre jogosultak aránya.

- SWOT kapcsolódás: E2, E3, E9, E11, E12, E13, GY1, GY2, GY3, GY4, GY5, L3, L4, L6, L7, L8, V5, V6, V7, V8.

---

1. **Az intézkedés megnevezése: VII. Községi terek és kapcsolódó szolgáltatások**

2. **Specifikus cél:** 4. Településkép megőrzése megújuló erőforrások alkalmazásával, a településen élők életminőségének javítása

3. **Indoklás, alátámasztás:** A nonprofit szervezeteknek és a hagyományokat magas szinten ápoló közösségeknek tevékenységük végzéséhez nem áll rendelkezésre megfelelő tér. A szabadidős és sportterek és rendezvényterek elhanyagoltak, igen rossz állapotban vannak. A községi terek hiánya vagy rossz állapota, gyenge infrastrukturális, technológiai, illetve műszaki adottságai miatt a helyi községi élet igen gyenge. A különböző szervezetek, egyesületek csak igen kevés embert tudnak megszólítani.

- SWOT kapcsolódás: E3, E4, E5, E7, E8, E9, E10, E11, E14, GY2, GY6, GY8, GY9, GY12, L1, L2, L3, L8, V1, V5, V6, V7.

---

⁶ Egyszerűsített költségelszámolás fajtái: összegű átalány, egységköltség-alapú átalány, %-ban meghatározott átalány.

4. **A támogatható tevékenység területek meghatározása:** Támogatás vehető igénybe a Dél-Nyírség, Erdőspuszták LEADER Egyesület tervezési területén működő non-profit szervezetek, egyházak, önkormányzatok által működtetett, már meglévő vagy új kül- és beltéri közösségi terek fejlesztésére, korszerűsítésére, megújuló energiák hasznosításával fejlesztésre, létrehozására, valamint ezek eszközökkel való felszerelésére, berendezésére, illetve az ehhez kapcsolódó népszerűsítési és marketing tevékenységre.

5. **Kiegészítő jelleg, lehatárolás:**

Az intézkedés fő forrása LEADER.

Kiegészíti:

Vidékfejlesztési Program:

M07 - Alapvető szolgáltatások és a falvak megújítása a vidéki térségekben

- 7.2. – a kisméretű infrastruktúra valamennyi típusának létrehozása, fejlesztése vagy bővítése terén megvalósuló beruházások támogatása, beleértve a megújuló energiával és az energia-megtakarítással kapcsolatos beruházásokat is
- 7.2.1. Kisméretű infrastruktúra fejlesztés a vidéki térségekben
- 7.4. – a vidéki népesség számára nyújtott helyi alapvető – többek között szabadidős és kulturális tevékenységekkel kapcsolatos – szolgáltatások és a kapcsolódó infrastruktúra létrehozására, fejlesztésére vagy bővítésére irányuló beruházások támogatása

A VP intézkedés keretében lehetőség nyílik olyan alapvető szolgáltatások fejlesztésére, mint például a szennyvíz, helyi piac, utak, azonban olyan szintén nagyon fontos szolgáltatásokra nincs jelenleg támogatási forrás, mint például a játszóterek, pihenőhelyek, ravatalozók fejlesztése. Az intézkedés nem támogatja a VP 7.2.1 illetve 7.4.1 intézkedések keretében támogatható projektek megvalósítását.

6. **A jogosultak köre:** Nonprofit szervezet, egyházi jogi személy, önkormányzat.

7. **A kiválasztási kritériumok, alapelvek:**

- a) A támogatást igénylő átlátható szervezetnek minősül az államháztartásról szóló 2011. évi CXCV. törvény (a továbbiakban: Áht.) 1. § 4. pontja és 50. § (1) bekezdés c) pontja szerint.
- b) Az igényelt támogatás összege nem haladja meg a maximálisan igényelhető támogatási összeget és eléri a minimálisan igényelhető támogatást.
- c) A támogatást igénylő alaptevékenysége és az alaptevékenység projekttel való kapcsolata egyértelmű módon bemutatásra kerül és megfelelő.
- d) A kedvezményezett vállalja, hogy a megvalósítást követően bemutatkozó anyagot készít a projektről, melyet eljuttat a LEADER Helyi Akciócsoport számára, honlapon történő megjelenés céljából, biztosítva a nyilvánosságot és a LEADER program népszerűsítését.
- e) A tartalmi értékelés során figyelmet kell fordítani a program/rendezvény megvalósításának helyére a kedvezményezett járások besorolásáról szóló 290/2014 (XI. 26.) Korm. rendelet alapján.
- f) A kedvezményezett a pályázat benyújtásakor nyilatkozatban vállalja, hogy projekt egy részét vagy egészét a helyi vagy HACs térségi vállalkozásokkal valósítja meg. Amennyiben nincs megfelelő szállító, kivitelező szervezet, vagy bizonyíthatóan jóval kedvezőbb áron tudja beszerezni az illetékeségi területen kívülről az adott terméket, úgy az ügyfél köteles nyilatkozatot benyújtani erről.

g) A fejlesztésnek együttműködés keretében kell megvalósulnia, amely kiterjedhet közös megjelenésre, szolgáltatások biztosítására, rendezvények szervezésére (pl.: projektzáró rendezvény), projekt eredmények népszerűsítésére.

h) A LEADER program eredményeit népszerűsítő marketingtevékenység a projekt kötelező része, melynek költségei a pályázat keretében elszámolandó.

Ennek módjai:

- Kedvezményezett honlapján belül aloldal létrehozása: A támogatást igénylő a támogatás visszafizetésének terhe mellett vállalja, hogy a kedvezményezett honlapján belül, a projekt számára létrehoz egy aloldalt. Az azon közzétett tartalmakat, projektelemek elérhetőségét, a demonstrációs elemeket tartalmazó helyét a projekt pénzügyi befejezésétől számított 3 évig fenntartja, VAGY
- Helyi (településen elérhető) újságban hirdetés (min 1/8 oldal méretű) feladása a fejlesztés megvalósulásáról a projekt utolsó kifizetési kérelmének benyújtása előtt.

i) Egyedi szennyvízkezelésre irányuló fejlesztések nem támogathatók.

j) Helyi termékértékesítést szolgáló piacok infrastrukturális fejlesztése, közétkeztetés fejlesztése nem támogatható.

k) Külterületi helyi közutak fejlesztése, önkormányzati utak kezeléséhez, állapotjavításához, karbantartásához szükséges erő- és munkagépek beszerzése nem támogatható.

l) Tanyák háztartási léptékű villamos energia és vízellátás, valamint szennyvízkezelési fejlesztései nem támogatható.

m) Az állami vagy önkormányzati funkciót nem magában foglaló közösségi funkciókat ellátó létesítmények energetikai korszerűsítése, illetve a megújuló energia hasznosítását célzó fejlesztése önállóan nem támogatható.

n) A fejlesztés eredményeként maximum 2 különböző és fenntartható közösségi szolgáltatás nyújtását lehet valósítani

o) Játsszótéri elemek telepítése esetén a kedvezményezett köteles az utolsó kifizetési kérelem benyújtásakor a játszótéri eszközök biztonságosságáról szóló 78/2003. (XI. 27.) GKM rendelet 3. §-a szerinti megfelelőségi tanúsítványokat, valamint a használatbavétel engedélyezését igazoló, a 78/2003. (XI. 27.) GKM rendelet 4. számú mellékletében meghatározottak szerint kiállított ellenőrzési jegyzőkönyvet mellékelni.

p) A projekt keretén belül kettő rendezvény lebonyolítása kötelező:

- a fejlesztéshez kapcsolódó rendezvény (pl.: projektzáró/átadó rendezvény),
- az együttműködő partner alaptevékenységéhez kapcsolódó tematikus rendezvény.

q) A projektmegvalósítása során kötelező a környezettudatos magatartás (például újrahasznosítható anyagból készült poharak, papír, tollak, eszközök, stb. használata). Új közösségi tér létrehozásánál kötelező megújuló energiák hasznosítására irányuló fejlesztést megvalósítani a projekt keretén belül.

r) Kiemelten támogatandók a külső közösségi terekhez kapcsolódó projektek.

8. Tervezett forrás:

- az adott beavatkozási területre/intézkedésre allokált forrás (összes közpénz: EU és nemzeti tárfinanszírozás) nagyságát: 206.750.000 Ft
- a támogatás aránya:
  - i. Nyíradonyi Járás: 95 %

- ii. *Derecskei Járás: 95 %*
- iii. *Hajdúhadházi Járás: 85 %*
- iv. *Debreceni Járás: 70 %*

- *a projektméret korlátait: 500.000 Ft – 15.000.000 Ft*
- *a támogatás módját (hagyományos vagy egyszerűsített⁷ költségelszámolás) – Hagományos vagy egyszerűsített költségelszámolás.*

9. **A megvalósítás tervezett időintervalluma:** 2016. második félév – 2020 második félév

Kimeneti indikátorok: Támogatott projektek száma: 20 db

A támogatott kedvezményezettek száma típus alapján megbontva:

Vállalkozás: 0 db

Nonprofit szervezet– 6 db

Önkormányzat – 14 db

1. **Az intézkedés megnevezése:** VIII. **Helyi szolgáltatásfejlesztés, nem mezőgazdasági vállalkozások támogatása**
2. **Specifikus cél:** 1. A térség értékein és a helyi termékeken alapuló fenntartható és versenyképes vállalkozások
3. **Indoklás, alátámasztás:** A térség települései – különösen a kistelepülések – funkció és szolgáltatás hiányosak. A vidéki településeken található szolgáltatások hiánya miatt a térség népességmegtartó képessége tovább gyengül, az elvándorlás fokozódik. Cél a helyi életszínvonal emelése a térségben található szolgáltatók/szolgáltatások fejlesztésével. A helyi vállalkozások erősen tökeszegények és a vállalkozások nagy része csak 1-2 főt foglalkoztató egyéni vállalkozás, vagy betéti társaság, így támogatásukra kiemelt figyelmet kell fordítani.
  - **SWOT kapcsolódás:** E3, E5, E11, E14, GY1, GY2, GY3, GY4, GY5, GY6, GY9, L1, L3, L7, V1, V4, V5, V6, V8.
4. **A támogatható tevékenység területek meghatározása:** Az intézkedés keretében támogatásban részesülhetnek a szolgáltató szektorban tevékenykedő, munkahelyet teremtő induló és működő szolgáltató vállalkozások, munkahelyet megőrző működő vállalkozások, melyek tevékenységüket a Helyi Fejlesztési Stratégia településein végzik. Támogatásra kerülnek olyan vállalkozások, melyek végzett vagy tervezett tevékenységük keretében előtérbe helyezik megújuló erőforrások alkalmazását, hozzájárulva így a fenntartható fejlődés biztosításához. Az intézkedés hozzájárul a vállalkozások tevékenységi körébe tartozó fejlesztéseken túl új tevékenységek, új szolgáltatások bevezetéséhez szükséges fejlesztésekhez.

Támogatni tervezett fő költség típusok:

1. Előkészítés költségei
2. Beruházások
3. Szolgáltatásvásárlások
4. Saját teljesítés

⁷ Egyszerűsített költségelszámolás fajtái: egyösszegű átalány, egységköltség-alapú átalány, %-ban meghatározott átalány.

- 5. Projektmenedzsment
- 6. Adók és közterhek, le nem vonható általános forgalmi adó.
- 7. Útiköltség, kiküldetés költség
- 8. Általános (rezsi) költségek

5. Kiegészítő jelleg, lehatárolás:

Az intézkedés fő forrása: LEADER

Kiegészíti:

- Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program:
  - 1. Kis- és középvállalkozások versenyképességének javítása

Tény, hogy Magyarországon a mikrovállalkozások vannak többségben a kis- és középvállalkozások számához képest. A GINOP-ban megjelenő felhívások azonban sokak számára nem elérhető lehetőség, mert a minimum támogatási összegekhez biztosítandó önerő sem áll rendelkezésre. Erre nyújt megoldást ez az intézkedés.
- Vidékfejlesztési Program:
  - M04 - Beruházások tárgyi eszközökbe (17. cikk)

A 4.2 intézkedésben csak teljes lezárt üzleti évvel rendelkező vállalkozásokat és mezőgazdasági termelőket támogat, így új tevékenységgel új vállalkozást indítani kívánók csak a LEADER intézkedésből kaphatnak támogatást.
- 6. **A jogosultak köre:** Induló és működő mikrovállalkozás– szolgáltató szektor
- 7. **A kiválasztási kritériumok, alapelvek:**
  - a) A támogatást igénylő átlátható szervezetnek minősül az államháztartásról szóló 2011. évi CXCV. törvény (a továbbiakban: Áht.) 1. § 4. pontja és 50. § (1) bekezdés c) pontja szerint.
  - b) Az igényelt támogatás összege nem haladja meg a maximálisan igényelhető támogatási összeget és eléri a minimálisan igényelhető támogatást.
  - c) A támogatást igénylő alaptevékenysége és az alaptevékenység projekttel való kapcsolata egyértelmű módon bemutatásra kerül és megfelelő.
  - d) A kedvezményezett vállalja, hogy a megvalósítást követően bemutatkozó anyagot készít a projektről, melyet eljuttat a LEADER Helyi Akciócsoport számára, honlapon történő megjelenés céljából, biztosítva a nyilvánosságot és a LEADER program népszerűsítését.
  - e) A tartalmi értékelés során figyelmet kell fordítani a program/rendezvény megvalósításának helyére a kedvezményezett járások besorolásáról szóló 290/2014 (XI. 26.) Korm. rendelet alapján.
  - f) A kedvezményezett a pályázat benyújtásakor nyilatkozatban vállalja, hogy projekt egy részét vagy egészét a helyi vagy HACs térségi vállalkozásokkal valósítja meg. Amennyiben nincs megfelelő szállító, kivitelező szervezet, vagy bizonyíthatóan jóval kedvezőbb áron tudja beszerezni az illetékességi területen kívülről az adott terméket, úgy az ügyfél köteles nyilatkozatot benyújtani erről.
  - g) A fejlesztésnek együttműködés keretében kell megvalósulnia, amely kiterjedhet közös megjelenésre, szolgáltatások biztosítására, rendezvények szervezésére (pl.: projektzáró rendezvény), projekt eredmények népszerűsítésére.
  - h) A LEADER program eredményeit népszerűsítő marketingtevékenység a projekt kötelező része, melynek költségei a pályázat keretében elszámolandó.

Ennek módjai:

- Kedvezményezett honlapján belül aloldal létrehozása: A támogatást igénylő a támogatás visszafizetésének terhe mellett vállalja, hogy a kedvezményezett honlapján belül, a projekt számára létrehoz egy aloldalt. Az azon közzétett tartalmakat, projektelemek elérhetőségét, a demonstrációs elemeket tartalmazó helyét a projekt pénzügyi befejezésétől számított 3 évig fenntartja, VAGY
- Helyi (településen elérhető) újságban hirdetés (min 1/8 oldal méretű) feladása a fejlesztés megvalósulásáról a projekt utolsó kifizetési kérelmének benyújtása előtt.

i) A beruházás munkahelyet kell megőriznie.

j) Építéssel járó projekt esetén kötelező a megújuló energiák hasznosítására irányuló fejlesztést megvalósítani a projekt keretén belül. A projektmegvalósítása során kötelező a környezettudatos magatartás (például újrahasznosítható anyagból készült poharak, papír, tollak, stb. használata).

k) A támogatási kérelem értékelésénél előnyben kell részesíteni az új munkahelyet létrehozó fejlesztéseket.

l) Hozzájárul a szolgáltatások kapacitásának és minőségi javulásához vagy diverzifikálódásához.

m) Nem lehet piactorzító, kizorító hatású.

n) Hátrányos helyzetű munkavállalók alkalmazása.

8. Tervezett forrás:

- az adott beavatkozási területre/intézkedésre allokált forrás (összes közpénz: EU és nemzeti tárfinanszírozás) nagyságát: 100.000.000 Ft*
- a támogatás arányát:*
  - Nyíradonyi Járás: 70 %*
  - Derecskei Járás: 70 %*
  - Hajdúhadházi Járás: 60 %*
  - Debreceni Járás: 50 %*
- a projektméret korlátait: 100.000 Ft – 5.000.000 Ft*
- a támogatás módját (hagyományos vagy egyszerűsített⁸ költségelszámolás) – Hagyományos vagy egyszerűsített költségelszámolás.*

9. **A megvalósítás tervezett időintervalluma:** 2016. második félév – 2020 második félév

10. Kimeneti indikátorok:

Támogatott projektek száma: 20 db

A támogatott kedvezményezettek száma típus alapján megbontva:

- Vállalkozás: 20 db
- Nonprofit szervezet – 0 db
- Önkormányzat – 0 db

⁸ Egyszerűsített költségelszámolás fajtái: összegű átalány, egységköltség-alapú átalány, %-ban meghatározott átalány.

8.2 Együttműködések

1. **Az együttműködés tervezett tématerülete:** Turisztikai szolgáltatások fejlesztése a határmenti fekvésre alapozva
  - **Specifikus cél:** 2. A térség adottságaira épülő turizmus fejlesztése
  - **Indoklás, alátámasztás:** Román (Erdély) és Magyar partnerekkel közös pályázat megvalósítása a térség turisztikai lehetőségeinek, a Magyarország területéről és a határon túlról érkező turisták számának növelése érdekében a határmenti régióban.
Indoklás: Nagyvárosok – Debrecen és Nagyvárad - közelsége (európai szintű felsőoktatás és szolgáltatások, illetve potenciális látogatók). Az térség erdősültsége jelenleg is igen magas, az országos átlag feletti, ez nemcsak erdőgazdálkodási szempontból fontos, hanem vadgazdálkodási és turisztikai lehetőségeket is rejt (a vadgazdálkodás színvonala nemzetközi hírű – Gúth). Az akcióterület gazdag páratlan történelmi emlékekben és kulturális kincsekben, számos műemlékkel rendelkezik Az akcióterületen található hungarikumok (torma, pálinka) és a térség gazdag történelmi, kulturális, népi hagyományaira épülő turisztikai, környezetgazdálkodási szolgáltatások fejlesztése kitörési pont lehet.
    - SWOT kapcsolódás: E1, E2, E4, E5, E7, E8, E9, E14, GY1, GY2, GY3, GY4, GY5, GY8, GY9, GY12, L1, L2, L3, L4, L6, L7, V1, V4, V5, V6, V8.

A 2007-2013-as időszakban LEADER térségek közötti együttműködés keretében lovasturisztikához kapcsolódó projektet sikerült megvalósítanunk, mely nyomán további, együttműködésen alapuló projekteket tervezünk. A projekt célja a Dél-Nyírség, Erdőpuszták LEADER Egyesület illetékességi területén működő helyi turisztikai szolgáltatók (különösképpen a lovas turizmusban érdekelt) fejlesztése volt (projekt keretében kialakításra kerül egy internetes portál is). További cél volt a kereskedelmi és gazdasági kapcsolatok, együttműködések kiépítése. Jó gyakorlatok bemutatása nem csak vállalkozói, hanem civil szervezetek munkáján keresztül. Összefoglaló kiadványok kiadása, melyek beszámolnak a jó gyakorlatokról, illetve a projekt résztvevői promócióját szolgálják.

Az együttműködés megvalósításával az 1 és 2. specifikus célok eléréséhez kívánunk hozzájárulni. Az induló és működő vállalkozások és civil szervezetek a Bejárható Magyarország és a tájérték alapú turisztikai lehetőségek (kiemelve a lovasturisztikához kapcsolódó projekteket) mentén (akár határon átnyúló) valósíthatnak meg együttműködésükre alapozva projektet. A turisztikai szolgáltatók megismertetése és fejlesztésének hatására a vállalkozások piaci stabilitása nő, csökken a munkanélküliség. A helyi termékek és helyi turisztikai fejlesztések által a térség gazdasági potenciálja nő.

A Helyi Fejlesztési Stratégia intézkedései alapvetően a helyi igényekre épülnek, ugyanakkor a Stratégiában meghatározásra kerültek olyan specifikus célok, melyek nagyobb léptékű megvalósítása több térség fejlődését is elősegítheti, így célszerű azokat a fejlesztéseket kiterjeszteni együttműködés keretében más térségekre is. Térségek közötti együttműködés keretében két területen van jelentősége az együttműködésnek, egyik terület a turizmusfejlesztés, másik terület pedig a helyi termékek népszerűsítése.

2. **Az együttműködés tervezett tématerülete:** Helyi termékek piacra jutásának elősegítése a határmenti fekvésre alapozva
  - **Specifikus cél:** 2 A térség értékein és a helyi termékeken alapuló fenntartható és versenyképes vállalkozások

- **Indoklás, alátámasztás:** Román (Erdély) és Magyar partnerekkel közös pályázat megvalósítása a térségben előállított, helyi termékek piacra jutását elősegítő, exporttevékenységet ösztönző fejlesztésekkel a határmenti régióban.

Indoklás: A helyi termékek, mint a térség hagyományait tükröző hozzáadott értékek jelentkeznek, melyek támogatása, megőrzése nemzeti érdek. A vidékfejlesztés kiemelt területe ezen értékek megőrzése, mellyel gazdasági célokat (vállalkozásfejlesztés), illetve szociális területeken is érhetünk el célokat (hátrányos helyzetű csoportok bevonása). A térség termelési szerkezetében elsődleges helyet foglal el a szántóföldi növénytermesztés (különösen: búza, kukorica), valamint a munka-intenzív zöldség- és gyümölcsstermesztés (torma, zeller, málna, etc.). A mezőgazdasági termékek jelentős mennyisége feldolgozatlanul hagyja el az akcióterületet, fontos hogy magas hozzáadott értékű, a helyi sajátosságokat tükröző termékek hagyják el a térséget. Legjelentősebb probléma továbbra is a foglalkoztatottság alacsony, szintje, a nagyarányú munkanélküliség. Az akcióterületen található hungarikumok (torma, pálinka) kiaknázása és az exporttevékenység fokozása új munkahelyek létrehozását jelentheti.

- SWOT kapcsolódás: E2, E4, E5, E6, E9, E12, E14, GY1, GY2, GY3, GY4, GY5, GY6, GY7, GY8, GY9, L1, L2, L4, L5, V1, V2, V3, V4, V8.

Akciócsoportunk a két kiemelt együttműködési tématerületen kívül támogat minden olyan együttműködésen alapuló helyi projekt megvalósulását, mely a térség fejlődését segíti, életszínvonalat emel, illetve a helyi lakosság igényeinek kielégítésére/orvoslására irányul.

8.3 A stratégia megvalósításának szervezeti és eljárási keretei

1. A HACs és munkaszervezetének jogi formája, a megalakulás dátuma, fő tevékenységi körök

A Dél-Nyírség, Erdőspuszták LEADER Egyesületet (jogi forma: egyesület) 22 település önkormányzata, vállalkozása, civil szervezete és több magánszemély alakította meg 2012-ben (a Dél-Nyírség, Erdőspuszták LEADER Egyesület létesítő okiratának kelte 2012. június 4.) azzal a céllal, hogy előmozdítsa a LEADER térségünk fejlődését. Több mint három éve indult az a kezdeményezés és tervezői munka, amelynek eredményeképpen az Dél-Nyírség, Erdőspuszták LEADER Egyesület 2013. február 15-től elnyerte a Helyi LEADER Akciócsoport címet.

A társadalmi szervezet nyilvántartásba vételéről rendelkező bírósági határozat 2012. június 20-án emelkedett jogerőre. Az Egyesületet 117 tag alapította meg a vidéki területeken történő változások támogatása a gazdálkodási tevékenység nem mezőgazdasági tevékenységek felé történő diverzifikálása, a nem mezőgazdasági ágazatok fejlesztése, a foglalkoztatás elősegítése, az alapszolgáltatások javítása (beleértve az információs és kommunikációs technológiákhoz való helyi hozzáférést), és a vidéki területeket vonzóbbá tevő beruházások végrehajtása révén a gazdasági és társadalmi visszaesés, illetve a vidék elnéptelenedése felé mutató tendenciák visszafordítása érdekében. További céljuk volt a vidéki gazdaságra vonatkozó egyéb, helyi kezdeményezéseken alapuló intézkedések bevezetése, a szélesebb értelemben vett vidéki gazdaságra és lakosságra irányuló intézkedések közötti területi koherenciák és szinergiák megerősítése a helyi stratégiákon keresztül.

A LEADER Helyi Akciócsoportok működéséről szóló 54/2011. (VI. 10.) VM rendelet alapján VFF/436/2013. iktatószámú határozatban a Dél-Nyírség, Erdőspuszták LEADER Egyesületet az Irányító

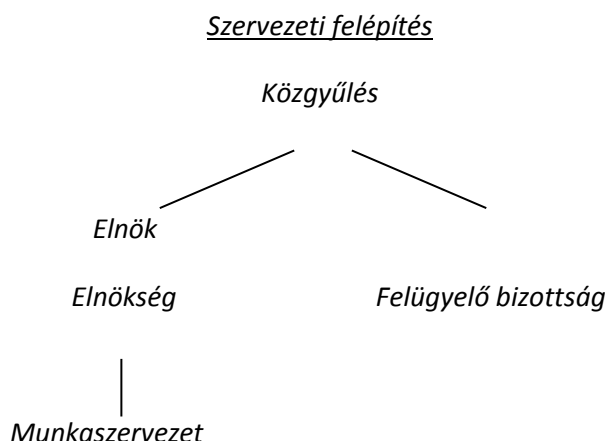
Hatóság LEADER Helyi Akciócsoportként 2013. február 15. napjától elismerte, annak érdekében, hogy a LEADER HACS az illetékességi területén közreműködjék a LEADER program helyi szintű végrehajtásában. Az illetékességi területen ezen időpont előtt az Érmelléki Vidékfejlesztési Nonprofit Kft. látta el ezt a feladatot.

A Dél-Nyírség, Erdőpuszták LEADER Egyesület Helyi Akciócsoport Helyi Vidékfejlesztési Stratégiája a 2013-as HVS felülvizsgálat után, Irányító Hatóság 51/2013. számú (VI.5.) közleményével került elfogadásra és meghirdetésre.

2. A HACS összetétele (elnökség, tagság, munkacsoportok taglistája név/szervezet, a HACS-ban betöltött pozíció és a szakterület megnevezésével)

A Dél-Nyírség, Erdőpuszták LEADER Egyesület tagságának és elnökségének összetételét - 2015. év végén - a 37. és 38. ábra tartalmazza.

3. A HACS tervezett szervezeti felépítésének bemutatása

A Dél-Nyírség, Erdőpuszták LEADER Egyesület szervei a következők:

A Közyűlés

Az Egyesület legfőbb szerve, mely a tagok összessége, amely az Egyesületet érintő minden olyan kérdésben dönthet, amelyre hatásköre van.

A Közyűlés kizárólagos hatáskörébe tartozik:

- az alapszabály megállapítása, elfogadása, módosítása;
- az Egyesület feloszlásának, vagy más egyesülettel egyesülésének kimondása;
- a tagdíj mértékének megállapítása;
- az éves munkaterv, az éves költségvetés megállapítása és végrehajtásának elfogadása;
- az előző évről szóló számviteli beszámoló elfogadása;
- az Elnökségi éves beszámoló, valamint a Felügyelő Bizottság éves beszámolójának elfogadása;
- az Elnökség által a tagsági jogviszony kérdésében hozott határozat elleni fellebbezés elbírálása;
- az Egyesület belső szabályzatainak a jóváhagyása;
- az Egyesület tisztségviselőinek megválasztása és visszahívása;
- az Egyesület által kidolgozott hosszú- és középtávú fejlesztési program és módosításainak elfogadása;

- döntés minden olyan ügyben, amit a jogszabály, az alapszabály a Közgyűlés hatáskörébe utal.

A Közgyűlést szükség szerint, de legalább évente egy alkalommal kell összehívni és ülései nyilvánosak.

Az Egyesület tagja lehet minden olyan természetes és jogi személy, vagy jogi személyiséggel nem rendelkező gazdasági társaság, aki az Egyesületnek az alapszabályában meghatározottak megfelel, támogatja az Egyesület céljainak megvalósítását és elfogadja az alapszabályt.

Az alapítást követően új tag felvételéről az Elnökség dönt nyílt szavazással.

Az Egyesület Elnöksége az időközben összegyűlt tagfelvételi kérelmeket a következő Közgyűlésen előterjeszti és jóvá is hagyatja a tagsággal.

Tagok kötelezettségei:

- Az Egyesület céljainak megvalósításában való aktív közreműködés.
- Az Egyesület alapszabályának rendelkezéseinek betartása.
- A Közgyűlési határozattal meghatározott mértékű tagdíj befizetése. (Értéke: 10.000 Ft/tag/év).

Az egyesület tagjának tagsági viszonya megszűnik::

- a tag halálával,
- a nem természetes személy tag jogutód nélküli megszűnésével,
- a tag tagsági viszonya egyesület általi felmondással,
- kilépéssel,
- a tag kizárásával,
- az egyesület megszűnésével.

Kizárás mérlegelési jogkörben:

Kizárható az a tag,

- a. aki az alapszabály előírásait megsérti, rendelkezései ellen súlyosan vagy ismételten sértő magatartást tanúsított.
- b. Az Egyesület tulajdonában szándékosan vagy súlyos gondatlansággal kárt okoz.
- c. felszólítások után is tagdíj megfizetés elmulasztása

Elnökség

A Dél-Nyírség, Erdőpuszták LEADER Egyesületének ügyvezető szerve az Egyesület Elnöksége. Az Elnökség az Egyesület Közgyűlése által megválasztott ügyintéző és képviselő szerv, amely 13 tagból áll. Az Elnök minden esetben tagja az Elnökségnek. Az Elnökség összetétele:

- 1 fő Elnök – Tasi Sándor
- 2 fő Alelnök – Szöllős Sándor - Bocskai kert, Tímár Zoltán - Mikepércs
- 10 fő Elnökségi tag

Az Elnökség saját ügyrendje szerint működik, de éves szinten legalább négyszer ülésezik.

Az Elnökség feladatai és jogkörei:

- a) képviselőt delegálhat egyéb szervezetekbe;
- b) Munkaszervezet vezetéséért felelős Munkaszervezet vezető kiválasztása;
- c) dönt két Közgyűlés közötti időszak alatt az Egyesület ügyeiben, kivéve azokat a tárgyköröket, amelyeket az alapszabály, vagy jogszabály a Közgyűlés kizárólagos hatáskörébe vagy más személy, egység hatáskörébe utal, de különösen:
- d) az egyesület napi ügyeinek vitele,
- e) közgyűlés összehívása,
- f) tagság nyilvántartása
- g) dönt az új tagok felvételéről;
- h) elkészíti az éves beszámolót;
- i) dönt a helyi vidékfejlesztési stratégiai terv végrehajtása során delegált feladat ellátásával összefüggő, Munkaszervezet vezető által összeállított kérelem elfogadásáról, esetleges visszautalásáról;

Határozatképesség:

Az Elnökség határozatképes, ha a szabályszerű értesítés után az ülésen az elnökségi tagok több mint fele - azaz legalább 7 fő - jelen van. Minden elnökségi tagot egy szavazat illet meg. Az elnökség üléseire tanácskozási joggal meg kell hívni a Felügyelő Bizottság elnökét.

Felügyelő bizottság

Összetétele a települések képviselete szerint: 1 fő Vámospércs (elnök), 1 fő Álmosd, 1 fő Hosszúpályi, 1 fő Konyár és 1 fő Hajdúsámson települések képviseletében.

Az ülések témái az Egyesület pénz- és vagyonkezelésének vizsgálata, az éves mérlegek felülvizsgálata. Az üléseken a döntéseket nyílt szavazással hozzák meg, és határozatképes a bizottsági ülés, ha a tagok legalább 2/3-a jelen van

4. Az egyes szervezeti egységek, funkciók szerepének és felelősségi körének bemutatása az útmutató 10. mellékletében felsorolt feladatokat figyelembe véve.

A Vidékfejlesztési Programban definiált HACs feladatok a következők:

- A helyi szereplők fejlesztési és végrehajtási kapacitásainak kiépítése, beleértve a projektirányítási képességeik fejlesztését is
- a pályázatok kiválasztása során összhang biztosítása a közösségvezérelt helyi fejlesztési stratégiával, e műveleteknek az adott stratégiai és célkitűzések és célértékek eléréséhez való hozzájárulásuk révén,
- a hátrányos megkülönböztetéstől mentes és átlátható kiválasztási eljárás és objektív kritériumok kidolgozása a pályázatok kiválasztásához, amelyek elkerülik az összeférhetetlenséget, a holtteher vagy helyettesítő hatást, ugyanakkor biztosítják, hogy a kiválasztási döntések során a szavazatok legalább 50%-át állami vagy önkormányzati költségvetési gazdálkodó szervnek nem minősülő partnerek adják. Írásos kiválasztási eljárás nem folytatható.

- a pályázatok kiválasztása során a kiválasztási kritériumok összeállítása és súlyozása által összhang biztosítása a közösségvezérelt fejlesztési stratégiával, valamint a támogatás szükségességének (a pályázó ennek hiányában nem lenne képes megvalósítani a projektet) mérlegelése, pályázati felhívások vagy folyamatban lévő projektbenyújtási eljárás előkészítése és közzététele, beleértve a kiválasztási kritériumok meghatározását és súlyozását – megfelelő időtartam biztosításával,
- támogatási kérelmek befogadása és értékelése,
- pályázatok kiválasztása és a támogatás összegének rögzítése, továbbá a jóváhagyás előtt a javaslatok benyújtása a KÜ-hez a támogathatóság végső ellenőrzése céljából,
- a közösségvezérelt HFS és a támogatott műveletek végrehajtásának monitoringja, és az adott stratégiához kapcsolódó egyedi értékelési tevékenységek – független szereplő általi – végrehajtása

Ezen feladatokat összességében a Közgyűlés és az Elnökség megbízása alapján a munkaszervezet foglalkozik. Előkészíti és előterjeszti az egyes mérföldköveket Elnökség és a Közgyűlés számára. Az Egyesületnek e két legfontosabb döntéshozó szerve az, ami a fent említett részfolyamatokhoz kapcsolódó döntéseket hozza, illetve módosítja a munkaszervezet javaslatait. A beérkező projektjavaslatokról a Helyi Bíráló Bizottság dönt. Ennek pontos eljárásrendje kidolgozás alatt áll, a folyamat hasonló lesz a 2007-2013-as programozási időszakban alkalmazott eljárásrendhez.

5. A pályázatok kiválasztásával és a HACS működésével kapcsolatos döntéshozatali folyamatok bemutatása a KSK rendelet 34. cikk (3) b) pontjának teljesítésével⁹ (a folyamatára segíti a megértést).

A LEADER pályáztatás folyamata a következőképpen fog zajlani:

1. Az Akciócsoport a Lechner Nonprofit Kft. közreműködésével véglegesíti a pályázati felhívásokat a Helyi Fejlesztési Stratégiája és az IH iránymutatásai alapján (pl. részletes pontozási rendszert dolgoz ki, elkészíti a szükséges formanyomtatványokat stb.). A pályázati felhívást az Egyesület elnöksége hagyja jóvá.
2. Az Irányító Hatóság közzéteszi a www.palyazat.gov.hu honlapon a LEADER pályázati felhívást.
3. A megjelent pályázati felhívás kapcsán az Egyesület aktív tájékoztató kampányba kezd (közzététel honlapon, média tájékoztatása, fórum időpontok meghirdetése stb.). Az Egyesület képviselői legalább 2, széles körben meghirdetett tájékoztató fórum keretében bemutatják a HFS valamennyi pályázati felhívását. A munkaszervezet munkatársai személyre szabott, folyamatos tanácsadási lehetőséget biztosítanak az Egyesület irodájában előre egyeztetett időpontokban.
4. Amennyiben kétfordulós lesz a pályázati eljárás, akkor a HACS munkaszervezete gondoskodik a beérkezett első körös pályázatok vizsgálatáról, hiánypótlásáról, valamint döntéshozatalra való előkészítéséről (értékelés stb.). A HACS pályázati döntéshozó testülete, azaz a Közgyűlés által

⁹ KSK rendelet 34. cikk (3) b) pontja szerinti követelmény a „hátrányos megkülönböztetéstől mentes és átlátható kiválasztási eljárás és objektív kritériumok kidolgozása a műveletek kiválasztásához, amelyek elkerülik az összeférhetetlenséget, biztosítják, hogy a kiválasztási döntések során a szavazatok legalább 50 %-át állami hatóságnak nem minősülő partnerek adják”

2016.05.31-én felállított Helyi Bíráló Bizottság (összetétele a 39. ábrán olvasható le) által jóváhagyott projektek támogató dokumentumot kapnak az Helyi Bíráló Bizottság elnökének (akadályoztatása esetén meghatalmazottjának) aláírásával, a munkaszervezet közreműködésével. Ez a dokumentum feljogosítja a projektgazdát a második forduló pályázat elkészítésére, és az MVH felé történő benyújtására. Kétfordulós eljárás esetén az első forduló nyerteseit az Egyesület értesíti e-mail-en illetve postai tértivevényes levél útján, a második forduló nyertesei az MVH-tól kapnak értesítést.

5. Amennyiben egyfordulós lesz az eljárás, a folyamat hasonló lesz, azzal a különbséggel, hogy a Dél-Nyírség, Erdőspuszták LEADER Egyesület Helyi Akciócsoport munkaszervezetének dolgozói az MVH eljárás keretében látják el döntés-előkészítő feladatukat. A döntéshozó testület ez esetben is a Helyi Bíráló Bizottság lesz. Egyfordulós eljárásnál a pályázat eredményéről a pályázók közvetlenül az MVH-tól szereznek tudomást.

6. Amennyiben a jogcím lehetővé teszi a folyamatos pályázatbeadást, az Egyesület a pályázat meghirdetésétől számított legalább 90 napot (negyedévet) biztosít az első körben értékelendő pályázatok beérkezésére, majd azt követően minimum félévente döntéshozó üléseket tart forráskimerülésig vagy a HFS felülvizsgálatáig. Az értékelést az akciócsoport munkatársai végzik, külsős értékelők nem vesznek részt a folyamatban.

7. A döntéshozó testület dönt a munkaszervezet által értékelt projektek pontszámainak elfogadásáról, majd intézkedésenként meghatározza a támogatható minimális pontszámot.

8. A támogatott pályázatok projektgazdáit az Egyesület tájékoztató fórum szervezésével, folyamatos személyre szabott tanácsadással segíti.

9. A projekt megvalósítását követően a nyertes projektek részletes bemutatását honlapján és közösségi oldalán tervezi a HACS kivitelezni, illetve egy marketingkiadványban foglalja majd össze.

10. A pályáztatás minden lépése dokumentálásra kerül. Kulcsfontosságú dokumentum a döntéshozó ülésekről készült jegyzőkönyv, amely a döntéssel kapcsolatos minden fontos információt kell, hogy tartalmazzon a szövegezésében, illetve mellékletei között.

Az összeférhetlenség szabályozása az eljárásban:

1. Azok, akik részt vettek a projektek kidolgozásában (tartalom kialakítása, pályázat elkészítése), nem vehetnek részt az adott felhívásra beérkező pályázatokkal kapcsolatos döntés előkészítésében (a projektek értékelése) és a döntésben (kiválasztás).

2. A munkaszervezet csupán szakmai támogatást ad a projektek fejlesztése, pályázatok elkészítése során (javasol, tanácsol, információt szolgáltat), de nem dönthet tartalom felett és nem írhatja meg a pályázatot vagy annak részeit.

3. Bárki, aki érintett egy projektben (a 272/2014. Kormányrendelet VI. fejezet 39.§), nyilatkoznia kell erről és nem vehet részt az értékelésben.

6. *A helyi fejlesztési stratégia megvalósítását szolgáló humán erőforrás (képzettség, tapasztalat, készségek) bemutatása az elvégzendő feladatok tükrében.*

Munkaszervezetünk három munkavállalóval működik. Ebből 1 fő egyetemi végzettséggel, 2 fő középfokú végzettséggel rendelkezik. A három főből 1 fő a munkaszervezet vezetője, 2 fő az ügyintéző. Mindhárom alkalmazott a Dél-Nyírség, Erdőspuszták LEADER Egyesület Helyi Akciócsoport címének elnyerése óta dolgozik a munkaszervezetben.

Részt vettünk a HVS felülvizsgálatában, a LEADER intézkedési terv elkészítésében, a beérkezett projekt javaslatok előkészítésében a HBB üléseire és az ezzel kapcsolatos adminisztratív ügyintézésben. A pályázókat segítettük a projekt ötlettől a pénzügyi elszámolásig. A beérkezett projektötletek és vélemények alapján dolgozzuk ki a lehetséges intézkedéseket. Civil adatbázist hoztunk létre, melyet folyamatosan bővítünk. Rendezvényeinken bemutatkozási lehetőséget biztosítunk a térség kézműveseinek, civil szervezeteinek, önkormányzatainak.

Mivel a térségi animáció, a hálózatos együttműködés elősegítése alapvető célja a Helyi Akciócsoport tevékenységének és mivel a korábbi időszakban nem, vagy csak érintőlegesen került sor együttműködésen alapuló munkára, így a munkaszervezetnek elő kell segítenie (pl.: névjegykártya-partik) a helyi, de akár határon átnyúló együttműködési rendszerek kialakítását. Ezen tevékenységünket az egyes települések nagyobb léptékű rendezvényein (Pl. Városnapok, Falunapok) való megjelenéssel, az egyes intézkedésekben előírt Együttműködési Megállapodásokban előírt kooperáció nyomon követésével és saját együttműködésen alapuló projekt megvalósításával kívánjuk elősegíteni.

7. A működés fizikai feltételeinek bemutatása.

A munkaszervezet Nyíradonyban a Kossuth u. 38. szám alatt bérel irodát, amely megfelelt a 2007-2013-as időszakra vonatkozó delegálási követelményeknek. Beléptető rendszerrel-, tűzvédelemmel- és betörésvédelemmel, továbbá megfelelő bútorokkal van ellátva.

Felszereltsége:

- 4 db asztali számítógép, 2 db hordozható számítógép
- 1 db multifunkcionális nyomtató
- 1 db digitális fényképezőgép
- 1 db etikett nyomtató
- 3 db mobiltelefon
- vezetékes telefonvonal és fax
- internet

Eszközeink állapota koruknak megfelelőek.

A meglévő infrastruktúrával a 2014-2020-as programozási időszak feladatait rendezett körülmények között meg tudjuk kezdeni.

9. A működésre tervezett költségvetés szöveges alátámasztása.

A Dél-Nyírség, Erdőspuszták LEADER Egyesület a rendelkezésre álló működési és animációs forrásait a tervek szerint legalább 2020-ig terjedő időszakban, a kezdeti nagyobb költségek után egyenletesen elosztva használja fel. A keretet nagyjából a működés finanszírozására (85-90%), kisebb arányban

animációra (10-15 %) tervezi felhasználni (lásd: 9. fejezet). Alapvető cél a takarékoság, azaz az adott évben fel nem használt működési forrásokat az Egyesület a későbbi évekre tervezi átcsoportosítani.

Az Egyesület végig legalább 4 fő főállású munkavállalóval tervezi működtetni a munkaszervezetet. Amennyiben a megtakarítások vagy a plusz pályázatok, plusz bevételek lehetővé teszik, a munkavállalók száma a későbbiek során emelkedhet. Az iroda fenntartási költségeit, már a 2007-2013-as programozási időszak végén minimalizáltuk, így drasztikus átszervezésre, költségcsökkentésre várhatóan nem lesz szükség. Évente körülbelül 15-17 Mft-ot fog kitenni a munkaszervezet munkavállalóinak bérköltségei és járulékai, a dologi kiadások pedig 5-7 Mft-ot. A folyamatosan igénybevett szolgáltatások (pl. könyvvizsgáló, biztosítások) költségeivel és a szakmai munkát megalapozó egyéb tevékenységek (pl. animációs költségek, szakmai rendezvények, stb.) fogják kitenni költségvetésünk személyi jellegű költségei és járulékai, a dologi költségek után fennmaradó részét. Ezen költségtételek a 2007-2013-as LEADER program végén felmerült működési tapasztalatai alapján kerültek meghatározásra. A pontos költségvetést az Irányító Hatósággal és a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatallal kötött együttműködési megállapodások, szerződések után fogjuk meghatározni - iránymutatásuknak megfelelően -, és amennyiben szükséges, azt átdolgozzuk.

Mindez egy rendkívül visszafogott, takarékos gazdálkodást vetít előre, ugyanakkor lehetővé teszi a magas színvonalú szakmai munkát. Az Egyesület tervezi, hogy a térségben egyfajta fejlesztési ügynökségi szerepet töltsön be. Ennek érdekében a LEADER feladatokon túl más pályázati lehetőségek kihasználására is törekszik majd forrás kiegészítés végett. Plusz bevételi forrásként az Egyesület számol a tagjai befizetéseivel is, amely összeget pályázati önerőként, valamint a működési- és pályázati támogatások előfinanszírozására tervez felhasználni.

8.4. Kommunikációs terv

A Dél-Nyírség, Erdőspuszták LEADER Egyesület Helyi Akciócsoport a Helyi Fejlesztési Stratégia összeállítása (2. fejezet), illetve a stratégia megvalósítása során kiemelt fontosságot biztosít a kommunikációra és a nyilvánosságra. A minél szélesebb körű nyilvánosság biztosítása valamennyi szféra (vállalkozói, civil és közsféra) számára fontos, hiszen az Egyesület tagsága a felsorolt szféránkból kerül ki. Továbbá a Helyi Fejlesztési Stratégia elkészítése, illetve megvalósítása során a megvalósításra érdemes, a stratégia céljaihoz igazodó fejlesztési projektek kiválasztásához is elengedhetetlen.

A Helyi Akciócsoport által végzett tájékoztatás (felelős személy: a mindenkori munkaszervezet vezető) célcsoportja valamennyi, a térségben érdekelt szférák tagjai, illetve a teljes lakosság. A teljes nyilvánosság hozzájárul a térség igényeihez igazodó stratégia kidolgozásához, illetve a rendelkezésre álló fejlesztési források hatékony felhasználásához.

A nyilvánosság biztosítása érdekében több kommunikációs eszközt alkalmazunk, melyek:

- Honlap üzemeltetése: A Helyi Akciócsoport saját honlapot működtet, melynek célja a széleskörű elérhetőség, így az információk átadásának folyamatos biztosítása. 2014-2020-as működési időszak elején honlapfejlesztés (arculati elemek, új funkciók, interaktív forma).
- Facebook oldal: 2014-2020-as működési időszak elején kerül kialakításra a minél szélesebb társadalmi rétegek megszólítása, informálása végett.

- E-mailes kapcsolattartás: Elektronikus levél alkalmazásával az információk közvetlen az érdeklődők felé jut el, melyből gyorsan értesülhetnek az aktuális folyamatokról.
- Hirdetések: Célja
  - a Helyi Fejlesztési Stratégia kidolgozása során: a folyamat ismertetése, vélemények, észrevételek összegyűjtése, valamint a tervezési folyamatba történő bevonás;
  - a stratégia megvalósítása során pedig a pályázati kiírásokra való figyelemfelhívás, azokról tájékoztatás, aktuális információk. Alkalmazása időszakos.
- Fórumok tartása: célja a személyes kapcsolattartás, az információk közvetlenebb átadása, a közérthetőség biztosítása. Alkalmazása folyamatos.
- Kérdőívek: Célja a nyilvánosság széleskörű véleményének, észrevételeinek összegyűjtése, mely a Helyi Fejlesztési Stratégia kidolgozása során is segítségre volt, illetve a HFS megvalósításának minőségének ellenőrzésére is alkalmas. Alkalmazása időszakos.
- Kiadványkészítés: Célja a térségben megvalósult fejlesztések bemutatása a teljes nyilvánosság számára.
- Személyes kapcsolattartás: A Helyi Akciócsoport munkaszervezete személyes kapcsolattartás keretében munkaszervezeti irodájában (4254 Nyíradony, Kossuth utca 38.), előzetes időpont egyeztetés után biztosítja a nyilvánosságot a Helyi Fejlesztési Stratégia összeállítása során, valamint folyamatosan, a Stratégia megvalósítása során. A Helyi Akciócsoport a HFS összeállítása során, a pályázati felhívások megjelenését követően folyamatosan biztosítja a dokumentumokba történő betekintést minden érdeklődő számára. Ennek célja az átláthatóság biztosítása. A kívülről érkező dokumentumok érkeztetése, iktatása folyamatos, nyomon követhető.

A dokumentumok kezelése valamennyi munkaszervezeti tag felelősi körébe beletartozik, a stratégia összeállításának időpontjában 3 fő. A kommunikációs eszközök alkalmazása a Helyi Akciócsoport működési forrásainak terhére kerülnek alkalmazásra, használatuk a pályázati lehetőségek megnyílása előtt fokozottabb, így nagyobb pénzügyi kiadást jelenthetnek.

8.5. Monitoring és értékelési terv

Az indikátorok definiálása, a célok meghatározása: Az indikátorok definiálása a célok eredmény mutatóinál és az intézkedés leírásoknál megtörtént.

A célértékek meghatározásánál helyi közösségünk törekedett arra, hogy azok reálisak, követhetők, mérhetők legyenek. Az előző ciklus tapasztalataira alapozva a HACS munkaszervezete továbbra is folytatni kívánja a megpályázott és a megvalósult projektek lezárásának nyomon követését. Az adatok forrása a projektgazda, akitől éves időtartamban kérünk be a projektekre vonatkozóan nyilvántartási, pénzügyi, foglalkoztatási adatokat, szöveges beszámolókat, fotódokumentációkat és együttműködési megállapodásokat. Az adatokat e-mailben, telefonon, személyes projekt meglátogatás révén tervezzük bekérni a támogatási szerződés megkötését követően, előre elkészített formanyomtatványokon.

Monitoring adatok feldolgozása és a feldolgozásból származó információk visszacsatolása

A monitoring adatok feldolgozása folyamatos, összegzésük, értékelésük évente történik. Az ügyfeleknek monitoring adatok szolgáltatására 30 nap áll majd rendelkezésre a kiértékelést követően. A beérkezett adatokat a munkaszervezet összesítés, értékelés után az elnökség, valamint a közgyűlés elé tárjuk, mely jelentések tájékoztatásként szolgálnak a stratégia előrehaladását illetően.

Amennyiben szükséges a stratégia egyes pontjain változtatás, módosítás, azt a HACS a 2014-2020 időszak vonatkozásában három alkalommal teheti meg. Az első támogatási kérelmek várhatóan 2016. II. félévében kerülnek kiírásra. A 2017. év végi összesített eredményeket az egyesület új honlapján egy új menüpontban a „Monitorig adatok” részben fogjuk megjeleníteni és mindenki számára elérhetővé tenni.

HACS saját teljesítményének értékelése

A HACS saját teljesítmény adatainak gyűjtése és feldolgozása folyamatos, összegzésük félévente történik meg a munkaszervezet által. A döntéshozó szervek részére igény szerint, de legalább az elnökség és a közgyűlés tagjai részére tájékoztató jelentésként visszacsatolás történik. Az önértékelés, összegző jelentések rávilágítanak a Helyi Fejlesztési Stratégia erősségeire, gyengeségeire, ami a HFS módosítását, felülvizsgálatát eredményezi.

Felülvizsgálatok és értékelések eredményének kommunikációja

Az eredmények belső és külső kommunikálása és terjesztése az Akciócsoport területén több kommunikációs csatornán keresztül történik. Az elnökség és a tagságunk részére döntéshozó üléseken, fórumokon, valamint e-mailben történik az eredmények információcseréje. Az Egyesület honlapján szereplő adatok bárki számára nyilvánosak és megtekinthetőek, folyamatosan megtalálhatóak a pályázatokhoz kapcsolódó tájékoztatók, egyéb szakmai tevékenységekre vonatkozó információk, amellyel széles körben biztosítja a nyilvánosságot. E-mailben a tagság részére, valamint a projektötleket benyújtók részére küldünk célzott információkat. Az egyesület közösségi oldala is majd ezen célokat fogja szolgálni.

9. Indikatív pénzügyi terv

A HFS fejlesztési forrásfelhasználásának ütemezése (millió Ft)

		Forrás: EMVA LEADER 19.2 alintézkedés						
Ssz.	Az intézkedések megnevezése	2016	2017	2018	2019	2020	Összesen	%
1.	Nonprofit szervezetek kis értékű eszközbeszerzése	60	40	0	0	0	100	11,15%
2.	Szakmai programok megvalósítása, térségi rendezvények	60	40	0	0	0	100	11,15%
3.	Turisztikai tevékenységek ösztönzése	200	0	0	0	0	200	22,3%
4.	Helyi termék előállítás, hozzáadott érték növelés és piacra jutás	100	0	0	0	0	100	11,15%
5.	Kedvezőtlen szocio-demográfiai térségi folyamatok megtörése	90	0	0	0	0	90	10,04%
6.	EFOP 1.7: Kedvezőtlen szocio-demográfiai térségi folyamatok megtörése	-	-	-	-	-	-	-
7.	Közösségi terek és kapcsolódó szolgáltatások	206,75	0	0	0	0	206,75	23,06%
8.	Helyi szolgáltatásfejlesztés, nem mezőgazdasági vállalkozások támogatása	100	0	0	0	0	100	11,15%
Összesen		816,75	80	0	0	0	896,75	100%

A HACS működési és animációs forrásfelhasználásának ütemezése (millió Ft)

	Forrás: EMVA LEADER 19.4 alintézkedés					
	2016	2017	2018	2019	2020	Összesen
Működési költségek	26	28	28	28	28	138
Animációs költségek	4	4	4	4	4	20
Egyéb tervezett bevételek ¹⁰	1	1	1	1	1	5
Összesen	31	33	33	33	33	163

¹⁰ Pl. tagdíj, önkormányzati hozzájárulás stb.

Kiegészítő információk

I. További említésre méltó kulturális, természeti és történelmi jelentőségű értékek az illetékességi területünkhöz tartozó településeken (a teljesség igénye nélkül):

- Álmosd: Kölcsény Emlékház, Bacsa László Dávid rajzai, Álmosdi Szent Mihály és Gábor Főangyalok Görögkatolikus Templom, Bay Kúria, Bocskai csata emlékmű, Álmosdi kovácsműhely, Miskocz-kúria
- Bagamér: Nagyvárad káptalan kúria (ma iskola, Takó-hegyi fehér nyárok, Kék-Kálló völgye tájvédelmi körzet, Falumúzeum
- Bocskai: Poroszlai kúria, Homoki kocsányos tölgyes
- Debrecen: Nagytemplom, Debreceni Egyetem, Csokonai Nemzeti Színház, Csonka templom, Alföldi Nyomda, Virágkarnevál
- Derecske: Derecskei rátétes szűr és szűrátétes, Hagymafesztivál, Csőszház, Katonaházak porta
- Esztár: Nagyszék-tó, 1848-as emlékmű, Erdődy-Szunyogh-Incze Kúria
- Fülöp: Gasztronómiai és Kulturális Fesztivál, Bory Kúria, Nagy legelő (Fülöp-Bánháza), Karácsonyi csillagozás szokása
- Hajdúbagos: Hajdúbagosi védett fák (Templom utca), Földikútya rezervátum, Hajdúsági Tájvédelmi Körzet – erdő
- Hajdúhadház: Hadházi toroskáposzta, Hadházi savanyú káposzta, Hadházi lapos káposzta, Földi János Iskola épülete, Úrasztali ónkupák, Vadas Csárda épülete, Hadházi Zsigmond Kúria
- Hajdúsámson: Martinaki legelő növény és állatvilága, Olimpiai emléktölgy, Főtér
- Hosszúpályi: Bernáth-kúria, Borpince, Bódi István Falumúzeum, Emlékpark, Magtár, Zichy kastély
- Kismarja: 16 ezüsthárs, Várdomb, Bocskai mellszobor, Őszi kikerics élőhelye, Bocskai család kriptája
- Kokad: Érmelléki Tormafesztivál, Tormatermesztés
- Konyár: Kurucz Albert Falumúzeum, Lakodalmas játékok, „Konyár ízes étkei” című könyv, Református templom
- Létavértes: Irinyi János munkássága, a zajtalan és robbanásmentes gyufa, Irinyi arborétum, Vízi vágóhíd
- Mikepércs: „Ezeréves” tölgy, Mikepércsi csárdás, Mikepércsi úri hímzés, Rongyos fickó, Református templom
- Monostorpályi: Tubus Magtárak, Fekete fenyves, Klobusiczky kúria, Csík-gáti tölgyes
- Nyírábrány: Eördögh-Ábrányi-Szapári kastély és kertje, Szent Anna pusztai kúria, Dessewffy kúria
- Nyíracsa: Árpád-kori műemlék templom, Sárgatúró, Nyíracsa töltött káposzta, Vécsey kúria, Farkas kúria
- Nyíradony: Sportcsarnok, Guth – templomrom, Tamásipusztá – osterfa, Aradványpusztai tájház, Gencsy kúria, Vadász kastély
- Nyírmártonfalva: Falumúzeum, Görögkatolikus templom, Reviczky kastély, Reviczky kúria, Debrecen Város Kastélya, Hubertus tölgy
- Pocsaj: Zichy-Széchenyi tiszttartói kúria, Nagyvárad Püspökség tiszttartói kúriája, Utcafronti görék, Földvár maradványai
- Sáránd: Szűrátét, Utcafronti kerítés vonalba épített kukoricagöré, Gombóta, Csordakút
- Téglás: Angolkert, Degenfeld-Schomburg kastély és kertje, Hajdúsági Iparművek, Városi Galéria

- Típe: Református parókia és templom, Nagyváradi nagypréposti tiszttartói kastély, I. és II. vh. emlékművek
- Újléta: Borospince kerámia hordókkal, Református templom
- Vámospércs: Flavon termékcsalád, Malom Galéria, Szabadság emlékmű, Tájház, Tormatermesztés

II. Az Akcióterületen végzett, civil szektort érintő saját felmérés (2015. év második fele) alapján a következő tématerületeken végzik tevékenységüket a Dél-Nyírség, Erdőspuszták nonprofit szervezetei:

- kulturális tevékenység, közművelődés, hagyományápolás,
- tudomány és kutatás, szak- és felnőttképzés, ismeretterjesztés, nevelés és oktatás, képességfejlesztés, gyermek- és ifjúságvédelem,
- társadalmi párbeszéd, település és közösségfejlesztés,
- élet és vagyonbiztonság, közbiztonság, polgári védelem, önkéntes tűzoltás, mentés és katasztrófa-elhárítás, közrend és közlekedésbiztonság védelme,
- szabadidő, hobbi és sport,
- szociális tevékenység, családsegítés, időskorúak gondozása, hátrányos helyzetű rétegek segítése,
- egészségmegőrzés,
- természet- és környezetvédelem.

III. A közösség területén működő vállalkozásainak/vállalkozóinak tipikus problémái (saját adatgyűjtés alapján):

- A térségekben található vállalkozások tőkeszegényebbek, hitelhez, profi vállalkozásfejlesztési programokhoz, szolgáltatásokhoz való jutásuk nehéz.
- A vállalkozók nagy része nem ismeri az adott térség adottságait, fejlesztési lehetőségeit, a térségben nincs megoldva a széleskörű piaci ismeretek, információk megjelenítése, nincs elérhető, megfizethető, rugalmas vállalkozásfejlesztési intézmény- és szolgáltatási rendszer.
- A településeknek nincs összehangolt elképzelése a térség vállalkozásainak fejlesztésére.
- A vállalkozók nagy részének hiányosak a szakmai, piaci ismeretei és készségei, jellemző az ösztönösség.
- A térségben élők számára megoldatlan a szakmai képzés, átképzés, személyiség és készségfejlesztés.
- Az innovációs képesség alacsony vagy nincs hatékonyan kihasználva, az előállított termékek és szolgáltatások kevés hozzáadott értéket tartalmaznak.
- A térségben a mezőgazdasági termékszerkezeten belül az extenzív és intenzív kultúrák aránya nem megfelelő, az állatállomány száma alacsony. A mezőgazdasági termékek jelentős mennyisége feldolgozatlanul hagyja el az akcióterületet.

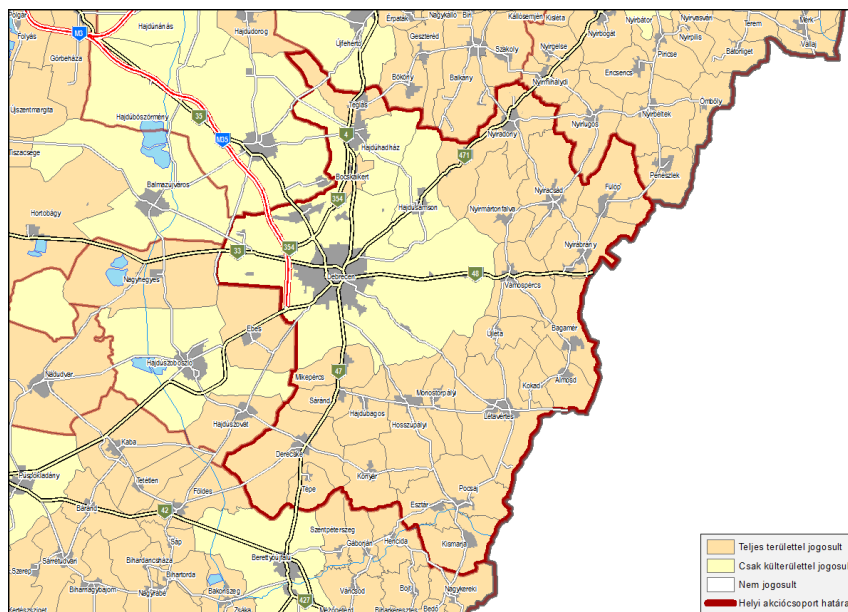
IV. A 2007-2013 programozási időszakban a LEADER forrás keretében meghirdetett lehetőségeink közül a következő intézkedések tapasztalata volt a legmeghatározóbb HFS-ünk kialakításában:

1. Civil szervezetek kis értékű eszközbeszerzése: Cél itt az illetékességi területen tevékenykedő szervezetek max. 350.000 Ft-os támogatása volt, és ezáltal működésük hatékonyságának növelése. Kb. 30 szervezetet tudtunk ezzel az intézkedéssel támogatni. Fontos, széles társadalmi réteget

megszólító, hatékony intézkedés volt, a 2014-2020-as időszakban a nagyobb forrásigényű ötleteket (pl. komolyabb karbantartó gépek beszerzése) is támogatni fogjuk.

2. Nagy értékű rendezvények: A lehetőségeinket többszörösen meghaladó igénnyel jelentkeztek a pályázók. A térségi rendezvények segítségével több hagyománnyá váló rendezvényt tudtunk elindítani, illetve támogatni. A kis értékű és nagy értékű rendezvények intézkedésünket összevonva nyitjuk meg a 2014-2020-as időszak pályázati felhívásaiban.
3. Kis értékű rendezvények: Lásd fentebb.
4. Községi terek és a kapcsolódó szolgáltatások kialakítása és fejlesztése: Továbbra is kiemelt figyelmet kell fordítani a helyi közösségek színtereire, a települések lakosságának életszínvonalának növelésére. Népszerű és jó projekteket eredményező intézkedésünk volt, folytatását a teljes Akciócsoport szorgalmazza.
5. Helyi termék előállításának és értékesítésének támogatása: A mezőgazdasági és egyéb helyi termékek előállítása kiemelt feladat. A 2007-2013-as programozási időszakban is és most is jelentős fejlesztési igénnyel, szándékkal szembesültünk a Stratégia kidolgozása során. Ezt egyrészt kisebb léptékű, saját intézkedéssel, illetve a Vidékfejlesztési Program egyéb lehetőségeinek ügyfeleink általi kihasználásával (Diverzifikációs felhívások, Mezőgazdasági termékek értéknövelése és erőforrás- tékonyságának elősegítése a feldolgozásban, stb) fogjuk támogatni.

Mellékletek

1. ábra

A Dél-Nyírség, Erdőpuszták LEADER Egyesület akcióterülete

Debreceni Járás	Derecskei Járás	Hajdúhadházi Járás	Nyíradonyi Járás
Debrecen	Derecske	Hajdúhadház	Nyíradony
Hajdúsámson	Esztár	Bocskai kert	Álmosd
	Hajdúbagos	Téglás	Bagamér
	Hosszúpályi		Fülöp
	Kismarja		Nyírábrány
	Kokad		Nyíracsd
	Konyár		Nyírmártonfalva
	Létavértes		Újléta
	Mikepércs		Vámospercs
	Monostorpályi		
	Pocsaj		
	Sáránd		
	Tépe		

2. ábra
A Dél-Nyírség, Erdőpuszták LEADER Egyesület Helyi Akciócsoport járásai

HFS tervezéssel kapcsolatos események listája					
Sorszám	Időpont	Típus	Hely	Résztevők	Téma
1.*	2015.08.24	Interjú	Fülöp	Gyermekekért Alapítvány Fülöp	Ifjúság helyzete a határmenti településeken
2.	2015.09.01	Elnökségi ülés	Bocskai kert	Elnökség	Helyi Fejlesztési Stratégia - stratégiai irányok
3.	2015.09.25	Jóváhagyás	Nyíradony	Dél-Nyírség, Erdőpuszták LEADER Egyesület	Illetékességi terület jóváhagyása
4.*	2015.08.06	Interjú	Hajdúhadház	Hajdúhadház - Polgármester, Jegyző	Csatlakozás, fejlesztési szükségletek
5.	2015.09.06	Interjú	Nyíradony	Búzás Gábor	Háztáji gazdálkodás, állattartás fejlesztési lehetőségei. Vágópontok
6.	2015.09.09	Interjú	Nyíradony	Gál Ferenc	Helyi termékek piacra jutása
7.	2015.09.09	Régiós értekezlet	Nagyhalász	Régió HACs-ok, munkaszervezet	Régiós értekezlet, HFS
8.	2015.09.14	Interjú	Debrecen	Tóth-Tamás Éva	Csatlakozás, fejlesztési szükségletek
9.	2015.09.14	Interjú	Nyíradony	Verdes Máté	Fiatalok vállalkozási lehetőségei vidéken
10.*	2015.09.15	Interjú	Nyíradony	Kondásné Erdei Mária Polgármester	Térségi rendezvények tapasztalatai
11.	2015.09.16	Interjú	Debrecen	Újvári Béla	Határon átnyúló vallási turizmus
12.	2015.09.18	TKCS	Debrecen	TKCS tagjai	HFS tervezés
13.	2015.09.21	Interjú	Nyíradony	Furó József	Közlekedésbiztonság és ifjúsági táborok

14.*	2015.09.21	Interjú	Nyíradony	Rácz Cecília	Hátrányos helyzetű népcsoportok felzárkóztatása
15.	2015.09.22	Fórum	Debrecen	Munkaszervezet	Lovas turisztika, Bejárható Magyarország
16.*	2015.09.25	Konferencia	Nyíradony	Tagság, Ügyfelek, megívott vendégek	"Zöldségtermesztés a homokon" szakmai konferencia
17.*	2015.09.26	Gasztronómiai Fesztivál	Nyíradony	Lakosság	Lakossági tájékoztató
18.	2015.10.01	HFS képzés	Kunszállás	Munkaszervezet	HFS tervezéshez kapcsolódó képzés
19.	2015.10.05	Interjú	Nyíradony	Puja György	Egyházak szerepe a vidékfejlesztésben
20.*	2015.10.06	Interjú	Fülöp	Rácz Cecília	Közösségi terek, roma-magyar együttélés lehetőségei
21.	2015.10.08	Fórum	Derecske	Civil szervezetek, vállalkozók, közsféra	Derecske, mint Járásközpont vidékfejlesztési szerepe
22.	2015.10.15	Elnökségi ülés	Debrecen	Elnökség	Tagfelvétel, HFS fejlesztés
23.	2015.10.21	TKCS	Debrecen	TKCS tagjai	HFS tervezés
24.	2015.10.21	Interjú	Debrecen	Dela Kft.	Létavértesi fejlesztési szükségletek
25.	2015.10.28	Fórum	Nyíradony	Civil szervezetek, vállalkozók, közsféra	HFS Fórum
26.*	2015.10.29	Interjú	Fülöp	Hutóczki Sándor	Helyi termékek, falusi turizmus, vágópont
27.*	2015.10.16	Interjú	Nyíradony	Álmosdi Gk. Egyház.	Egyházak szerepe a vidékfejlesztésben
28.	2015.11.03	Interjú	Nyíradony	Búzás G. és Bocskai kert állattartók	Bocskai kert állattartás, vágópont.
29.	2015.11.04	Fórum	Hajdúsámson	Civil szervezetek, vállalkozók, közsféra	HFS Fórum
30.	2015.11.05	TKCS	Debrecen	TKCS tagjai	HFS tervezés
31.	2015.11.09	Megyei HACs találkozó	Debrecen	Megyei Helyi Akciócsoportok	Helyi Fejlesztési Stratégiák
32.*	2015.11.11	Interjú	Fülöp	Arcanum tanya	Mangalicatermékek, helyi termék előállítás
33.*	2015.11.12	Interjú	Debrecen	Lengyel Róbert	Háztáji integrációs rendszerek kialakítása
34.*	2015.11.27	Fórum, Képzés	Hajdúhadház	Civil szervezetek, vállalkozók, közsféra	HFS Fórum, Képzés
35.	2015.11.30	Fórum, Képzés	Derecske	Civil szervezetek, vállalkozók, közsféra	HFS Fórum, Képzés

36.	2015.12.01	Fórum, Képzés	Bocskai kert	Civil szervezetek, vállalkozók, közsféra	HFS Fórum, Képzés
37.*	2015.12.01	Fórum, Képzés	Fülöp	Civil szervezetek, vállalkozók, közsféra	HFS Fórum, Képzés
38.	2015.12.02	Fórum, Képzés	Létavértes	Civil szervezetek, vállalkozók, közsféra	HFS Fórum, Képzés
39.	2015.12.03	Fórum, Képzés	Nyíradony	Civil szervezetek, vállalkozók, közsféra	HFS Fórum, Képzés
40.	2015.12.04	Fórum, Képzés	Debrecen	Civil szervezetek, vállalkozók, közsféra	HFS Fórum, Képzés
41.	2015.12.07	Fórum, Képzés	Debrecen	Civil szervezetek, vállalkozók, közsféra	HFS Fórum, Képzés
42.	2015.12.07	Konferencia	Álmosd	Munkaszervezet	Helyi Értéktár Konferencia
43.	2015.12.07	Megyei HACS találkozó	Debrecen	Megyei Helyi Akciócsoportok	Helyi Fejlesztési Stratégiák
44.	2015.12.08	Közyűlés	Nyíradony	Civil szervezetek, vállalkozók, közsféra	Helyi Fejlesztési Stratégia megtárgyalása, tervezet
45.*	2015.12.09	Interjú	Bocskai kert	Üveges Noémi	Egészséges életmód, betegségmegelőzés
46.	2015.12.09	Interjú	Bocskai kert	Bukovinszky Tamás	Konferenciaturizmus
47.*	2015.12.09	Interjú	Bocskai kert	Kiss Tibor	Sport-szolgáltatások, fiatalok sportolási igényei
48.	2015.12.09	Interjú	Bocskai kert	Záhonyiné Nagy Katalin	Térségek közötti együttműködés - turizmus
49.	2015.12.15	Interjú	Bocskai kert	BDSE	Civil szervezetek eszköz-igénye
50.*	2015.12.16	Interjú	Debrecen	Szabó Zsolt	Tépei civil szervezetek fejlesztési szándékai
51.	2015.12.18	Interjú	Nyíradony	Rácz Tibor	Vadászturizmus az Erdőpusztákon
52.	2016.01.04	Konferencia	Budapest	Munkaszervezet	Civil szervezetek támogatásai – NEA
53.	2016.01.11	Megyei HACS találkozó	Debrecen	Megyei Helyi Akciócsoportok	Helyi Fejlesztési Stratégiák
54.	2016.01.25	Interjú	Nyíradony	Barnucz Béla	Építőipar
55.	2016.01.28	Interjú	Nyíradony	Karozsán György	Sport-szolgáltatások, fiatal vállalkozók Nyíradonyban
56.	2016.02.03	Megyei HACS találkozó	Debrecen	Megyei Helyi Akciócsoportok	Helyi Fejlesztési Stratégiák, Mezőgazdasági termékek értéknövelése és erőforrás-hatékonyságának elősegítése a feldolgozásban

57.	2016.02.09	Országos HACS találkozó	Budapest	Országos Helyi Akciócsoportok	Szakmai Nap
58.	2016.02.15	Interjú	Nyírmártonfalva	Gajdos Gergely	Dohánytermelés, feldolgozás, helyi termékek
59.	2016.02.17	Interjú	Debrecen	Mazsu Gergely	Mikrotámogatások, előfinanszírozási problémák
60.*	2016.02.24	Interjú	Debrecen	Aba-Horváth István	Cigányság helyzete az illetékességi területen
61.*	2016.02.24	Interjú	Álmosd	Roma Láng Egyesület	Cigányság helyzete az illetékességi területen
62.*	2016.02.24	Interjú	Álmosd	Oláhné Balogh Tímea	Hátrányos helyzetű népcsoportok felzárkóztatása
63.*	2016.02.26	Interjú	Nyíradony	Integral System Art Kft.	Speciális igényű gyermekek esélyegyenlősége
64.	2016.03.10	Interjú	Nyírábrány	Községi Sportegyesület Nyírábrány	Sport, szabadidő, egészséges életmód - Nyírábrány
65.	2016.03.10	Parnertalálkozó	Debrecen	Megyei Helyi Akciócsoportok, határon átnyúló együttműködési partnerek	Térségek közötti együttműködési lehetőségek
66.	2016.03.11	Közyűlés	Nyíradony	Civil szervezetek, vállalkozók, közszféra	Helyi Fejlesztési Stratégia megtárgyalása - elfogadása
67.	2016.03.16	Interjú	Nyíradony	Nyíradony VVTK	Sport, szabadidő, egészséges életmód - Nyíradony
68.	2016.03.18	Interjú	Debrecen	Erdőpuszta Club Hotel	Térségi turisztikai tendenciák
69.*	2016.03.18	Interjú	Debrecen	Földesi Lovas Egyesület	Lovas turisztika, Bejárható Magyarország
70.*	2016.03.18	Interjú	Debrecen	Tóth Angéla	Családok szerepe Magyarországon, védőháló a családokért
71.*	2016.03.22	Interjú	Fűlöp	Popovics Ferencné	Hátrányos helyzetű, általános iskolai tanulók
72.	2016.03.23	Információs Nap	Nyíradony	Európa Kapu ETT tagjai	RO-HU pályázati lehetőségek, információk
73.	2016.03.29	Interjú	Debrecen	Kárándiné Botos Anita - NMI	Kulturális közfoglalkoztatás
74.	2016.03.30	Interjú	Nyíradony	Kálmándi Árpád	Sportegyesületi tevékenység, szükségletek kistelepüléseken
75.*	2016.04.04	Interjú	Tépe	Balogh András, polg.	Kistelepülések helyzete a vidéken

76.*	2016.04.05	Interjú	Bocskai kert	Szóllós Sándor, Baloghné Kiss Judit	Kistelepülések helyzete a vidéken
77.*	2016.04.06	Interjú	Sáránd	Dr. Bárándi Erika jegyző	Kistelepülések helyzete a vidéken
78.*	2016.04.07	Interjú	Hosszúpályi	Berényi András polg.	Kistelepülések helyzete a vidéken
79.	2016.04.07	Interjú	Hosszúpályi	Zara András	Sport, szabadidő, egészséges életmód - Hosszúpályi
80.	2016.04.07	Szakmai Nap	Nyíregyháza	Munkaszervezet	Szakmai Konzultációs Nap - Vidékfejlesztési Program
81.*	2016.04.11	Interjú	Kokad	Ozsváth István polg.	Tormatermelés az Érmelléken
82.	2016.04.11	Interjú	Bocskai kert	Egyházaink Vértanúinak Emléktemploma A.	Egyházak szerepe a vidékfejlesztésben
83.	2016.04.11	Interjú	Bocskai kert	Záhonyiné Nagy Katalin	Térségek közötti együttműködési lehetőségek
84.	2016.04.12	Műhelykonferencia	Ibrány	Munkaszervezet	VP Műhelykonferencia és Régiós értekezlet
85.*	2016.04.12	Fórum, Képzés	Tépe	Civil szervezetek, vállalkozók, közszéféra	HFS Fórum, Képzés
86.*	2016.04.13	Fórum, Képzés	Fülöp	Civil szervezetek, vállalkozók, közszéféra	HFS Fórum, Képzés
87.	2016.04.14	Megyei HACS találkozó	Debrecen	Megyei Helyi Akciócsoportok	Helyi Fejlesztési Stratégiák
88.	2016.04.14	Fórum, Képzés	Nyíradony	Civil szervezetek, vállalkozók, közszéféra	HFS Fórum, Képzés
89.*	2016.04.18	Fórum, Képzés	Hosszúpályi	Civil szervezetek, vállalkozók, közszéféra	HFS Fórum, Képzés
90.*	2016.04.20	Fórum, Képzés	Sáránd	Civil szervezetek, vállalkozók, közszéféra	HFS Fórum, Képzés
91.	2016.04.21	Fórum, Képzés	Nyíradony	Civil szervezetek, vállalkozók, közszéféra	HFS Fórum, Képzés
92.	2016.05.02	Interjú	Nyíradony	Hegedűs Renáta	Turisztikai tevékenység ösztönzése - tapasztalatok
93.	2016.05.03	Fórum, Képzés	Kokad	Civil szervezetek, vállalkozók, közszéféra	HFS Fórum, Képzés
94.	2016.05.04	Konzultáció	Budapest	Munkaszervezet	HFS tervezetek továbbfejlesztésének egyedi, minőségi továbbfejlesztési útmutatásai

95.	2016.05.05	Fórum, Képzés	Hajdúsámson	Civil szervezetek, vállalkozók, közszféra	HFS Fórum, Képzés
96.	2016.05.06	Interjú	Nyíradony	Gólya Györgyné	Helyi Iskolák fejlesztési szükségletei
97.	2016.05.06	Interjú	Nyíradony	Szent Mihály Iskola Alapítvány	Hátrányos helyzetű gyermekek segítése
98.	2016.05.06	Interjú	Nyíradony	Kondásné Erdei Mária Polgármester	Térségi rendezvények tapasztalatai
99.	2016.05.06	Interjú	Nyíradony	Tóth Lajos Árpád	Iskolás korú fiatalok esélyhez juttatása
100.	2016.05.06	Interjú	Nyíradony	Nádróné Sopronyi Andrea	Óvodás gyermekek vidéken
101.	2016.05.12	Interjú	Mikepércs	Dr. Vántus Tamás, jegyző	Debrecen környéki kistelepülések
102.	2016.05.17	Interjú	Derecske	Köles Krisztina	Iskolás gyerekek egyedi képzési lehetőségei
103.*	2016.05.19	Interjú	Nyíradony	Susztér Szabolcs	Egyházak szerepe a vidékfejlesztésben
104.	2016.05.24	LESZ Közgyűlés	Kecskemét	Munkaszervezet	Helyi Fejlesztési Stratégiák
105.	2016.05.26	Elnökségi ülés	Debrecen	Elnökség	Helyi Fejlesztési Stratégiák, fejlesztési szükségletek
106.	2016.05.31	Közgyűlés	Debrecen	Civil szervezetek, vállalkozók, közszféra	Helyi Fejlesztési Stratégia elfogadása

*Társadalmi kirekesztődéssel veszélyeztetett csoportok bevonása a tervezésbe

3. ábra
HFS tervezéssel kapcsolatos események listája

Dél-Nyírség, Erdőpuszták LEADER Egyesület

„Az adatszolgáltatási kötelezettséggel érintett adatok” – I. adatszolgáltatás

Helyi Fejlesztési Stratégiák elkészítésének támogatása

1. A HFS elkészítését megalapozó megtartott képzések száma, címe, témaköre:

A Dél-Nyírség, Erdőspuszták LEADER Egyesület a Helyi Fejlesztési Stratégiájának elkészítését megalapozó rendezvényeinek első témái mindig tudásmegosztások voltak, melyek a következő témákat ölelték fel:

- Vidékfejlesztési Program ismertetése (intézkedések és céljaik, prioritások, célkitűzések)
- Projektek finanszírozási lehetőségei
- CLLD fejlesztési eszköz bemutatása, illetve a CLLD/LEADER projektek szerepe a Vidékfejlesztési Programban.

A találkozók második fő témája az Egyesület illetékességi területén végrehajtandó Helyi Fejlesztési Stratégiája (HFS) volt. Kifejtésre került a HFS megtervezésének, elkészítésének, és az Irányító Hatósággal történő jóváhagyásának a várható folyamata, illetve a kidolgozás aktualitásairól értekeztek a résztvevők. Megfogalmazhatták saját szervezetük, illetve a településük szükségleteit, kiaknázandó lehetőségeiket, fejlesztési potenciált magukban hordó helyi értékeiket.

A találkozó végeztével az egyéni projektötletek és javaslatok átbeszélésére is lehetőséget biztosított a munkaszervezet. Segítséget tudunk nyújtani az ötletek megfogalmazásában, a különböző űrlapok (projektötlet adatlap, csatlakozási szándéknyilatkozat, kérdőívek) kitöltésében.

A rendezvények szakmai anyagait (projektadatlap, VP tájékoztató, etc.) elérhetővé tettük a honlapunkon, illetve a résztvevők számára a helyszínen kiosztásra kerültek.

2015.11.01. (Projekt megvalósításának kezdete) és 2016.03.11. (HFS draft elfogadása, közgyűlés) között tudásmegosztáshoz kapcsolódó rendezvények száma: 10 db.

Időpont, helyszín, rendezvény címe:

2015.11.03. Hajdúsámson – „Roadshow”

2015. 11.27. Hajdúhadház – „Roadshow”

2015.11.30. Derecske – „Roadshow”

2015. 12.01. Bocskai kert – „Roadshow”

2015.12.01. Fülöp – „Roadshow”

2015.12.02. Létavértes – „Roadshow”

2015.12.03. Nyíradony – „Roadshow”

2015.12.04. Debrecen – „Roadshow”

2015.12.07. Debrecen – „Roadshow”

2015.12.09. Bocskai kert – „Roadshow”

2. A HFS elkészítését segítő képzéseken résztvevők száma partnerségi szektor szerint (önkormányzati-, civil-, vállalkozói szféra) település szerint:

Az 1. pontban megjelölt rendezvényeken a résztvevők száma szektorok szerint:

- Önkormányzati szféra: 7 fő
- Civil szféra: 25 fő
- Vállalkozói szféra: 26 fő

Település	Önkormányzati sz.	Civil sz.	Vállalkozói sz.
Álmosd	0	1	0
Bagamér	0	0	0
Bocskai kert	1	4	5
Debrecen	0	0	1
Derecske	1	1	1
Esztár	0	0	0
Fülöp	1	8	10
Hajdúbagos	0	0	0
Hajdúhadház	1	2	2
Hajdúsámson	1	2	1
Hosszúpályi	0	0	0
Kismarja	0	0	0
Kokad	0	0	0
Konyár	0	0	0
Létavértes	1	2	2
Mikepércs	0	0	0
Monostorpályi	0	0	0
Nyírábrány	0	0	2
Nyíracsad	0	0	1
Nyíradony	0	3	0
Nyírmártonfalva	1	0	0
Pocsaj	0	0	0
Sáránd	0	0	0
Téglás	0	0	0
Tépe	0	2	0
Újléta	0	0	0
Vámospércs	0	0	1
Összesen	7	25	26

3. HFS alátámasztását szolgáló elkészült tanulmányok (elemzések, adatgyűjtések) címe, témaköre:

„Helyzetfeltárás kérdőív” – kérdőíves adatgyűjtés – témakör: általános

„Helyi gazdaság felmérése” – kérdőíves adatgyűjtés – témakör: gazdaság

„Projektötletek” gyűjtése – témakör: általános

„Civil lista” – adatgyűjtés – illetékességi területi civil szervezetei, 1%-ra jogosult civil szervezetek felmérése – témakör: civil szektor, társadalmi, esélyegyenlőségi

4. A HFS elkészítését segítő konzultációk, fórumok száma, témaköre:

A fórumokon és rendezvények során a résztvevők a fent említett tudásmegosztások után előadást hallhattak a Dél-Nyírség, Erdőspuszták LEADER Egyesület Helyi Akciócsoport működéséről, eddigi tevékenységének bemutatásáról. Ezen felül az Egyesület illetékességi területén végrehajtandó Helyi Fejlesztési Stratégiája (HFS) volt a fő téma. Kifejtésre került a HFS megtervezésének, elkészítésének és az Irányító Hatósággal történő jóváhagyásának a várható menetrendje és mérföldkövei, illetve a kidolgozás aktualitásairól értekeztek a résztvevők, megfogalmazhatták saját szervezetük, illetve a településük szükségleteit, kiaknázandó lehetőségeiket, fejlesztési potenciált magukban hordó helyi értékeiket.

A találkozó végeztével az egyéni projektötletek és javaslatok átbeszélésére is lehetőséget biztosított a munkaszervezet. Segítséget tudunk nyújtani az ötletek megfogalmazásában, a különböző űrlapok (projektötlet adatlap, csatlakozási szándéknyilatkozat, kérdőívek) kitöltésében.

A HFS elkészülését segítő konzultációk több csoportja is ide sorolható [2015.11.01. (Projekt megvalósításának kezdete) és 2016.03.11. (HFS draft elfogadása, közgyűlés) között]:

Közyűlések: 2 db

- 2015.12.08. Nyíradony – közgyűlés, előadás a HFS-ről, VP-ről, EFOP-ról aktualitásokról
- 2016.03.11. Nyíradony – közgyűlés, előadás a HFS-ről, VP-ről, EFOP-ról aktualitásokról, draft megtárgyalása és elfogadása

Fórumok: (Időpont, helyszín, címe): 10db

- 2015.11.03. Hajdúsámson – „Roadshow” - HFS
- 2015. 11.27. Hajdúhadház – „Roadshow” - HFS
- 2015.11.30. Derecske – „Roadshow” - HFS
- 2015. 12.01. Bocskai kert – „Roadshow” - HFS
- 2015.12.01. Fülöp – „Roadshow” - HFS
- 2015.12.02. Létavértes – „Roadshow” - HFS
- 2015.12.03. Nyíradony – „Roadshow” - HFS
- 2015.12.04. Debrecen – „Roadshow” - HFS
- 2015.12.07. Debrecen – „Roadshow” - HFS
- 2015.12.09. Bocskai kert – „Roadshow” - HFS

Hajdú-Bihar megyei HACS konzultációk: 5 db

- 2015.11.09. Debrecen – Megyei HACS értekezlet- HFS
- 2015.12.07. Debrecen – Megyei HACS értekezlet- HFS
- 2016.01.11. Debrecen – Megyei HACS értekezlet- HFS
- 2016.02.03. Debrecen – Megyei HACS értekezlet- HFS
- 2016.03.10. Debrecen – Megyei HACS értekezlet (Partnertalálkozó együttműködési projektekhez) – VP M19.3.

Személyes konzultációk: Ügyfélfogadási időben, a munkaszervezeti irodában, folyamatosan lehetőséget biztosítottunk/biztosítunk az egyéni, személyes konzultációkra.

(A munkaszervezet részvétele szakmai eseményeken:

- 2015.12.07. Álmosd - Helyi Értékek Konferencia
- 2016.02.05. Nyíregyháza – TOP-GINOP egyeztetés
- 2016.02.09 Budapest – HFS szakmai nap [Herman O. Int.])

Témakörök szerint (közgyűlések, fórumok, megyei HACS értekezletek):

1. Általános – 15 db

2. Specifikus – 2db

- a. Gazdaság: 1db
- b. Társadalmi: 0 db
- c. Környezeti: 0 db
- d. Esélyegyenlőség: 1 db

Összesen: 17 db

5. A HFS elkészítését segítő konzultációkon, fórumokon résztvevők száma település és partnerségi szektor szerint (önkormányzati-, civil-, vállalkozói szféra):

Hajdú-Bihar megyei HACS konzultációkon résztvevők száma:

- Önkormányzati szféra: 1 fő
- Civil szféra: 32 fő
- Vállalkozói szféra: 5 fő

A közgyűléseken, fórumokon (rendezvényeken) a résztvevők száma szektorok szerint:

- Önkormányzati szféra: 41 fő
- Civil szféra: 60 fő
- Vállalkozói szféra: 70 fő

Település	Önkormányzati sz.	Civil sz.	Vállalkozói sz.

Álmosd	1	2	1
Bagamér	0	0	0
Bocskai kert	3	5	9
Debrecen	0	1	2
Derecske	4	1	3
Esztár	0	0	1
Fülöp	3	11	10
Hajdúbagos	0	0	0
Hajdúhadház	2	2	3
Hajdúsámson	5	4	1
Hosszúpályi	2	5	3
Kismarja	0	0	0
Kokad	1	0	1
Konyár	0	0	0
Létavértes	3	5	4
Mikepércs	2	0	7
Monostorpályi	2	2	2
Nyírábrány	2	1	5
Nyíracsad	2	2	4
Nyíradony	2	14	7
Nyírmártonfalva	2	1	3
Pocsaj	1	2	1
Sáránd	1	0	0
Téglás	0	0	0
Tépe	1	2	0
Újléta	1	0	0
Vámospércs	1	0	3
Összesen	41	60	70

4. ábra

I. Három szektor bevonása a tervezésbe (Kifizetési kérelem 6. számú melléklete alapján)

Dél-Nyírség, Erdőpuszták LEADER Egyesület

„Az adatszolgáltatási kötelezettséggel érintett adatok” – II. adatszolgáltatás
Helyi Fejlesztési Stratégiák elkészítésének támogatása

1. A HFS elkészítését megalapozó megtartott képzések száma, címe, témaköre:

A Dél-Nyírség, Erdőspuszták LEADER Egyesület a Helyi Fejlesztési Stratégiájának elkészítését megalapozó rendezvényeinek első témái mindig tudásmegosztások voltak, melyek a következő témákat ölelték fel:

- Vidékfejlesztési Program ismertetése (intézkedések és céljaik, prioritások, célkitűzések)
- Projektek finanszírozási lehetőségei
- CLLD fejlesztési eszköz bemutatása, illetve a CLLD/LEADER projektek szerepe a Vidékfejlesztési Programban.

A találkozók második fő témája az Egyesület illetékességi területén végrehajtandó Helyi Fejlesztési Stratégiája (HFS) volt. Kifejtésre került a HFS megtervezésének, elkészítésének, és az Irányító Hatósággal történő jóváhagyásának a várható folyamata, illetve a kidolgozás aktualitásairól értekeztek a résztvevők. Megfogalmazhatták saját szervezetük, illetve a településük szükségleteit, kiaknázandó lehetőségeiket, fejlesztési potenciált magukban hordó helyi értékeiket.

A találkozó végeztével az egyéni projektötletek és javaslatok átbeszélésére is lehetőséget biztosított a munkaszervezet. Segítséget tudunk nyújtani az ötletek megfogalmazásában, a különböző űrlapok (projektötlet adatlap, csatlakozási szándéknyilatkozat, kérdőívek) kitöltésében.

A rendezvények szakmai anyagait (projektadatlap, VP tájékoztató, etc.) elérhetővé tettük a honlapunkon, illetve a résztvevők számára a helyszínen kiosztásra kerültek.

2016.03.11. (HFS draft elfogadása, közgyűlés) és 2016.05.31 (Végleges Stratégia elfogadása, közgyűlés) között tudásmegosztáshoz kapcsolódó rendezvények száma: 8 db.

Időpont, helyszín, rendezvény címe:

2016.04.12. - Tépe – „Roadshow”

2016.04.13. – Fülöp - „Roadshow”

2016.04.14. – Nyíradony – „Roadshow”

2016.04.18. – Hosszúpályi – „Roadshow”

2016.04.20. – Sáránd – „Roadshow”

2016.04.21. – Nyíradony - „Roadshow”

2016.05.03. – Kokad - „Roadshow”

2016.05.05. – Hajdúsámson – „Roadshow”

2. A HFS elkészítését segítő képzéseken résztvevők száma partnerségi szektor szerint (önkormányzati-, civil-, vállalkozói szféra) település szerint:

Az 1. pontban megjelölt rendezvényeken a résztvevők száma szektorok szerint:

- Önkormányzati szféra: 11 fő
- Civil szféra: 23 fő
- Vállalkozói szféra: 13 fő

Település	Önkormányzati sz.	Civil sz.	Vállalkozói sz.
Álmosd	0	0	0
Bagamér	0	0	0
Bocskai kert	0	4	0
Debrecen	0	1	0
Derecske	0	0	1
Esztár	0	0	0
Fülöp	1	3	3
Hajdúbagos	0	0	0
Hajdúhadház	0	0	0
Hajdúsámson	1	1	1
Hosszúpályi	1	4	2
Kismarja	0	0	0
Kokad	0	0	6
Konyár	0	1	0
Létavértes	0	0	0
Mikepércs	1	0	0
Monostorpályi	0	0	0
Nyírábrány	0	0	0
Nyíracsad	0	0	0
Nyíradony	0	1	0
Nyírmártonfalva	1	0	0
Pocsaj	0	0	0
Sáránd	4	4	0
Téglás	0	0	0
Tépe	2	4	0
Újléta	0	0	0
Vámospércs	0	0	0
Összesen	11	23	13

3. HFS alátámasztását szolgáló elkészült tanulmányok (elemzések, adatgyűjtések) címe, témaköre:

„Helyzetfeltárás kérdőív” – kérdőíves adatgyűjtés – témakör: általános

„Helyi gazdaság felmérése” – kérdőíves adatgyűjtés – témakör: gazdaság

„Projektötletek” gyűjtése – témakör: általános

„Civil lista” – adatgyűjtés – illetékességi területi civil szervezetei, 1%-ra jogosult civil szervezetek felmérése – témakör: civil szektor, társadalmi, esélyegyenlőségi

4. A HFS elkészítését segítő konzultációk, fórumok száma, témaköre:

A fórumokon és rendezvények során a résztvevők a fent említett tudásmegosztások után előadást hallhattak a Dél-Nyírség, Erdőpuszták LEADER Egyesület Helyi Akciócsoport működéséről, eddigi tevékenységének bemutatásáról. Ezen felül az Egyesület illetékességi területén végrehajtandó Helyi Fejlesztési Stratégiája (HFS) volt a fő téma. Kifejtésre került a HFS megtervezésének, elkészítésének és az Irányító Hatósággal történő jóváhagyásának a várható menetrendje és mérföldkövei, illetve a kidolgozás aktualitásairól értekeztek a résztvevők, megfogalmazhatták saját szervezetük, illetve a településük szükségleteit, kiaknázandó lehetőségeiket, fejlesztési potenciált magukban hordó helyi értékeiket.

A találkozó végeztével az egyéni projektötletek és javaslatok átbeszélésére is lehetőséget biztosított a munkaszervezet. Segítséget tudtunk nyújtani az ötletek megfogalmazásában, a különböző űrlapok (projektötlet adatlap, csatlakozási szándéknyilatkozat, kérdőívek) kitöltésében.

A HFS elkészülését segítő konzultációk több csoportja is ide sorolható [2016.03.11. (HFS draft elfogadása, közgyűlés) és 2016.05.31 (Végleges Stratégia elfogadása, közgyűlés) között]:

Közyűlések: 1 db

- 2016.05.31. Nyíradony – közgyűlés, előadás a HFS-ről, VP-ről, EFOP-ról aktualitásokról, Stratégia

Fórumok: (Időpont, helyszín, címe): 9 db

- 2016.04.12. - Tépe – „Roadshow” - HFS
- 2016.04.13. – Fülöp - „Roadshow” - HFS
- 2016.04.14. – Nyíradony – „Roadshow” - HFS
- 2016.04.18. – Hosszúpályi – „Roadshow” - HFS
- 2016.04.20. – Sáránd – „Roadshow” - HFS
- 2016.04.21. – Nyíradony - „Roadshow” - HFS
- 2016.05.03. – Kokad - „Roadshow” – HFS
- 2016.05.05. – Hajdúsámson „Roadshow” – HFS

Hajdú-Bihar megyei HACS konzultációk: 1 db

- 2016.04.14. Debrecen – Megyei HACS értekezlet- HFS

Személyes konzultációk: Ügyfelfogadási időben, a munkaszervezeti irodában, folyamatosan lehetőséget biztosítottunk/biztosítunk az egyéni, személyes konzultációkra.

A munkaszervezet részvétele szakmai eseményeken:

- 2016.03.23. - Információs Nap - Nyíradony (RO-HU pályázati lehetőségek, információk)
- 2016.04.07. - Szakmai VP Nap - Nyíregyháza
- 2016.04.12. - Műhelykonferencia és Régiós értekezlet - Ibrány
- 2016.05.04. - HFS Konzultáció - Budapest
- 2016.05.24. - LESZ Közgyűlés - Kecskemét

Témakörök szerint (közgyűlések, fórumok, megyei HACS értekezletek): (11 db)

1. Általános – 6 db

2. Specifikus – 5 db

- a. Gazdaság: 2 db
- b. Társadalmi: 1 db
- c. Környezeti: 1 db
- d. Esélyegyenlőség: 1 db

Összesen: 11 db

5. A HFS elkészítését segítő konzultációkon, fórumokon résztvevők száma település és partnerségi szektor szerint (önkormányzati-, civil-, vállalkozói szféra):

Hajdú-Bihar megyei HACS konzultációkon résztvevők száma:

- Önkormányzati szféra: 0 fő
- Civil szféra: 6 fő
- Vállalkozói szféra: 0 fő

A közgyűléseken, fórumokon (rendezvényeken) a résztvevők száma szektorok szerint:

- Önkormányzati szféra: 28 fő
- Civil szféra: 55 fő
- Vállalkozói szféra: 28 fő

Település	Önkormányzati sz.	Civil sz.	Vállalkozói sz.
Álmosd	0	0	0
Bagamér	0	0	0
Bocskai kert	1	8	2
Debrecen	1	3	2
Derecske	2	0	2
Esztár	0	0	0
Fülöp	1	7	0
Hajdúbagos	0	0	0
Hajdúhadház	0	0	0

Hajdúsámson	2	2	2
Hosszúpályi	2	6	2
Kismarja	0	0	0
Kokad	1	1	7
Konyár	1	1	0
Létavértes	0	3	1
Mikepércs	3	3	4
Monostorpályi	0	0	0
Nyírábrány	1	3	2
Nyíracsad	1	2	3
Nyíradony	1	8	0
Nyírmártonfalva	2	0	1
Pocsaj	0	0	0
Sáránd	5	4	0
Téglás	0	0	0
Tépe	2	4	0
Újléta	1	0	0
Vámospércs	1	0	0
Összesen	28	55	28

Kelt: Nyíradony, 2016.05.31.

5. ábra

II. Három szektor bevonása a tervezésbe (Kifizetési kérelem 6. számú melléklet alapján)

2015.09.01. és 2016. 0531 között beérkezett kérdőívek eredményei		
Típus	Általános	Helyi gazdaság
Darabszám	Köz: 11, Civil 8, Üzleti: 23	Üzleti 23
A terület erősségei	Határmenti helyzet, Debrecen ide tartozik, Erdők és vadgazdálkodás, Mezőgazdaság, Kiváló napenergia potenciál	Debrecen ide tartozik. Mezőgazdaságilag hasznosítható földek
A terület gyengeségei	Határmenti, periférikus helyzet; Sok a mélyszegénységben élő; Rossz utak	Képzetlen munkaerő; Elvándorlás; Pénztelenség; egyre gyakoribb aszályok
A terület lehetőségei	Debrecen és Nagyvárad; Vidéki élet, nyugalom felértékelődése és ennek hatása a falusi turizmusra; Megújuló energiák	Határon átnyúló gazdasági együttműködések; Megújuló energia egyre költségkímélőbb lesz; Helyi termékek iránt nő a kereslet

A területre vonatkozó veszélyek	Rossz utak továbbra sem lesznek felújítva	Rossz utak; Központosítások miatt kisebb figyelem a vidékre
Elérendő célok	Jobb utak; Jobb fizetések; Jobb életkörülmények; Egyszerűbb, átlagembernek is elérhető pályázatok	Több bevétel a fogyasztás növekedésével; Egyszerűbb pályázatok/támogatások; Fiatalok helyben tartása; Átlátható pályázati rendszer
Együttműködések javasolt tématerületei	Lovas turizmus; Magyar-magyar barátságok; Kárpát-medencei együttműködések - "Nagymagyarország"	Turizmus; Határátkelő helyek fejlesztésével több export/piaci kapcsolatok
2007-2013-as programozási időszakban nyújtott be kérelmet?	26 igen	17 igen
Ezek közül támogatásra ítélt	18	12

6. ábra

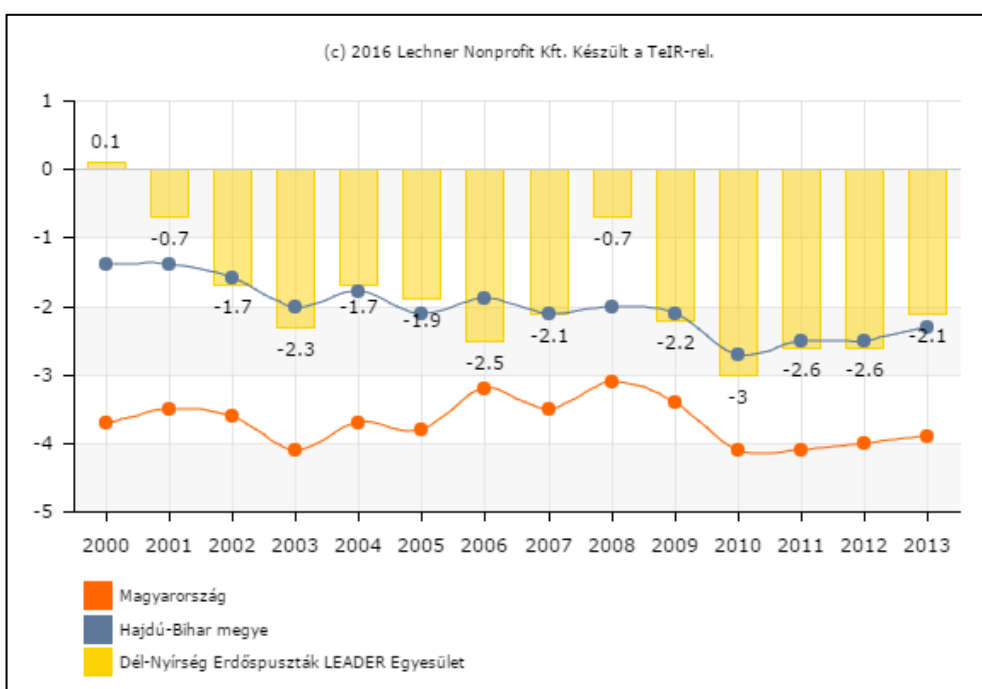
2015.09.01. és 2016. 0531 között beérkezett kérdőívek eredményeinek rövid összefoglalása

2015.09.01 és 2016.05.31. között beérkezett projektadatlapok		
1.	Versenyképes vállalkozások, térségi gazdaságfejlesztés	17
2.	Vágópontok kialakítása	9
3.	Helyi termékekkel kapcsolatos fejlesztések	37
4.	Turizmus: szálláshely, tematikus útvonalak, attrakciók, marketing	36
5.	Civil szervezetek tevékenységének fejlesztése, közösségi terek	94
6.	Településkép, épület felújítás, megújuló energiák használatával	28
7.	Életminőség javítása, leszakadó társadalmi csoportok	14
8.	Szociális lakások, bérlakások	6
9.	Piacok kialakítása	6
10.	Térfigyelő kamerarendszer	4
11.	Templomfelújítás	7
12.	Programok, rendezvények	24
13.	Civil szervezetek hosszú távú feladatellátása	2
14.	Egészségügyi, prevenciós és rehabilitációs tevékenység	1
15.	Önkormányzati utak felújítása, karbantartása	2
16.	Ravatalozó felújítása	3
17.	Erdei iskola	1

18.	Falusi pláza, vállalkozói udvar/épület	1
19.	Elektromos gépjárművek/munkagépek beszerzése	1
20.	Fürdőközpont létrehozása	1
21.	Közkonyha fejlesztése	1
22.	Lakópark építése	1
23.	Napközi és bölcsőde építése	1
24.	Könyvkiadás	1
Összesen		298

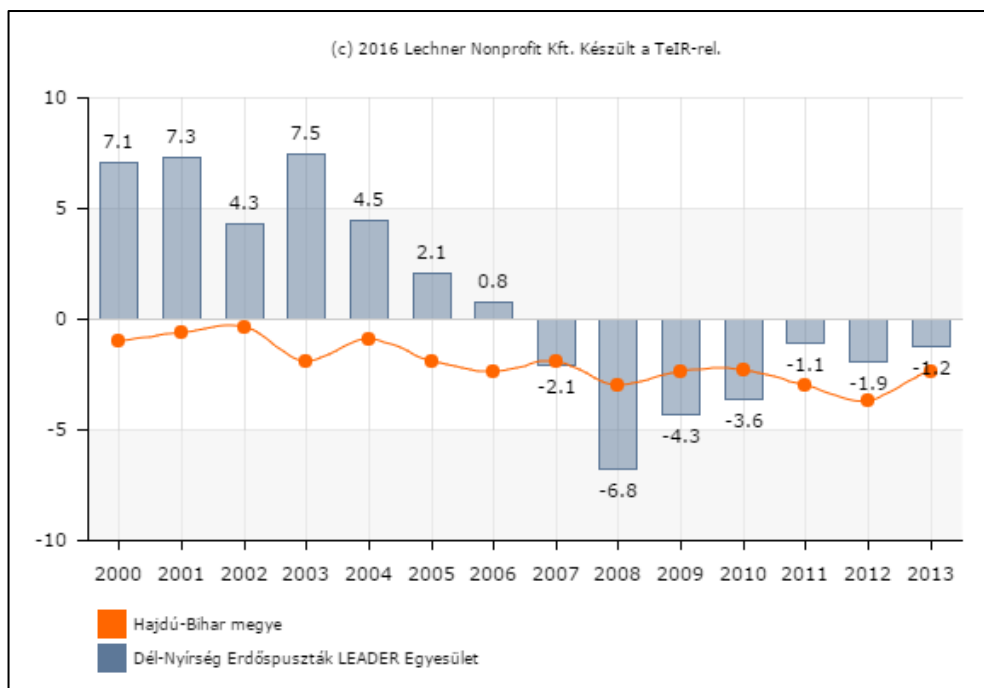
7. ábra

2015.09.01 és 2016.05.31. között beérkezett projektadatok – témák szerint

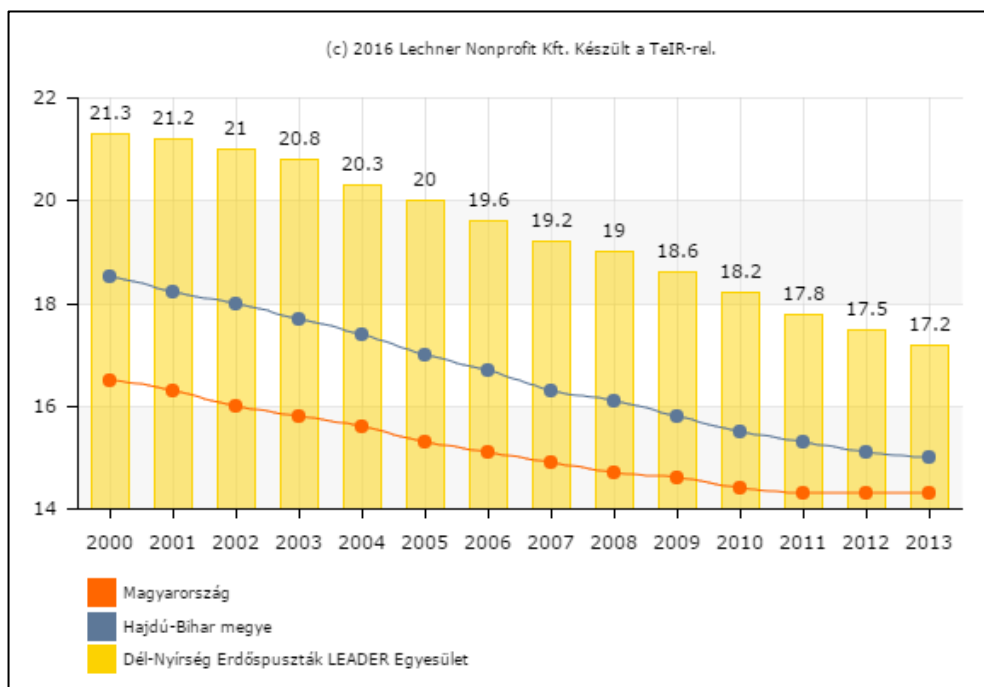

8. ábra

Természetes szaporodás, fogyás (ezrelék)

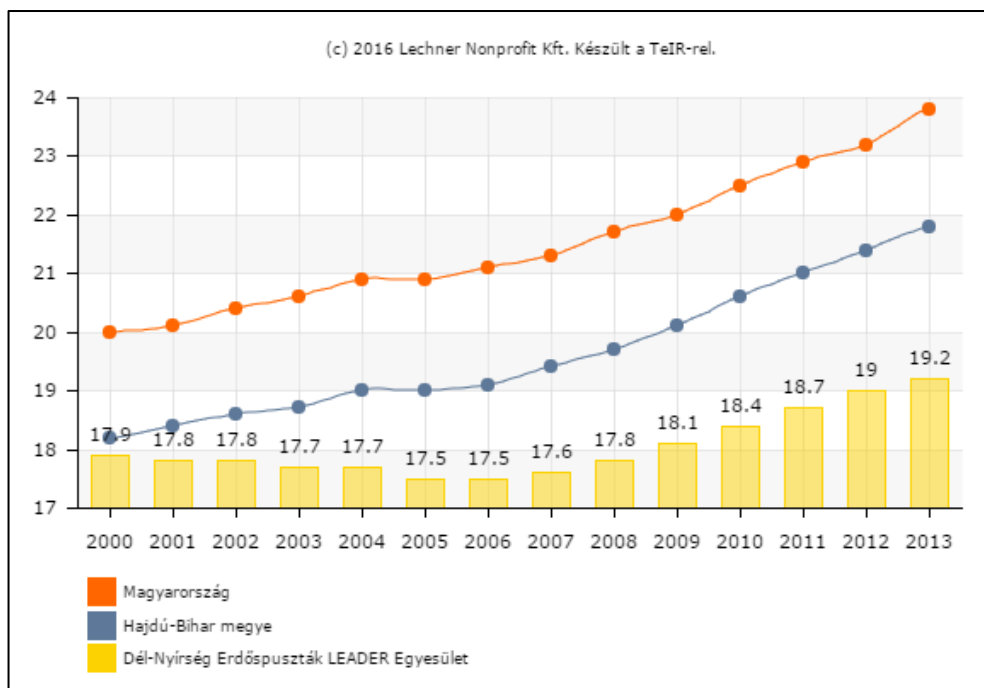

9. ábra
Vándorlási egyenleg (ezrelék)

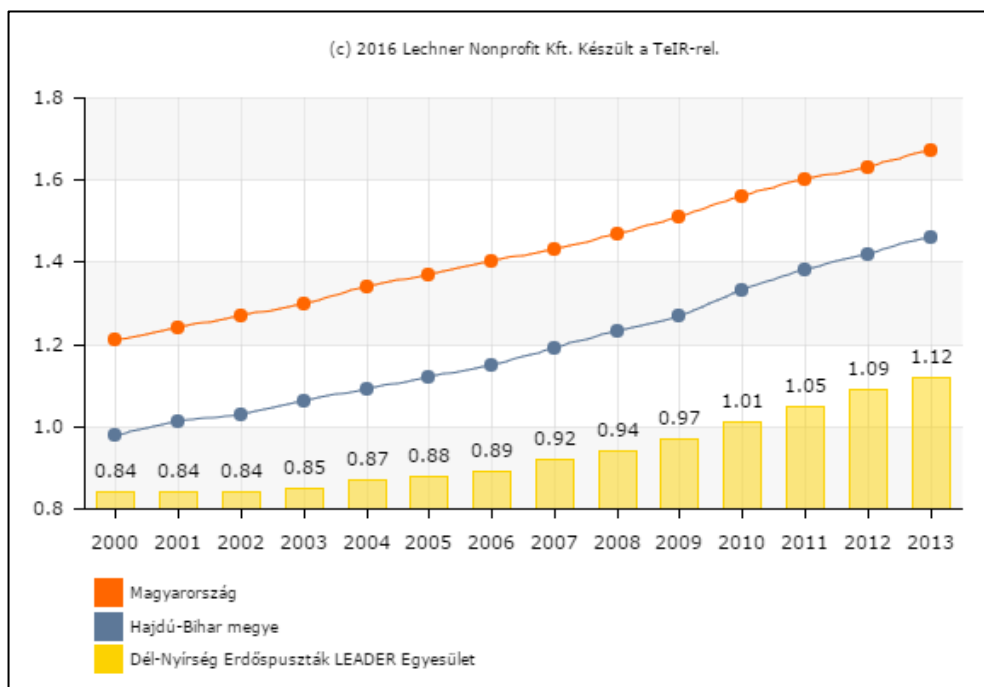

10. ábra
Állandó népességben belül a 0-14 évesek aránya (%)

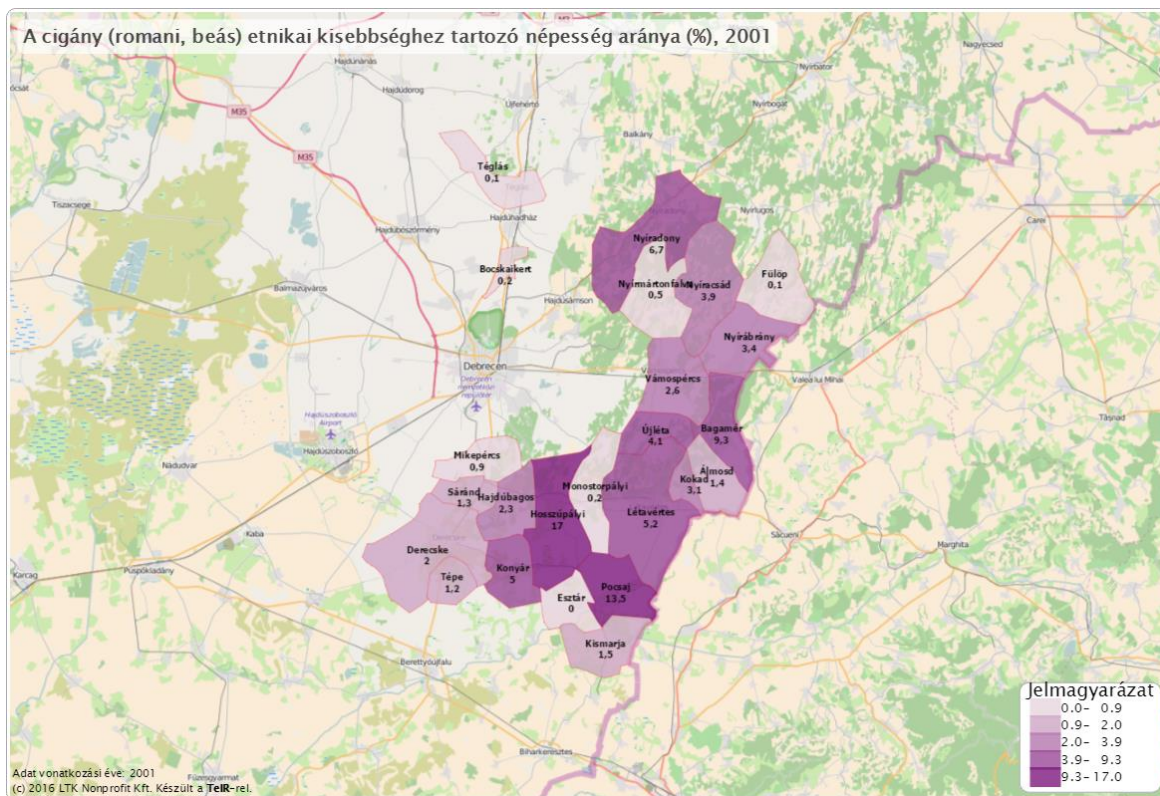

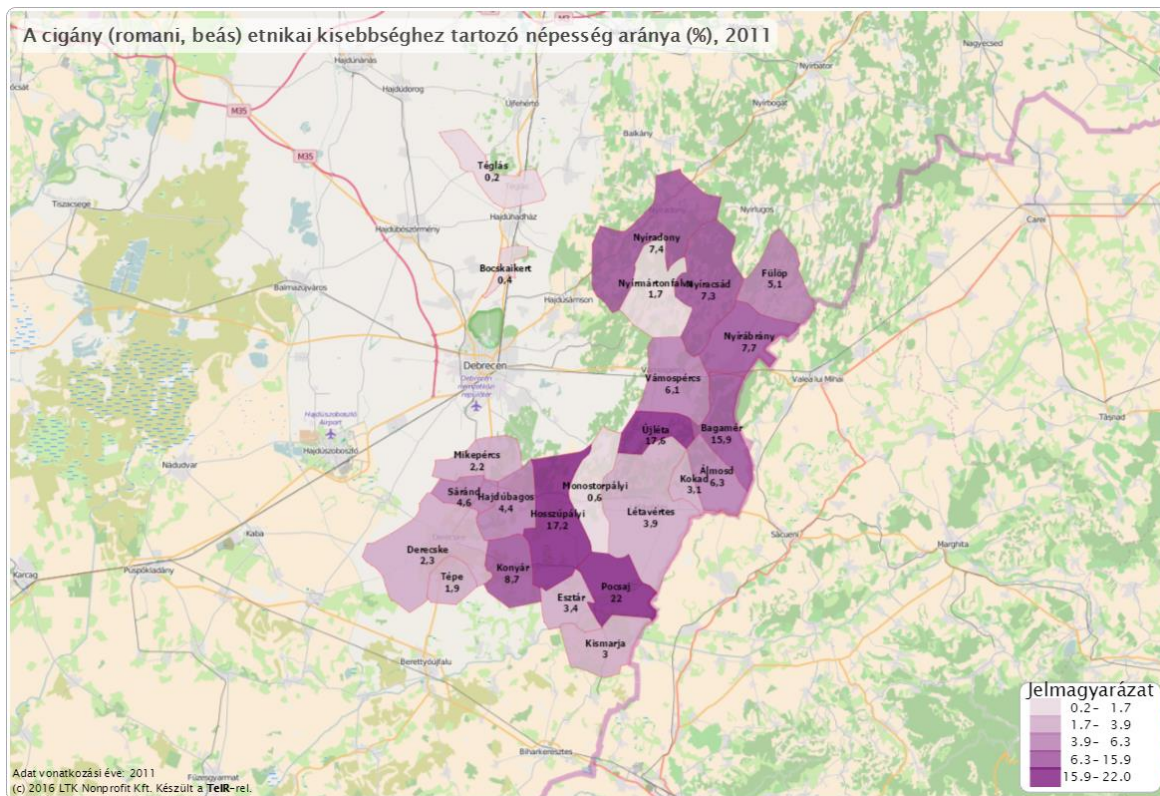
11. ábra
 Állandó népességben belül a 60-x évesek aránya (%)

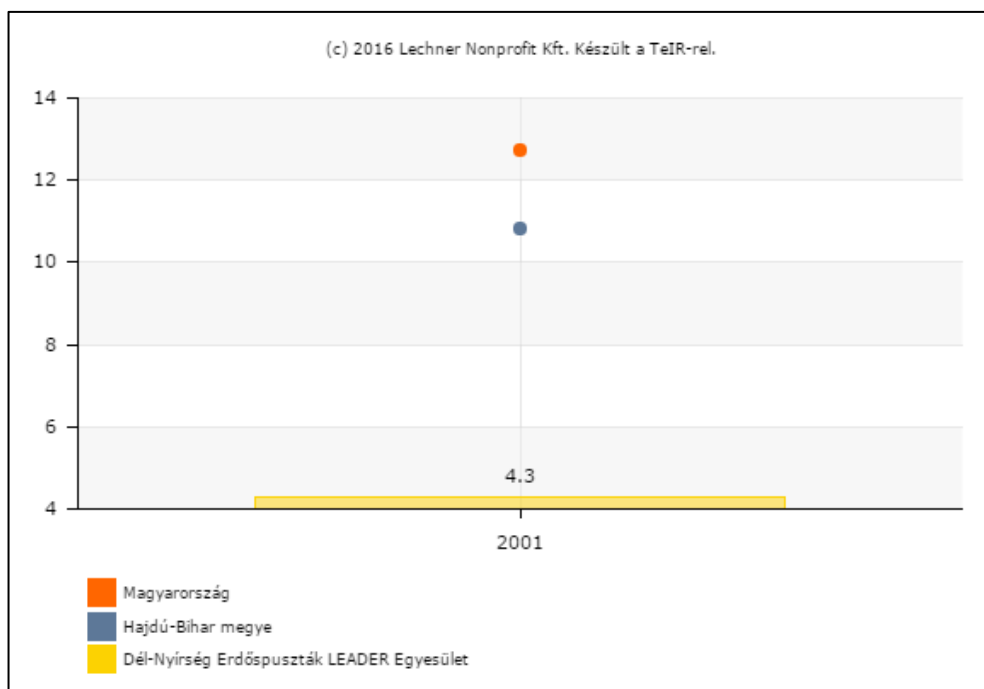
12. ábra
 Öregségi mutató, (száz 0-14 évesre jutó 60-x éves)

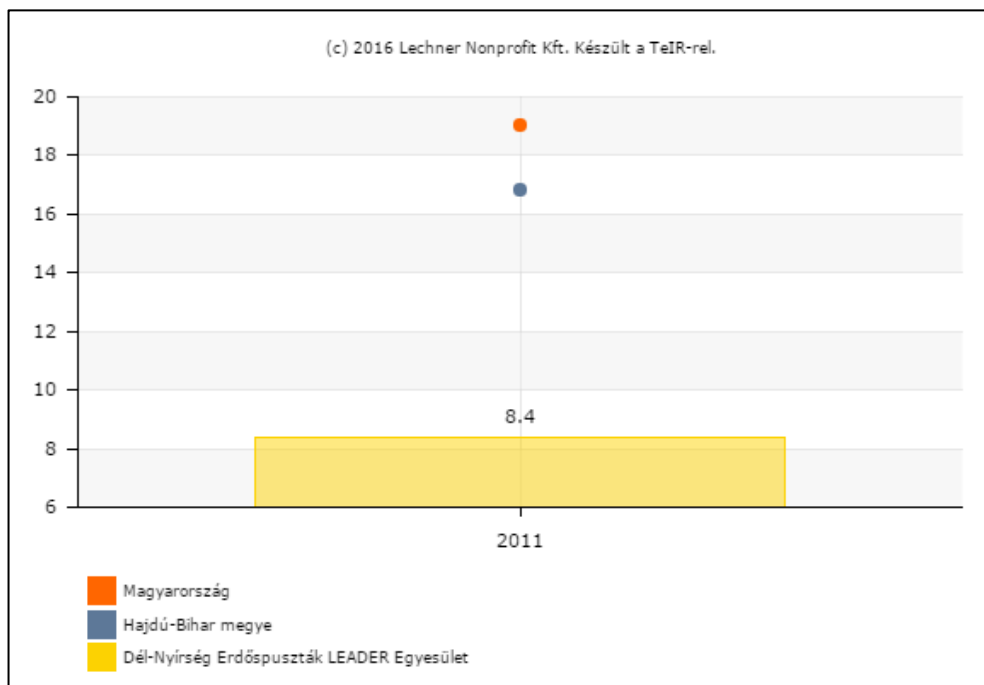
13. ábra
A cigány (romani, beás) etnikai kisebbséghez tartozó népesség aránya (%), 2001

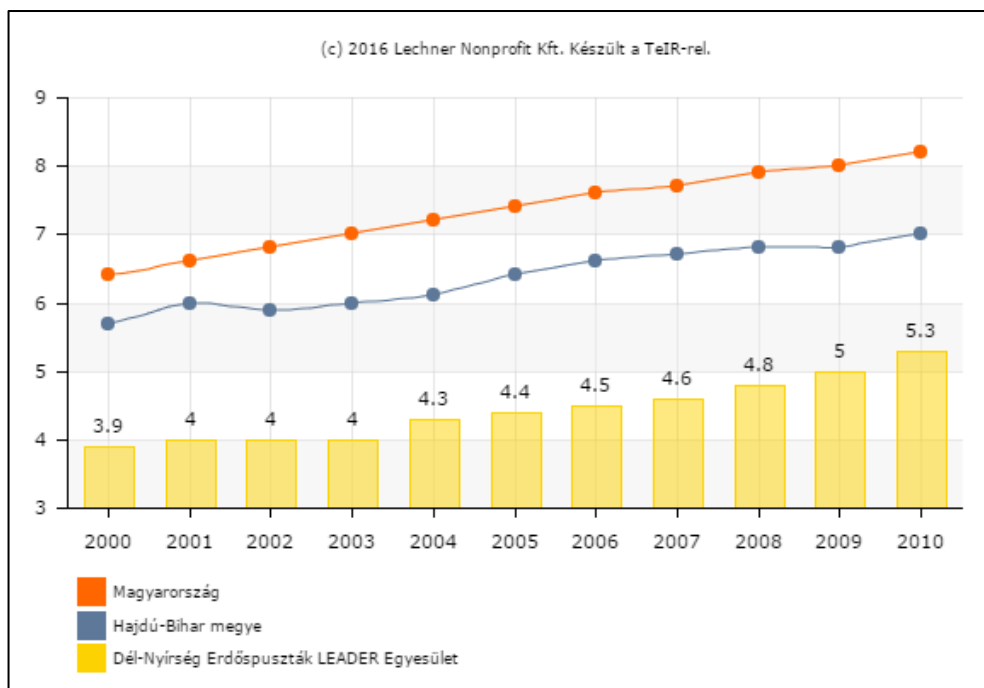
14. ábra
A cigány (romani, beás) etnikai kisebbséghez tartozó népesség aránya (%), 2011

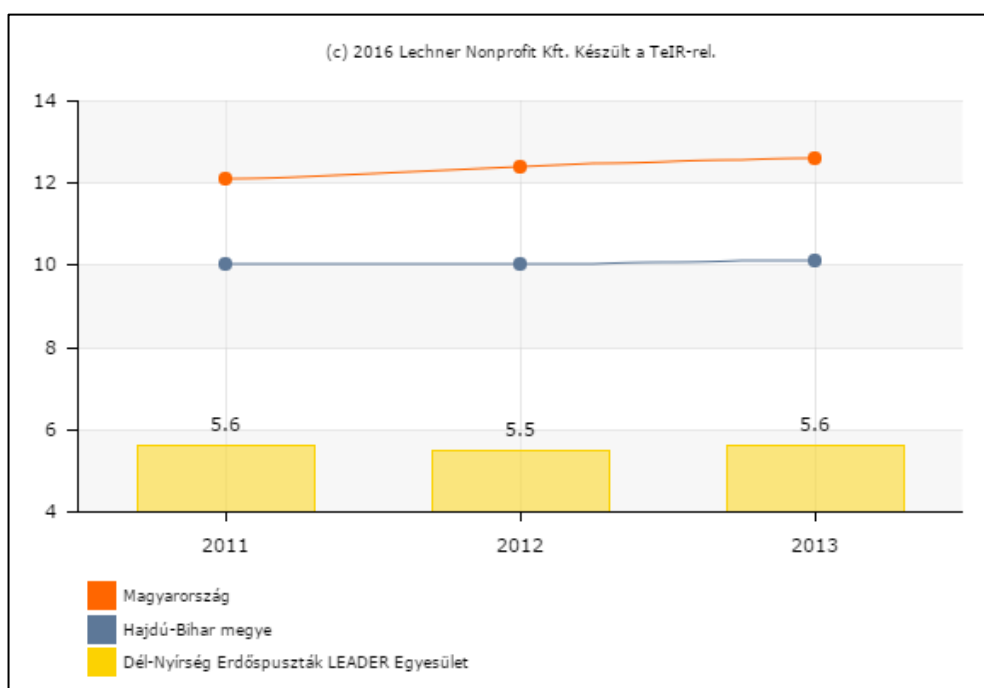
15. ábra
Felsőfokú végzettségű 25 éves és idősebb népesség aránya (%), 2001

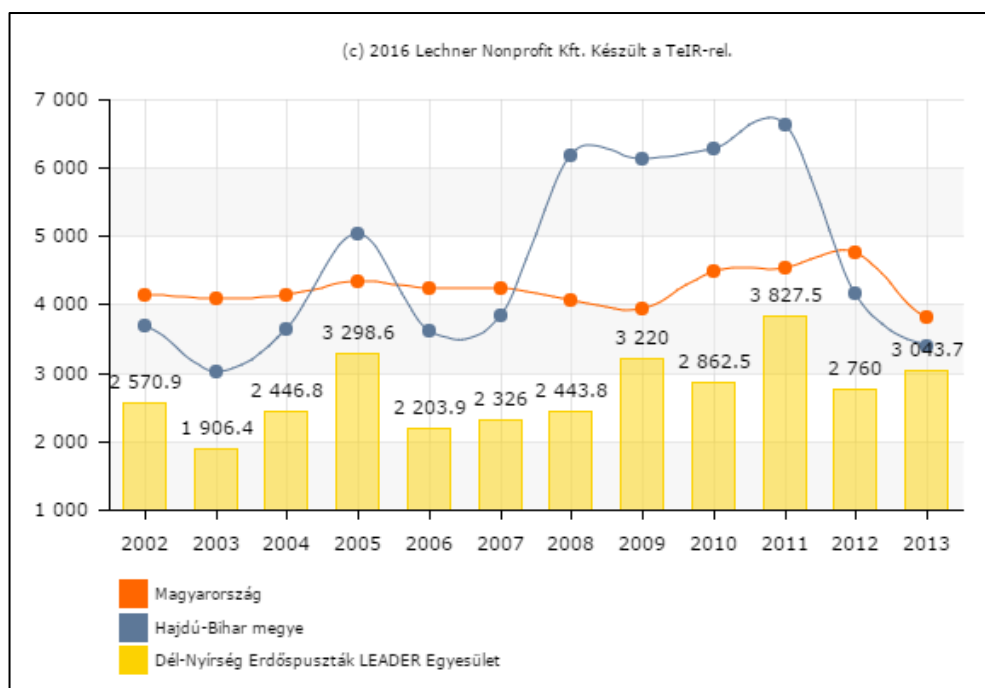
16. ábra
Felsőfokú végzettségű 25 éves és idősebb népesség aránya (%), 2011

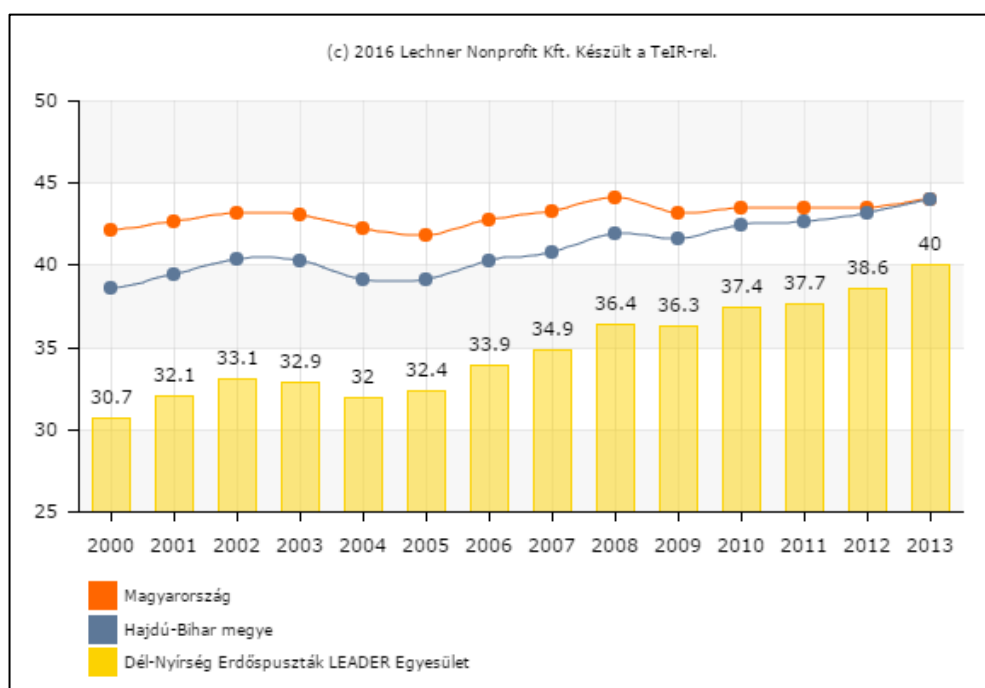
17. ábra
Regisztrált nonprofit szervezetek ezer lakosra jutó száma (db), 2010-ig

18. ábra
Regisztrált nonprofit szervezetek ezer lakosra jutó száma (db), 2011-től

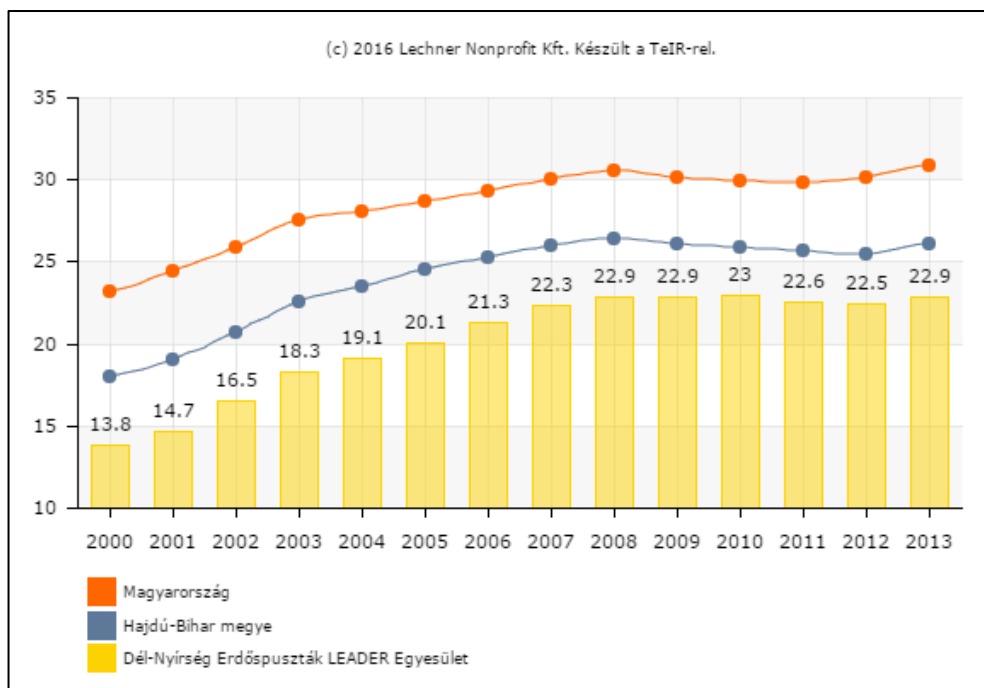

19. ábra
A regisztrált bűncselekmények száma, ezer lakosra (db)

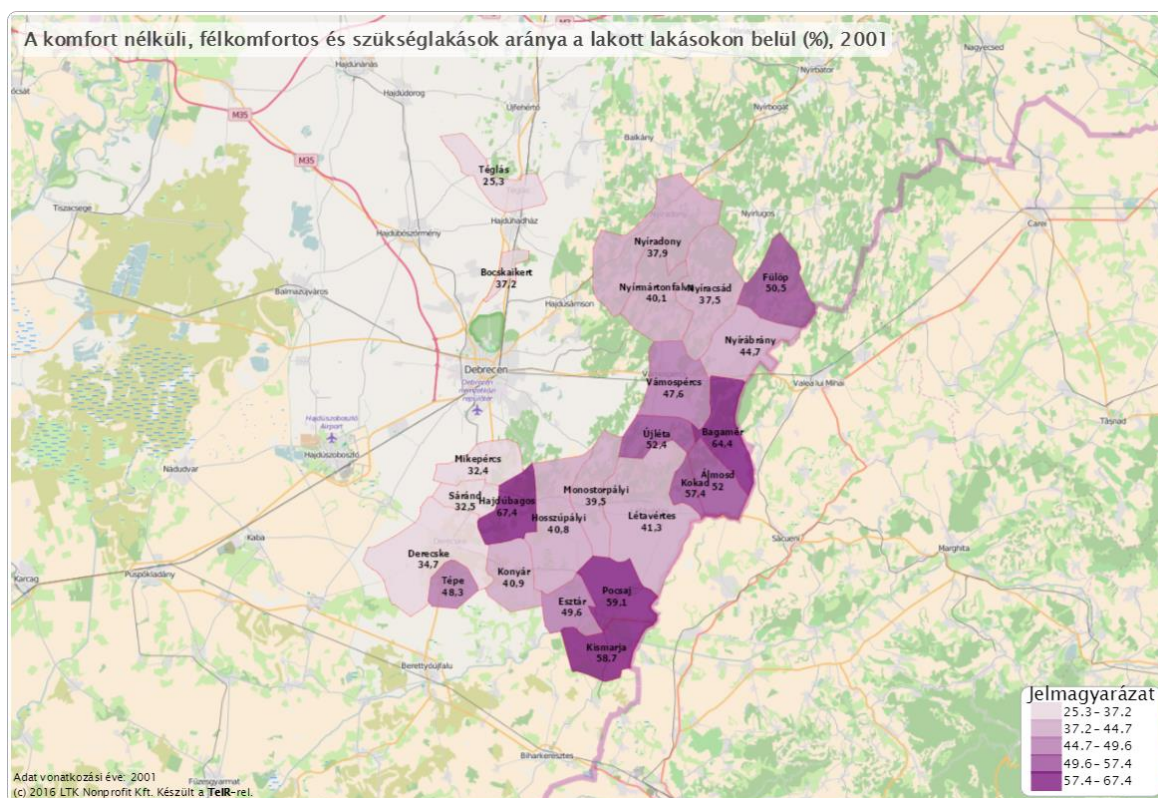

20. ábra
Száz lakosra jutó adófizetők száma (fő)

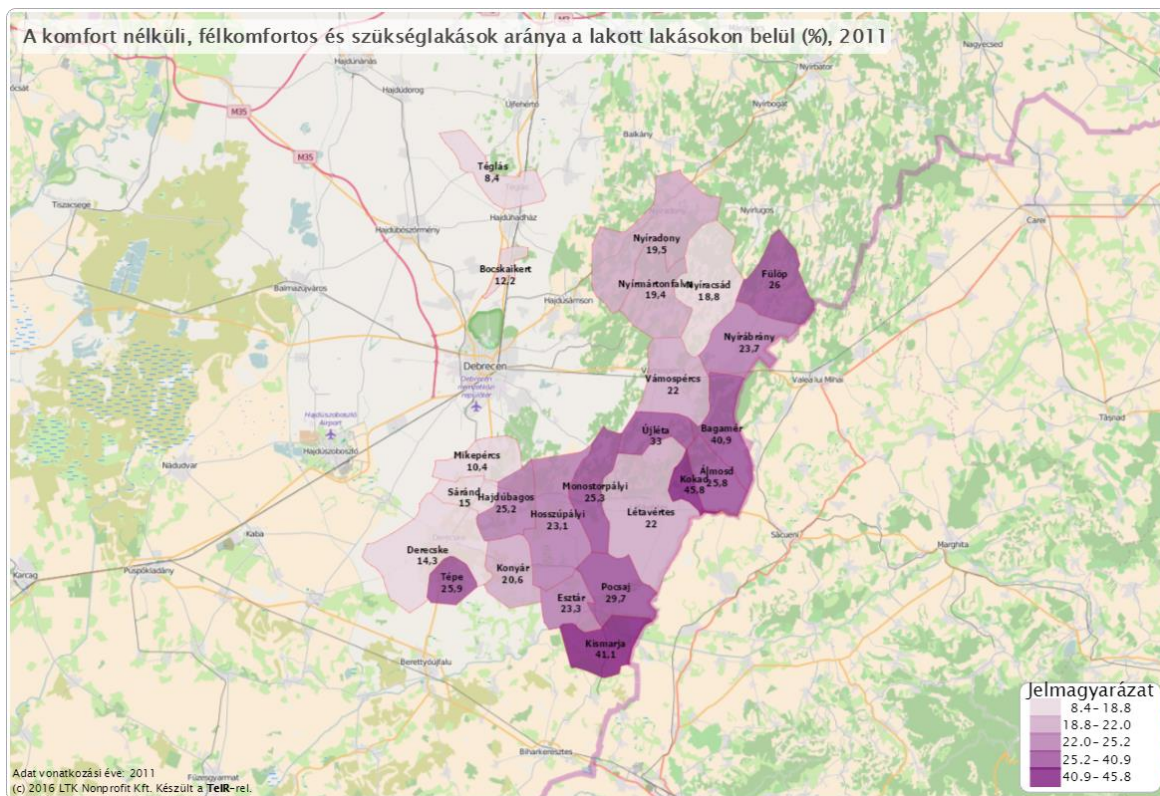

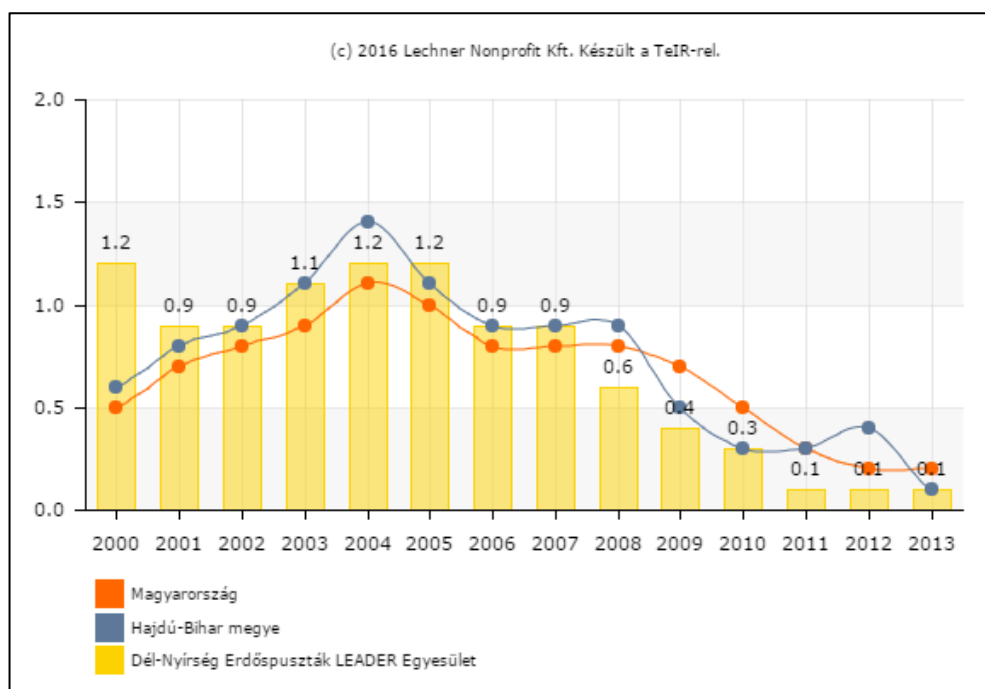
21. ábra
Száz lakosra jutó személygépkocsik száma (db)

22. ábra
A komfort nélküli, félkomfortos és szükséglakások aránya a lakott lakásokon belül (%), 2001

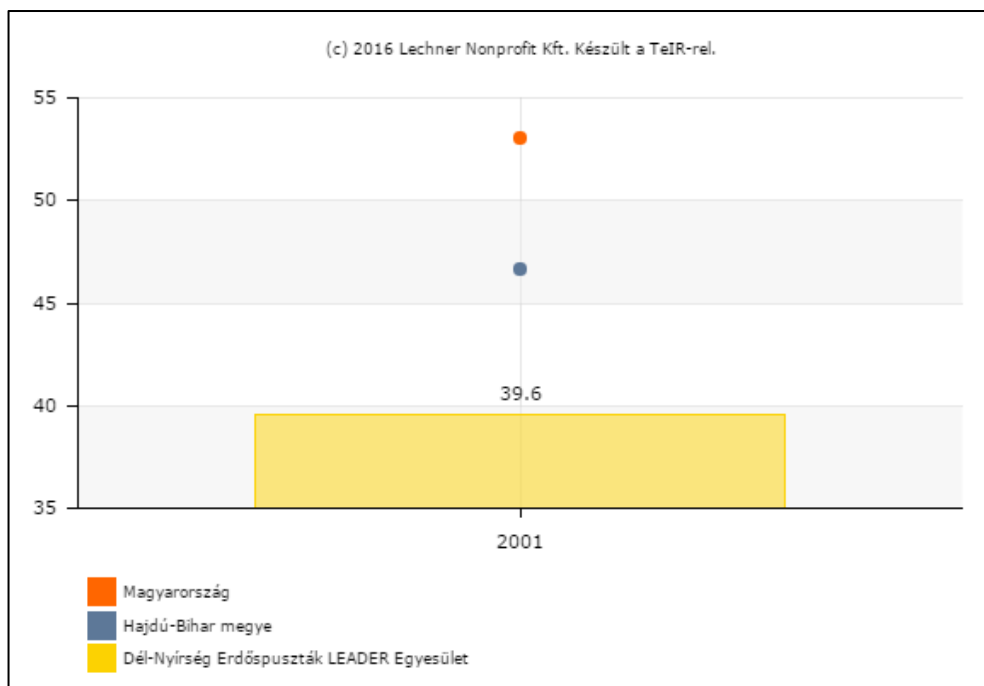

23. ábra
A komfort nélküli, félkomfortos és szükséglakások aránya a lakott lakásokon belül (%), 2011

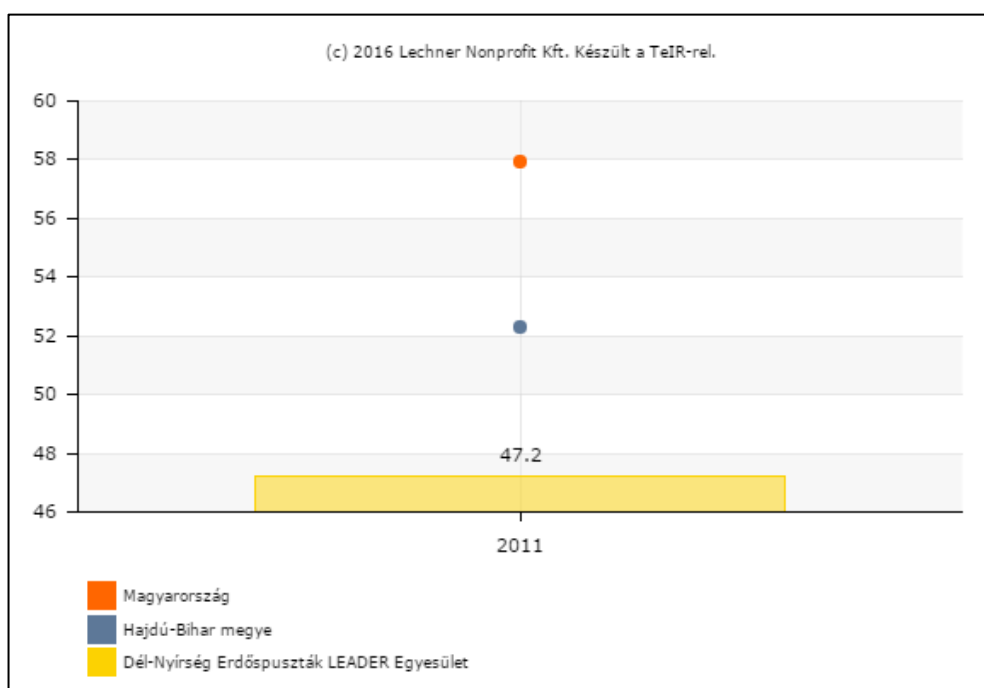

24. ábra
Épített lakások az éves lakásállomány százalékában (%)

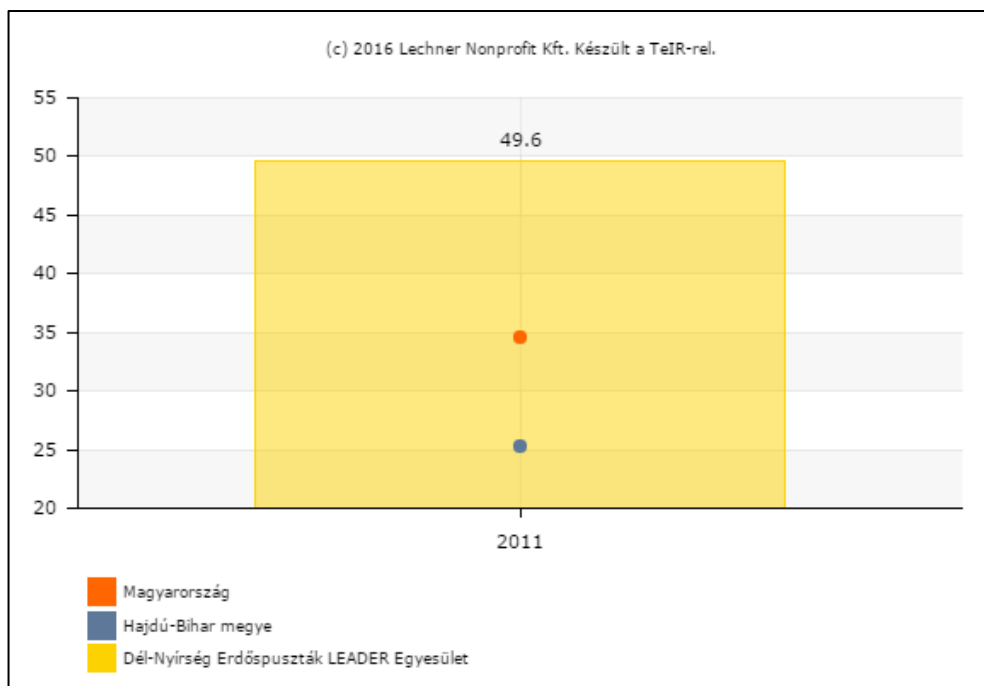

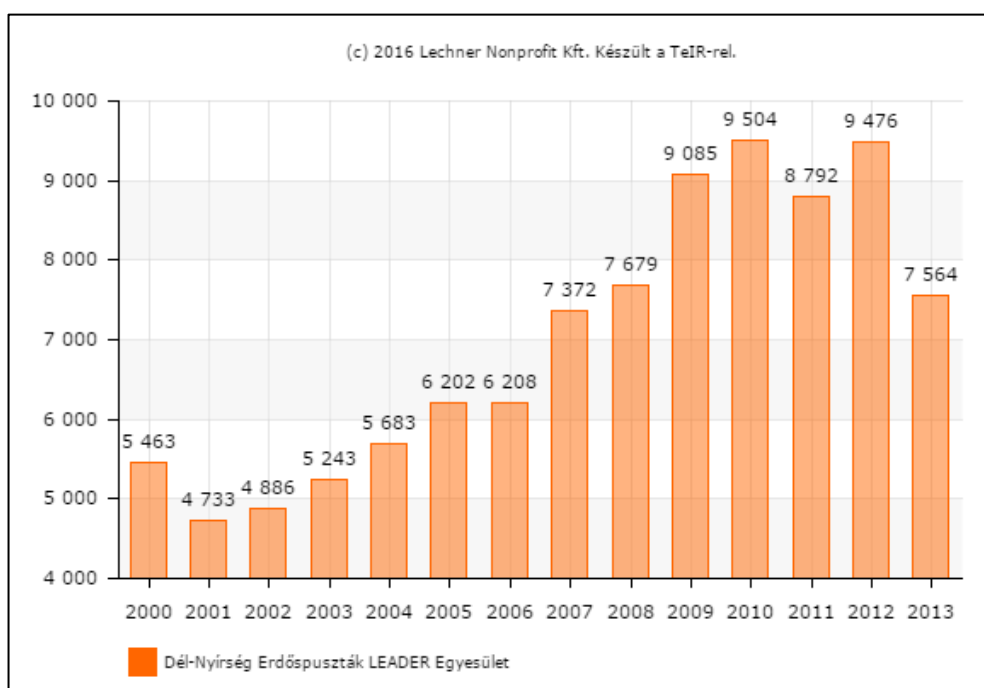
25. ábra
Foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességen belül (%), 2001

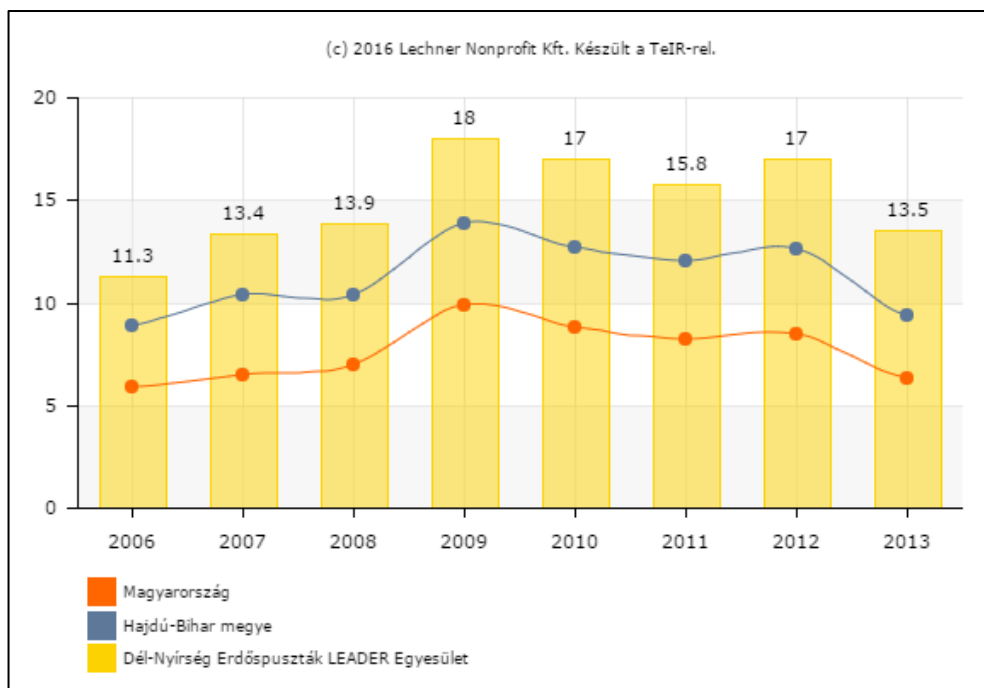
26. ábra
Foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességen belül (%), 2011

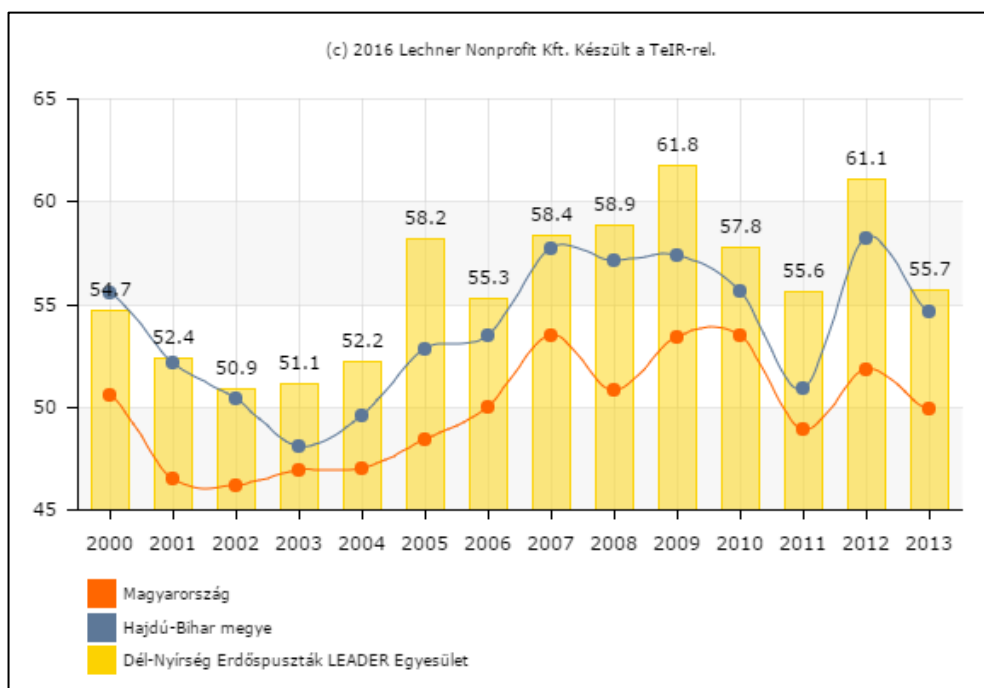
27. ábra
Naponta ingázó (eljáró) foglalkoztatottak aránya (%), 2011

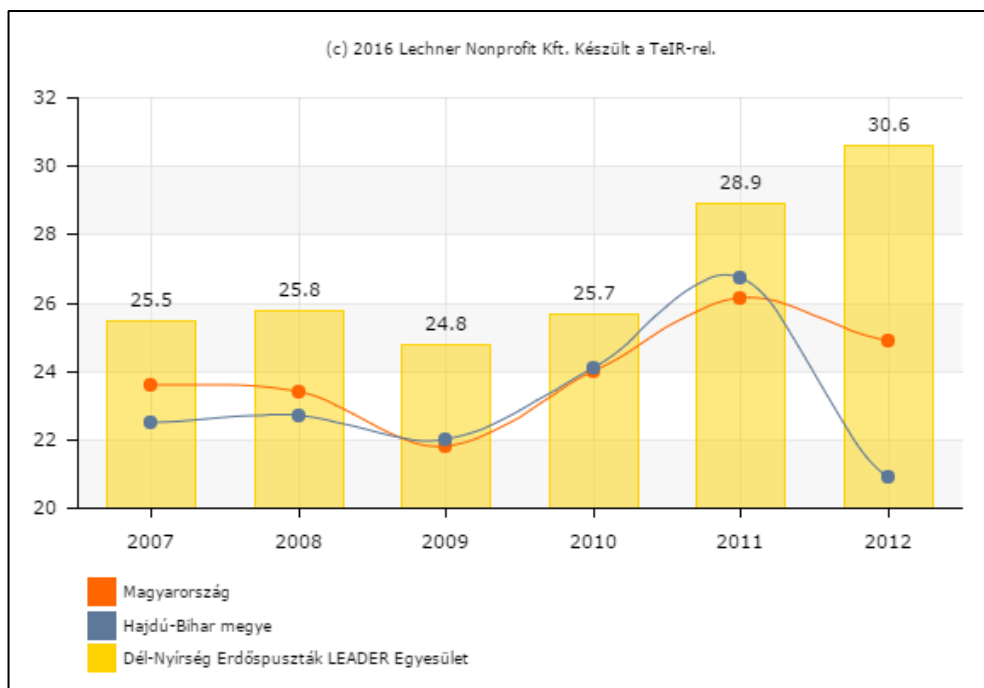
28. ábra
Regisztrált munkanélküliek száma (fő)

29. ábra
Munkanélküliségi ráta (%)

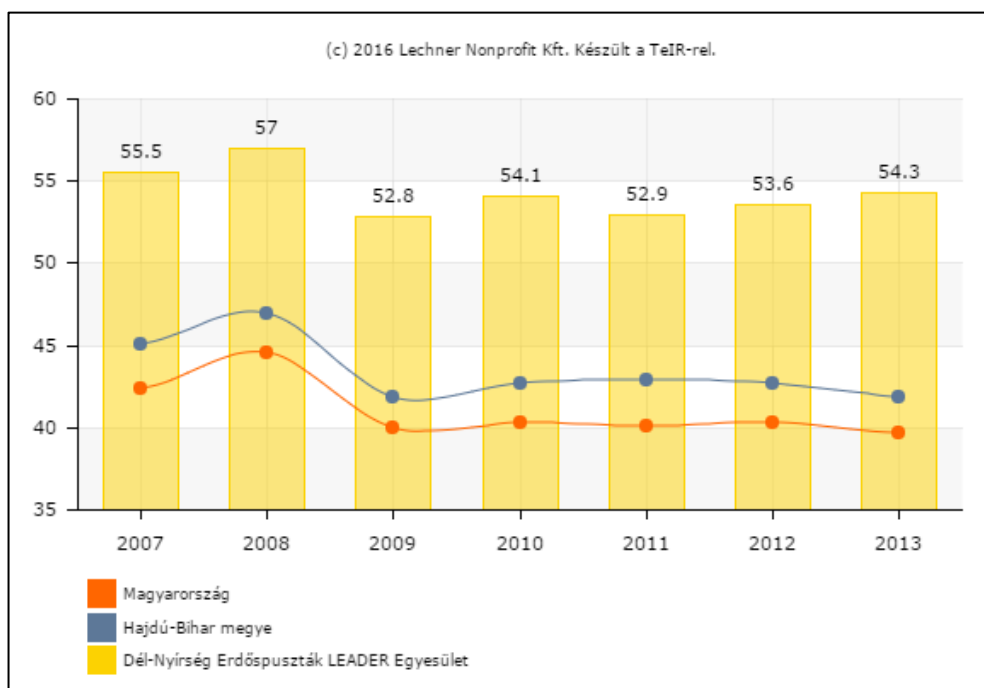

30. ábra
Tartós munkanélküliek aránya (%)

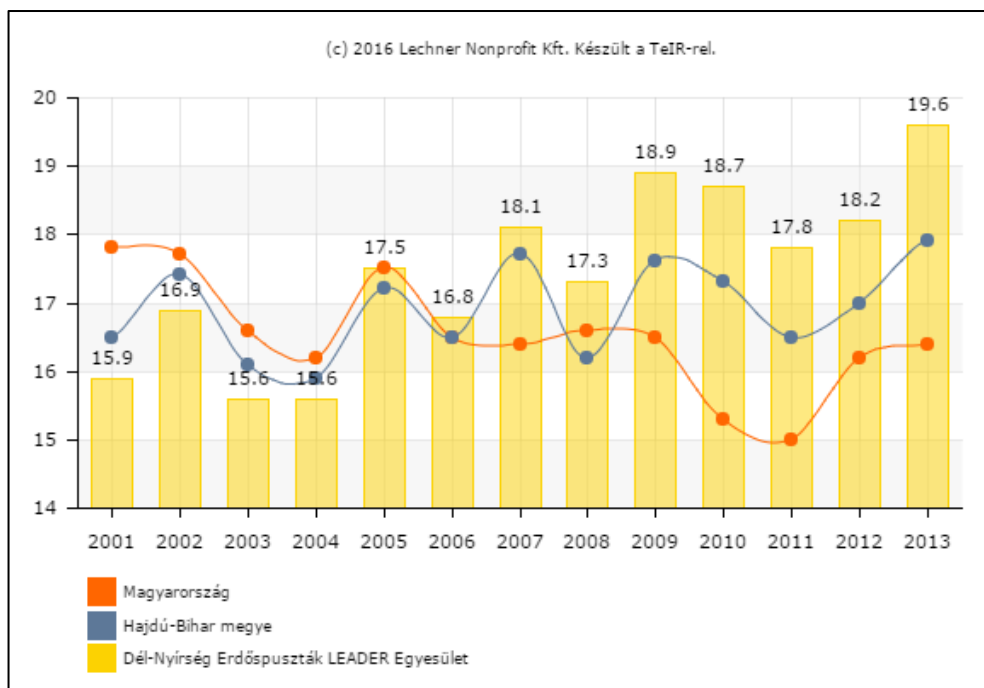
31. ábra

Alacsony presztízsű foglalkoztatási csoportokban foglalkoztatottak megoszlása az aktív korúak arányában (%)

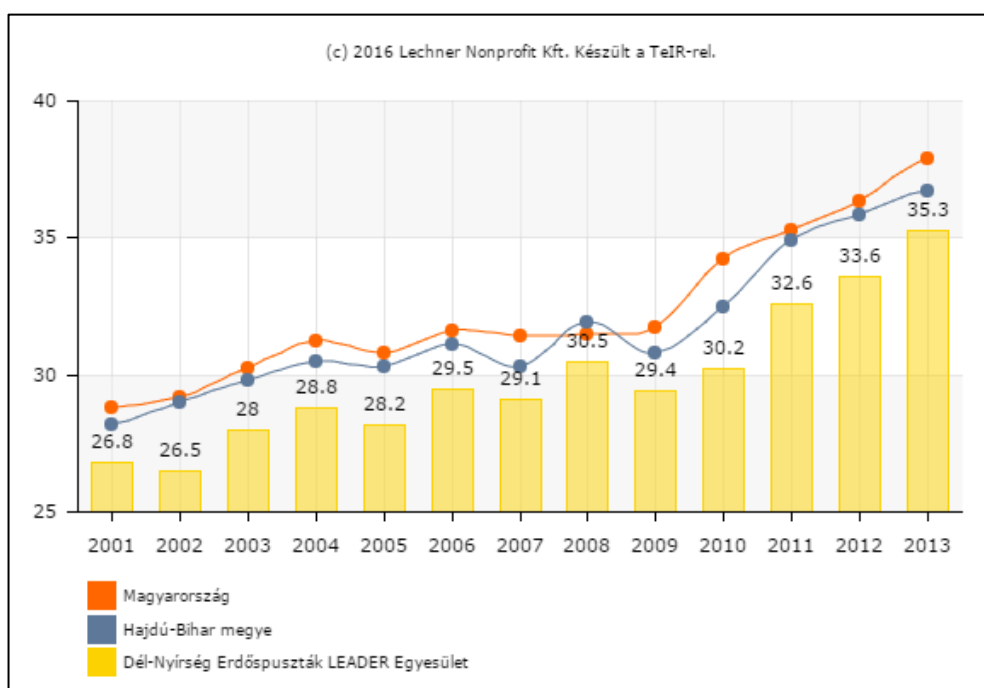

32. ábra

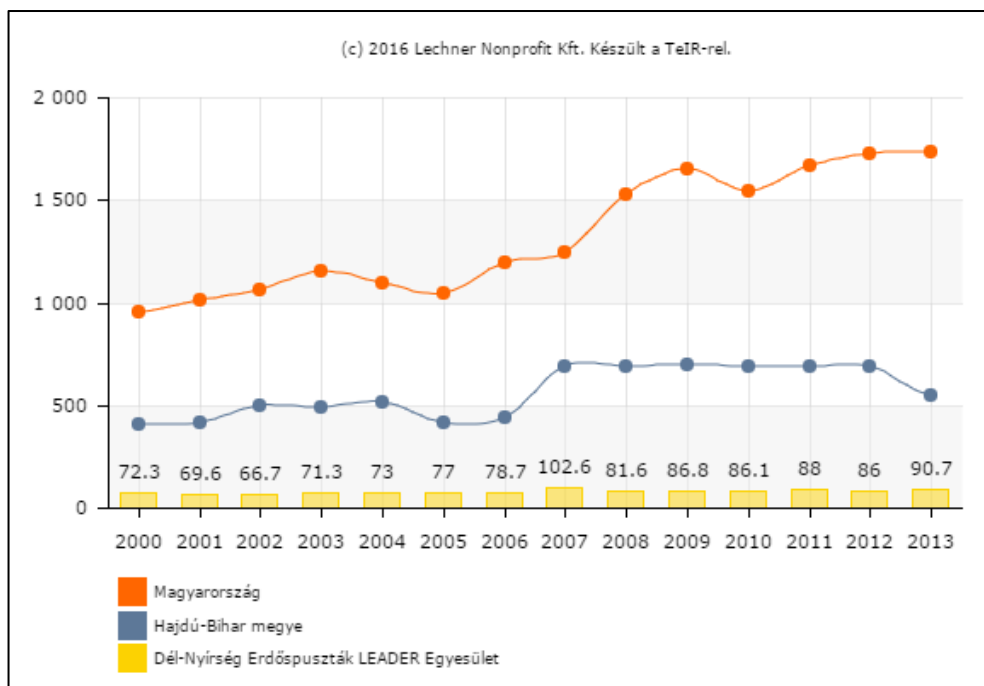
Legfeljebb 8 általános iskolát végzett regisztrált munkanélküliek aránya (%)

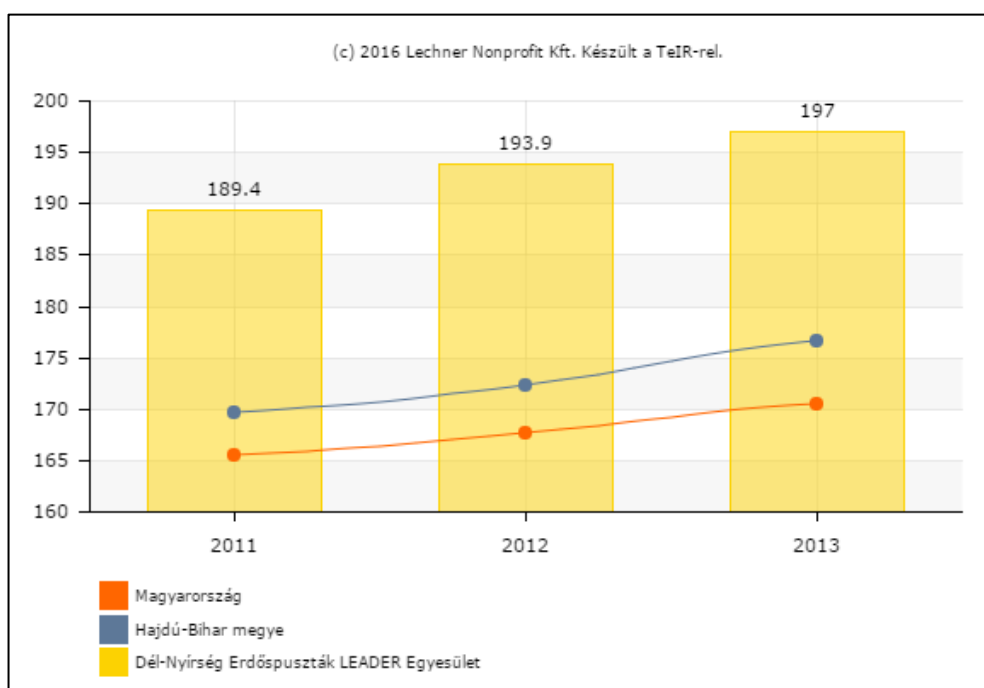
33. ábra
25 év alatti regisztrált munkanélküliek aránya (%)

34. ábra
45 év feletti regisztrált munkanélküliek aránya (%)

35. ábra
Egy lakosra jutó jegyzett tőke (1000 Ft)

36. ábra
Regisztrált vállalkozások száma ezer lakosra (db), 2011-től

1. A TÉGLÁSI ISKOLÁS GYERMEKEKÉRT ALAPÍTVÁNY	4243 TÉGLÁS, ÚTTÖRŐ U 15	TAG
2. ÁBRÁNYI LOVAGOK MOTOROS SZÖVETSÉG SE	4264 NYÍRÁBRÁNY HATÁRŐR ÚT. 113.	TAG
3. AGRO-KATE KFT	4283 LÉTAVÉRTES KARCZA DÜLLŐ 8	TAG
4. ALAPVETŐ SEGÍTSÉG ALAPÍTVÁNY	4241 BOCSKAIKERT, MONOSTOR U. 33.	TAG
5. ÁLMOSD KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA	4285 ÁLMOSD, FŐ U 10.	TAG

6. ANDREA VENDÉGHÁZ	4251 HAJDÚSÁMSON-MARTINKA DEBRECENI U 86	TAG
7. ARI SÁNDOR	4285 ÁLMOSD BÉKE U 9.	TAG
8. BAGAMÉR KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA	4286 BAGAMÉR, KOSSUTH U 7.	TAG
9. BÁRÁNYFELHŐ KÖZHASZNÚ EGYESÜLET	4271 MIKEPÉRC S VARIAS U 3/A	TAG
10. BARDOVICS SÁNDOR E.V.	4285 ÁLMOSD ÁRPÁD U 12/A	TAG
11. BEK PÁL KERTBARÁTKÖR EGYESÜLET	4243 TÉGLÁS, POZSÁR GY. U 8	TAG
12. BENDAVIDAT BT	4254 NYÍRADONY GALAMB U 31	TAG
13. BILA 2000 BT	4254 NYÍRADONY BOKRÉTÁS U 28	TAG
14. BOCSKAIKERT JÖVŐJÉÉRT ÉS FELEMELKEDÉSÉÉRT ALAPÍTVÁNY	4241 BOCSKAIKERT ETELKÖZ U 6.	TAG
15. BOCSKAIKERT KÖZSÉGI ÖNKORMÁNYZAT	4241 BOCSKAIKERT, POROSZLAY U. 20	TAG
16. BONA VILL KFT	4254 NYÍRADONY BOKRÉTÁS U 2-4	TAG
17. BOROS TORMA KFT	4288 ÚJLÉTA DÓZSA U 32.	TAG
18. CHARACTER-SOLARIS-PONT KFT	4241 BOCSKAIKER BAROSS G. U. 18.	TAG
19. CARBON KFT	4287 VÁMOSPÉRC S LÉTAI U 15	TAG
20. CÍVIS-ÚT KFT	4251 HAJDÚSÁMSON-MARTINKA ORGONA U 2	TAG
21. CZIGLE TESTVÉREK KFT.	4266 FÜLÖP BÁNHÁZA ÚT 11.	TAG
22. CSEH SÁNDOR E.V.	4288 ÚJLÉTA DÓZSA GY. U. 32.	TAG
23. CSONTOS FERENC SE	FÜLÖP KOSSUTH U. 30. 4266	TAG
24. DÁVID LÁSZLÓ	4274 HOSSZÚPÁLYI ZÖLDFA U 25	TAG
25. DEBRECEN MEGYEI JOGU VÁROS ÖNKORMÁNYZATA	4024 DEBRECEN, PIAC U. 20.	TAG
26. DELA KÖNYVKIADÓ KFT.	4281 LÉTAVERTES, NÉPBOLT U.8.	TAG
27. DÉL-NYÍRSÉG LIGETALJA ÖNKORMÁNYZATOK EGYESÜLETE	4254 NYÍRADONY ÁRPÁD TÉR 1.	TAG
28. DERECSKE ÉS TÉRSÉGE VIDÉKFEJLESZTÉSI NONPROFIT KFT	4130 DERECSKE, KÖZTÁRSASÁG U 87	TAG
29. DERECSKE VÁROS ÖNKORMÁNYZATA	4130 DERECSKE KÖZTÁRSASÁG U 87.	TAG
30. DERECSKE VÁROSGAZDÁLKODÁSI NONPROFIT KFT.	4130 DERECSKE, KÖZTÁRSASÁG U 90	TAG
31. DR. KÁROLYI SÁNDOR	4271 MIKEPÉRC S KOSSUTH U 45	TAG
32. EGYHÁZAINK VÉRTANÚINK EMLÉKTEMPLOMA	4241 BOCSKAIKERT BAROSS G U 17.	TAG
33. EGYÜTT MONOSTORPÁLYI JÖVŐJÉÉRT KÖZHASZNÚ EGYESÜLET	4275 MONOSTORPÁLYI JÓZSEF A. U 19/A	TAG
34. ÉRVÖLGYE KONZERV KFT	4284 KOKAD KOSSUTH U 128/A	TAG
35. ESZTÁR KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA	4124 ESZTÁR ÁRPÁD U. 1.	TAG
36. FALUŐRSÉG KONYÁR	4133 KONYÁR RÁKÓCZI U 11.	TAG
37. FER-NIK KFT	4264 NYÍRÁBRÁNY JÓKAI ÚT 46	TAG
38. FILEMON MIHÁLY	4263 NYÍRMÁRTONFALVA SZÉCHENYI U 97	TAG
39. FRIGO-KONTROLL KFT	4281 LÉTAVERTES KASSAI U 1/C	TAG
40. FUTURA G SZÖVETKEZET	4284 KOKAD KOSSUTH U 76	TAG
41. FUVAR TRANSPORT KFT.	4125 POCSAJ, ÁRPÁD U 53/A	TAG
42. FÜLÖP KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA	4266 FÜLÖP, ARANY J. U 19.	TAG
43. FÜLÖP ÖNKÉNTES TÚZOLTÓ EGYESÜLET	4266 FÜLÖP ARANY J. U. 19.	TAG
44. GÚTH-KELED IDEGENFORGALMI ÉS TERMÉSZETVÉDELMI KÖZHASZNÚ EGYESÜLET	4254 NYÍRADONY, SZAKOLYKERT 87.	TAG
45. GUT-OPERA-TIV KFT	4262 NYÍRACSÁD KÜLTERÜLET 0439/4	TAG

46. GYERMEKEKÉRT ALAPÍTVÁNY	4271 MIKEPÉRC S KOSSUTH U 25	TAG
47. HAJDÚBAGOS KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA	4273 HAJDÚBAGOS, NAGY U. 101.	TAG
48. HAJDÚHADHÁZ VÁROS ÖNKORMÁNYZAT	4242 HAJDÚHADHÁZ, BOCSKAI TÉR 1.	TAG
49. HAJDÚSÁMSON- SÁMSONKERT RÉSZÖNKORMÁNYZAT	4251 HAJDÚSÁMSON SZABADSÁG TÉR 5	TAG
50. HAJDÚSÁMSON-MARTINKA RÉSZÖNKORMÁNYZAT	4251 HAJDÚSÁMSON SZABADSÁG TÉR 5	TAG
51. HÉRÁK MIHÁLY	4263 NYÍRMÁRTONFALVA BALKÁNYI TANYA 3	TAG
52. HH KFT	4281 LÉTAVÉRTES PETŐFI U 78	TAG
53. HOSSZÚPÁLYI ÉS KÖRNYÉKE VÁLLALKOZÓK EGYESÜLETE	4274 HOSSZÚPÁLYI DEBRECENI U 2.	TAG
54. HOSSZÚPÁLYI FIATALOK SPORTEGYESÜLET	4274 HOSSZÚPÁLYI ALKOTMÁNY U 14	TAG
55. HOSSZÚPÁLYI LIGET VADÁSZTÁRSASÁG	4274 HOSSZÚPÁLYI SZABADSÁG TÉR 28	TAG
56. HOSSZÚPÁLYI NAGYKÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA	4274 HOSSZÚPÁLYI SZABADSÁG TÉR 6.	TAG
57. HOSSZÚPÁLYIÉRT KÖZALAPÍTVÁNY	4274 HOSSZÚPÁLYI SZABADSÁG TÉR 6.	TAG
58. HUS-TEAM KFT	4281 LÉTAVÉRTES TELEKI U 20	TAG
59. INMÉT KFT	4284 KOKAD PETŐFI U 57.	TAG
60. JÓT TENNI ÉS JÓT ENNI SZOCIÁLIS SZÖVETKEZET	4254 NYÍRADONY MALOM U. 4.	TAG
61. JÖVŐNK REMÉNYSÉGEI ALAPÍTVÁNY	4262 NYÍRACSÁD KOSSUTH U 7.	TAG
62. KAROSÁN KFT	4254 NYÍRADONY MALOM U 23	TAG
63. KÉK KÁLLÓ MENTI NÉPFŐISKOLAI TÁRSASÁG	4130 DERECSKE KÖZTÁRSASÁG U 107	TAG
64. KINCSES TITÁNOK KÖZHASZNÚ EGYESÜLET	4254, NYÍRADONY DEBRECENI U 102/B	TAG
65. KISFECSCHE VENDÉGHÁZ	DEBRECEN, HALÁP 114	TAG
66. KISMARJA KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA	4126 KISMARJA, BOCSKAI U. 20.	TAG
67. KISS KOLONIÁL KFT.	4124 ESZTÁR, ÁRPÁD U. 8.	TAG
68. KONYÁR KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA	4133 KONYÁR RÁKÓCZI U 24.	TAG
69. KONYÁRI PÁVAKÖR EGYESÜLET	4133 KONYÁR, RÁKÓCZI U 11.	TAG
70. KÖZSÉGI ÖNKORMÁNYZAT KOKAD	4284 KOKAD KOSSUTH U 60	TAG
71. KÖZSÉGI SPORTEGYESÜLET NYÍRÁBRÁNY	4264 NYÍRÁBRÁNY NYÁRFA ÚT 7	TAG
72. LAKATOS ROLAND	VÁMOSPÉRC S VÁCI M U 2	TAG
73. LÉDA VITÁL KFT.	4200 HAJDÚSZOBOSZLÓ, RÁKÓCZI U. 17 C ÉP. TETŐTÉR23.	TAG
74. LÉTA FITT SE	4281 LÉTAVÉRTES BAROSS U 15	TAG
75. LÉTAI-HUSZTI KFT	4281 LÉTAVÉRTES PETŐFI U 80	TAG
76. LÉTAVÉRTES SC 97	4281 LÉTAVÉRTES KOSSUTH U 4	TAG
77. LÉTAVÉRTES VÁROSI ÖNKORMÁNYZAT	4281 LÉTAVÉRTES KOSSUTH U 4	TAG
78. LÉTAVÉRTESI IDŐSEKÉRT ALAPÍTVÁNY	4281 LÉTAVÉRTES KOSSUTH U 2	TAG
79. LÉTAVÉRTESI ROMÁN KULTURÁLIS EGYESÜLET	4281 LÉTAVÉRTES ÚJ U 54	TAG
80. LIGETALJA TERMÉSZETVÉDELMI EGYESÜLET	4254 NYÍRADONY HAJNAL U 28.	TAG
81. LIGETALJA-GÚTH IDEGENFORGALMI EGYESÜLET	4262 NYÍRACSÁD, PETŐFI TÉR 8.	TAG
82. MARTINKA LAKOSOKÉRT EGYESÜLET	4251 HAJDÚSÁMSON DIÓFA U 56.	TAG
83. MEDILA BT.	4251 HAJDÚSÁMSON PETŐFI ÚT 20.	TAG
84. MIHUCZ JÁNOS	4281 LÉTAVÉRTES BATTHYÁNY 60/A	TAG
85. MIKE CSENGE	4271 MIKEPÉRC S, DEBRECENI U. 17.	TAG
86. MIKE SÁNDOR EGYÉNI CÉG	4271 MIKEPÉRC S, DEBRECENI UTCA 17.	TAG
87. MIKE TÜNDE EGYÉNI CÉG	4271 MIKEPÉRC S DEBRECENI U 17	TAG

88. MIKE ÜZLETHÁZ KFT	4271 MIKEPÉRCES DEBRECENI U 17	TAG
89. MIKEPÉRCES KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA	4271 MIKEPÉRCES KOSSUTH U 1.	TAG
90. MIKEPÉRCES TEMPLOMÁÉRT ALAPÍTVÁNY	4271 MIKEPÉRCES SZABADSÁG U 2	TAG
91. MIKEPÉRCESI TELEPÜLÉS ÜZEMELTETÉSI KFT	4271 MIKEPÉRCES SZABADSÁG TÉR 4	TAG
92. MONOSTORPÁLYI KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA	4275 MONOSTORPÁLYI BAJCSY ZS. U 1.	TAG
93. MONOSTORPÁLYI POLGÁRŐR ÉS KULTURÁLIS EGYESÜLET	4275 MONOSTORPÁLYI NYÍL U 2/A	TAG
94. MONOSTORPÁLYI REFORMÁTUS EGYHÁZKÖZSÉG	4275 MONOSTORPÁLYI KOSSUTH U 4	TAG
95. NAGYLÉTAI- REFORMÁTUS EGYHÁZKÖZSÉG	4281 LÉTAVÉRTES ÁRPÁD TÉR 4	TAG
96. NORTA KFT	4031 DEBRECEN, KÖNTÖSGÁT SOR 8.	TAG
97. NYÍRÁBRÁNY NAGYKÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA	4264 NYÍRÁBRÁNY ÁBRÁNYI KORNÉL TÉR 6.	TAG
98. NYÍRÁBRÁNYI ÁLTALÁNOS ISKOLÁÉRT ALAPÍTVÁNY	4264 NYÍRÁBRÁNY ISKOLA ÚT 8	TAG
99. NYÍRACSÁD KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA	4262 NYÍRACSÁD, PETŐFI TÉR 8.	TAG
100. NYÍRADONY VÁROS ÖNKORMÁNYZATA	4254 NYÍRADONY ÁRPÁD TÉR 1.	TAG
101. NYÍRADONY VÁROSI POLGÁRŐR EGYESÜLET	4254 NYÍRADONY ÁRPÁD TÉR 1.	TAG
102. NYÍRADONY VVTK	4254 NYÍRADONY VÖRÖSMARTY U 21.	TAG
103. NYÍRADONYI VAGYONKEZELŐ KFT	4254, NYÍRADONY HUNYADI U 3.	TAG
104. NYÍRADONYI VÁROSFEJLESZTŐ KFT	4254 NYÍRADONY ÁRPÁD TÉR 1.	TAG
105. NYÍR-AKÁC BT	4253 ARADVÁNYPUZSTA GABELLA TANYA 1	TAG
106. NYÍRMÁRTONFALVA KÖZSÉGI ÖNKORMÁNYZAT	4263 NYÍRMÁRTONFALVA KOSSUTH U 38	TAG
107. OLI FÖLDGÉP KFT	4264 NYÍRÁBRÁNY BUDAÁBRÁNYI ÚT 79	TAG
108. ÖNKÉNTES TÚZOLTÓ EGYESÜLET	4266 FÜLÖP ARANY J. U. 19.	TAG
109. PAPP SÁNDOR	4263 NYÍRMÁRTONFALVA KOSSUTH U 150	TAG
110. PAPP ZOLTÁN	LÉTAVÉRTES	TAG
111. PENTAFROST NYÍRMÁRTONFALVA SE	4263 NYÍRMÁRTONFALVA KOSSUTH U 33.	TAG
112. PINOKKIÓ KULTURÁLIS EGYESÜLET	4254 NYÍRADONY KOSSUTH U 2	TAG
113. PIROS GÁSPÁR	4275 MONOSTORPÁLYI PETŐFI TÉR 9.	TAG
114. POCSAJ NAGYKÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA	4125 POCSAJ, NAGY U. 51.	TAG
115. POCSAJI REFORMÁTUS EGYHÁZKÖZSÉG	4125 POCSAJ, PETŐFI U 81.	TAG
116. POCSAJIAK BARÁTI KÖRE KÖZHASZNÚ EGYESÜLET	4125 POCSAJ NAGY U 51	TAG
117. POLGÁRŐR EGYESÜLET ÁLMOSD	4285 ÁLMOSD FŐ U 10	TAG
118. POLGÁRŐR SZERVEZET FÜLÖP	4266 FÜLÖP, ARANY J. U 19.	TAG
119. PROCONT KFT	4241 BOCSKAIKERT, PILLANGÓ U 7.	TAG
120. PROFIX-TRADE KFT	4251 HAJDÚSÁMSON RÁKÓCZI U 18/C	TAG
121. PUJA GYÖRGY E.V.	4281 LÉTAVÉRTES SZÉCHENYI U 81	TAG
122. QUATTRO-TREND KFT	4254 NYÍRADONY ÁRPÁD TÉR 6	TAG
123. REKREÁCIÓ PLUSZ KFT	4254 NYÍRADONY SZAKOLYKERT TANYA 87	TAG
124. SÁPEX DUETT KFT	4241 BOCSKAIKERT, MONOSTOR U. 33.	TAG
125. SÁPI PÁLINKAFÖZDÉK	4274 HOSSZÚPÁLYI PETŐFI KÖZ 8	TAG
126. SÁRÁND KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZAT	4272 SÁRÁND, NAGY U. 44.	TAG
127. SERBAN INVEST KFT	4284 KOKAD VÖRÖSMARTY U 40	TAG
128. SOMA 3000 KFT	4274 HOSSZÚPÁLYI BOCSKAI U 2	TAG
129. SZABÓ JÓZSEF E.V.	4275 MONOSTORPÁLYI NYÍL U 2/A	TAG
130. SZABÓ KÁLMÁN	4251 HAJDÚSÁMSON-MARTINKA, DEBRECENI U 78.	TAG
131. SZAKO NYÍR KFT	4262 NYÍRACSÁD, SZATMÁRI U 79.	TAG

132.	SZATÁN KFT	4274 HOSSZÚPÁLYI DEBRECENI U 21.	TAG
133.	SZÉCHENYI ZSIGMOND VADÁSZTÁRSASÁG	4254 NYÍRADONY ÁRPÁD TÉR 1.	TAG
134.	SZIL 2001 BT.	4254 NYÍRADONY, ADY ENDRE U. 60.	TAG
135.	SZILÁGYI MIHÁLY ÖSTERMELŐ	4262 NYÍRACSÁD, KÜLSŐGUT TANYA 11.	TAG
136.	SZILÁGYI SZILVIA EGYÉNI VÁLALKOZÓ	4262 NYÍRACSÁD, KÜLSŐ - GUTH TANYA. 22.	TAG
137.	TASI SÁNDOR	4254 NYÍRADONY ACSÁDI U. 28.	TAG
138.	TÉGLÁS VÁROS ÖNKORMÁNYZATA	4243 TÉGLÁS KOSSUTH U 61	TAG
139.	TÉGLÁSI GÖRÖGKATOLIKUS EGYHÁZKÖZSÉG	4243 TÉGLÁS, KOSSUTH U. 82.	TAG
140.	TÉGLÁSI VÁROSI SPORTEGYESÜLET	4243 TÉGLÁS STADION U 4.	TAG
141.	TÉPE JÖVŐJE EGYESÜLET	4132 TÉPE, DÓZSA GY. U. 1.	TAG
142.	TÉPE KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA	4138 TÉPE, RÁKÓCZI U. 1.	TAG
143.	TÉPEI REFORMÁTUS EGYHÁZKÖZSÉG	4132 TÉPE, FŐ U. 1.	TAG
144.	TST HATÁRPONT KER. KFT.	4264 NYÍRÁBRÁNY PETŐFI ÚT 23	TAG
145.	ÚJLÉTA KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA	4288 ÚJLÉTA, KOSSUTH U. 20.	TAG
146.	VALCER A MOZGÁS KULTÚRÁÉRT EGYESÜLET	4029 DEBRECEN, MONTIEZREDES U. 3.	TAG
147.	VÁMOSPÉRC VÁROSI ÖNKORMÁNYZAT	4287 VÁMOSPÉRCS BÉKE U 1.	TAG
148.	VERDES JÁNOS E.V.	4254 NYÍRADONY KOSSUTH U 26	TAG
149.	VERDES MÁTÉ E.V.	4254 NYÍRADONY RÁKÓCZI U 35	TAG
150.	VÉRTESI GÖRÖGKATOLIKUS EGYHÁZÉRT ALAPÍTVÁNY	4283 LÉTAVERTES BÁCS U 12	TAG
151.	VÉRTESI REFORMÁTUS EGYHÁZKÖZSÉG	4283 LÉTAVERTES IRINYI U 10	TAG
152.	VIKTÓRIA KER-HÁZ KFT	4254 NYÍRADONY ACSÁDI U 28	TAG
153.	ZÁHONYINÉ NAGY KATALIN VÁLL.	4241 BOCSKAIKERT, DEBRECENI U 60.	TAG
154.	ZARA ANDRÁS	4274 HOSSZÚPÁLYI ARANY J U. 35.	TAG

37. ábra

A Dél-Nyírség, Erdőspuszták LEADER Egyesület tagsága 2015.12.08-án

Név	Pozíció	Képviselt szféra	Szakterület
Tasi Sándor	Elnök	Üzleti	Agrárium és helyi termékek előállítása
Szóllós Sándor	Alelnök	Civil	Szociális ügyek, hátrányos helyzetű társadalmi rétegek, civil szervezetek működtetése
Tímár Zoltán	Alelnök	Köz	Önkormányzati gazdálkodás
Bakó István	Elnökségi tag	Köz	Önkormányzati gazdálkodás
Filemon Mihály	Elnökségi tag	Üzleti	Vállalkozási ismeretek, mezőgazdasági tevékenységek
Hutóczki Péter	Elnökségi tag	Civil	Civil szervezetek működtetése, közösségépítés, animáció
Jantyk Zsolt	Elnökségi tag	Civil	Közművelődés, civil szektor, kulturális közfoglalkoztatás,

			helyi és megyei értéktárak
Köteles István	Elnökségi tag	Köz	Önkormányzati gazdálkodás
Nagy János	Elnökségi tag	Köz	Önkormányzati gazdálkodás
Nyíri Béla	Elnökségi tag	Köz	Önkormányzati gazdálkodás
Ozsváth István	Elnökségi tag	Üzleti	Mezőgazdasági vállalkozások, fiatal gazdák, biogazdálkodás, helyi termékek
Szabó József	Elnökségi tag	Üzleti	Vállalkozási ismeretek
Papp Zoltán	Elnökségi tag	Civil	Sport- és ifjúságpolitika, szociális ügyek

38. ábra

A Dél-Nyírség, Erdőspuszták LEADER Egyesület elnöksége 2016.05.31-én

Név	Pozíció	Képviselt szféra	Szakterület
Tasi Sándor	Elnök	Civil	Agrárium és helyi termékek
Tímár Zoltán	Tag	Köz	Önkormányzati gazdálkodás
Benő János	Tag	Köz	Önkormányzati gazdálkodás
Filemon Mihály	Tag	Üzleti	Vállalkozási ismeretek, mezőgazdasági tevékenységek
Bernáth László	Tag	Üzleti	Vállalkozási ismeretek
Menyhárt Károly	Tag	Köz	Önkormányzati gazdálkodás
Szőllős Sándor	Tag	Civil	Szociális ügyek, hátrányos helyzetű társadalmi rétegek, civil szervezetek működtetése

39. ábra

A Dél-Nyírség, Erdőspuszták LEADER Egyesület Helyi Bíráló Bizottságának összetétele 2016.05.31-én